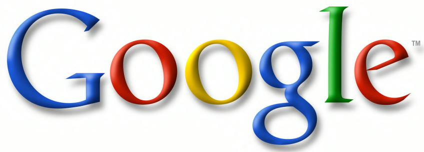
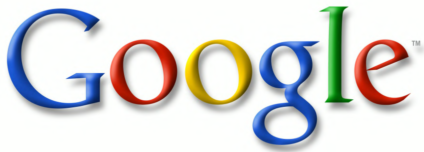
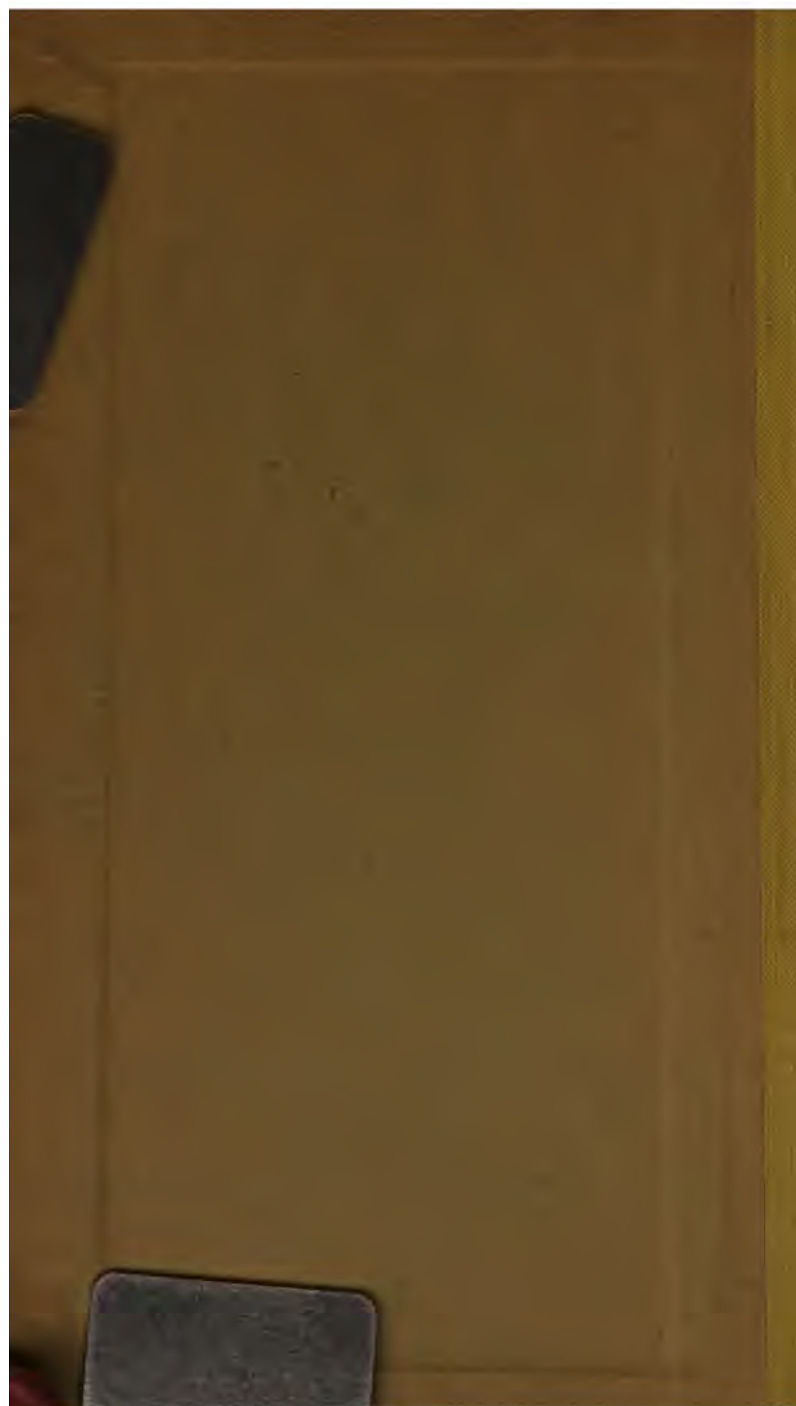

Nordiske Oldskrifter

udgivne

af

det nordiske Literatur-Samfund.

XXVI.

Íslenzk fornkvæði,

ved Svend Grundtvig og Jón Sigurðsson.

Tredie Hefte.

KJØBENHAVN.

Berlingske Bogtrykkeri ved N. H. Stenderup.

1859.

Udgivet for første Halvaar 1858.

DET NORDISKE LITERATUR-SAMFUND.

Det nordiske Literatur-Samfund har til Formaal at udbrede Kundskab til Nordens ældre Literatur, navnlig ved at udgive nordiske Oldskrifter paa en med Almenhedens Tarv overenstemmende Maade, og ved at udbrede disse i saa vid en Kreds som muligt. Samfundet vil derfor nærmest foranstalte Haandudgaver af de vigtigste islandske og andre oldnordiske Skrifter med en vel bearbeidet Text, og vil ved Siden heraf ogsaa søge at fremkalde lignende Udgaver af de senere Sprogmindesmærker, navnlig af Levningerne fra vor egen Middelalder. Men da Kundskaben til Nordens Oldsprog er saa lidet udbredt, vil Samfundet, i det mindste indtil Tilvejebringelsen af andre fornødne Hjælpemidler gjör det overflødigt, ledsage hine Textudgaver med Oversættelser eller saadanne Oplysninger, som ere nødvendige til fuldstændig at forstaae det udgivne. De af Samfundet besørgede Skrifter skulle indrettes saaledes, at Texterne og Oversættelserne eller Oplysningerne kunne samles i særskilte Bind. Samfundets Love ere:

§ 1. Samfundet har til Formaal, at fremme Kundskab til Nordens ældre Literatur, nærmest ved at udgive og udbrede nordiske Oldskrifter og de til disses Benyttelse fornødne Hjælpemidler.

§ 2. Aarlig afholdes i Kjøbenhavn et Møde, hvorpaa samtlige Medlemmer have Stemmeret.

§ 3. Til at bestyre Samfundets Anliggender vælges paa det aarlige Møde et Raad af 5 Medlemmer. Af disse afgaae efter det første Aar tre, næste Aar to, og saa fremdeles.

§ 4. Medlemmer optages af Samfundsraadet. Det halvaarlige Bidrag er 1 Rdl. Den der undlader at betale, betragtes som udtraadt af Samfundet. Ethvert Medlem erholder uden Betaling et Exemplar af de efter hans Indtrædelse udgivne Skrifter.

§ 5. Naar Samfundet tæller 500 Medlemmer, paaligger det Raadet, at bringe under Forhandling i Samfundet, hvorvidt nye og udførligere Love skulle vedtages. Indtil da skal Raadet paa det aarlige Møde afgive Beretning om det forløbne Aars Virksomhed og aflægge Regnskab.

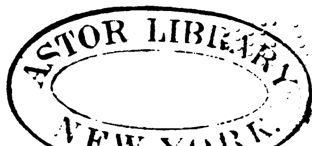
35.

Tófu kvæði.

Tove sidder i sit bur og føder i löndom et drengebarn; Björn hedder dets fader. Hun tör ikke opføde det af frygt for sine frænder, og hun tör ikke dræbe det af frygt for Gud. Så svøber hun det i silke og peld og sætter det ud på marken. En ravn griber barnet og flyver med det ud på havet, hvor skibet skrider, sætter sig på mastetop og lader barnet falde ned i grevens skød. Han tager det og ser på det: han kender på dets svøb, at en greve var dets fader, og på dets hånd, at Tove var dets Moder; han skönner af dets vindebånd, at det vil komme til at styre lande, og han ser af guldringen, som fulgte det, at dets moder med sorg har skilt sig ved det.

Så vidt følges alle opskrifter, og hermed slutte **BCD**; men i de andre fortsættes fortællingen på forskellig måde: **A** og **F** (der vistnok kun er en vilkårlig sammensætning af **A** og **B**) lade den greve, som fik barnet i sit skød, være Toves fader, som da ved sin hjemkomst går ind med det til hende og spör, hvi det barn bærer hendes öjne; hvortil hun svarer: intet under er det, mangen en er anden lig. Faderen slår hende da tre gange, så blodet rinder over hendes skarlagenskind. — **E** derimod lader det være barnets fader Asbjörn, i hvis skød ravnen lader barnet falde, og som da ægter dets moder.

Norsk genfindes nogle af denne vises vers i Bugges Gl. norske folkeviser, nr. 19: „Unge Våkukadd" (v. 13—15), men ikke i nogen dansk eller svensk opskrift af samme vise (Syv, nr. 16; Abr., nr. 176; — Afzel., nr. 56; Arwidss., nr. 58).

A.

(Giss. Sv., 61.)

1.

Tófa situr inni,
— Leggjum land undir fót —
ól hún barn við Birni.
— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

2.

Ól hún eitt, og ól hún tvö,
bæði kendi hún Birni þau.

3.

Lagði hún barn í pelli,
gróf hún í græna velli.

4.

Þar fló yfir svartur hrafn,
greip hann upp það bjarta barn.

5.

Hrafninn sezt á siglutopp,
hann er vanr að koma þar opt.

6.

Hrafninn sezt á siglutrè,
barnið datt í greifans hnè.

7.

„Það sè eg á þínum reifum:
þinn er faðirinn greifi.

8.

Það sè eg á þínum lófum:
þín er móðir Tófa."

9.

Tekr hann sveininn undir sín kinn,
so gengr hann í skemmuna inn.

10.

„Heyrðu það, Tófa, dóttir mín!
því ber sveinninn augun þín?"

11.

„Undrastu ekki, faðirinn ríkur!
þó hver sè öðrum maðrinn líkur."

12.

Hann sló henni pústr á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!"

13.

Hann sló hana í annað sinn,
tárin fèllu um safalaskinn.

14.

Hann sló hana í þriðja sinn,
— Leggjum land undir fót —
blóðið fèll um safalaskinn.
— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

B (C).

(B, a: Arnam. 153, a, 4. b: Arnam. 153, e, 16 [kun 1ste vers]. C: Arnam. 151, d, 14.)

1.

Tófa situr inni,
— Leggjum land undir fót —
ól hún barn við Birni.

— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

2.

Ól hún eitt, ól hún tvö,
bæði kendi hún Birni þau.

3.

Hún þorir ekki að fæða
fyrir föður bræðrum.

4.

Hún þorir ekki að pína
fyrir guði sínum.

5.

Vafði hún barn í pelli,
gróf í grænum velli.

6.

Vafði hún barn í silkidúk,
varpar hún því á strætið út.

7.

Hèr fló einn villihrafn,
greip upp það eð bjarta barn.

8.

Hrafninn fló so víða,
þar sem skipin skríða.

8 b.

Hrafninn sezt á siglutopp,
hann var vanr að koma þar opt.

9.

Hrafninn sezt á siglutrè,
felldi hann barn í greifans hnè.

10.

„Það sè eg á þínum reifum:
þinn er faðirinn greifi.

11.

Það sè eg á þínum lófa:
þín er móðirin Tófa.

12.

Það sè eg á þínum linda:
sú kann barn að binda.

13.

Það sè eg á þínum böndum:
þú munt stýra löndum.

14.

Það sè eg á þínu höfuðgulli:
— Leggjum land undir fót —
þín er móðir af sorgum full."
— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

D.

(Arch. F, 12.)

1.

Tófa liggur inni,
— Leggjum land undir fót —
ól hún barn með Birni.
— um Danamót;
og dans vill hún heyra.

2.

Ól hún eitt, og ól hún tvau,
bæði kendi hún Birni þau.

3.
Hún þorði ekki að fæða
vegna sinna bræðra.

4.
Hún þorði ekki að týna
fyrir guði sínum.

5.
Óf hún barn í pelli
út á grænum velli.

6.
Óf hún barn í silkidúk
og kastaði því á völlinn út.

7.
Þar kom einn flughrafn,
hann tók upp það bjarta barn.

8.
Hrafninn flaug svo víða,
sá hann skipið skríða.

9.
Hrafn settist á siglutopp,
hann var ekki vanr að koma þar opt.

10.
Hrafn settist á siglutrè,
svo barnið fèll í greifans hnè.

11.
Tók upp barn og horfir á:
„lítt fylgja þèr móður ráð.

12.
Það sè eg á þínum linda,
að sú kann barn að binda.

13.

Það sè eg á þínum kodda blá,
að fleiri börn hafa sofið þar á.

14.

Það sè eg á þínu fíngurgulli,
að þín er móðirin sorgfull.

15.

Það sè eg á þínum augum,
að þín er móðir í nauðum.

16.

Það sè eg á þínum lófa,
að þín er móðirin Tófa.

17.

Það sè eg á þínu reifi,
— Leggjum land undir fót —
að þinn er faðirinn greifi."
— um Danamót;
og dans vill hún heyra.

E.

(J. Steph., 26.)

1.

Tófa situr inni,
— Leggjum land undir fót —
ól hún barn við Birni.
— á Danamót;
dansinn heyra, dansinn vill hún heyra.

2.

Hún þorði ei upp að fæða
sökum sinna bræðra.

3.
Hún vafði barn í silkiklút,
bar það svo á akrinn út.

4.
Þar kom hrafn hinn brúni,
tók upp barn úr túni.

5.
Hann tók þá til að fljúga
lánga leið og drjúga.

6.
Hann flaug sig á siglutopp,
þar hafði hann ei komið opt.

7.
Hann flaug sig á siglutrè,
lagði hann barn á greifans knè.

8.
Hann tók svein og horfði á:
„því ber þú svo augun blá?

9.
Það sè eg á þínum linda:
þín kann móðir barn að binda.

10.
Það sè eg á þínum reifi:
þinn er faðir ríkur greifi.

11.
Það sè eg á þínum kufl:
þín er móðir sorgarfull.

12.
Það sè eg á þínum lófa:
þín ber móðir nafnið Tófa.

13.

Það sè eg á þínum höndum:
þú munt kóngur stýra löndum."

14.

Ásbjörn siglir heim í lönd,
festi Tófu sèr við hönd.

15.

Snýeg mínu kvæði í kross;
— Leggjum land undir fót —
Kristr og María sè með oss!
— á Danamót;
dansinn heyra, dansinn vill hún heyra.

F.

(a: kgl. fol., 57. b: G. Ív., 57.)

1.

Tófa situr inni,
— Leggjum land undir fót —
ól hún barn við Birni.
— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

2.

Ól hún eitt, og ól hún tvö,
bæði kendi hún Birni þau.

3.

Hún þorir ekki að fæða
fyrir föður bræðrum.

4.

Hún þorir ekki að pína
fyrir guði sínum.

5.
Vafði hún barn í pelli,
gróf í græna velli.

6.
Vafði hún barn í silkidúk,
varpar síðan á strætið út.

7.
Þar fló yfir einn villihrafn,
greip hann upp það fagra barn.

8.
Hrafninn fló svo víða,
þar sem skipin skríða.

9.
Hrafninn sezt á siglutopp,
var hann vanr að koma þar opt.

10.
Hrafninn sezt á siglutrè,
felldi hann barn í greifans knè.

11.
„Það sè eg á þínum reifum,
að þinn er faðirinn greifi.

12.
Það sè eg á þínum lófa,
að þín er móðirin Tófa.

13.
Það sè eg á þínum linda,
að þín kann móðirin barn að binda

14.
Það sè eg á þínum höndum,
að þú munt stýra löndum.

15.

Það sè eg á þínu höfuðgulli,
að þín er móðirinn sorgum full.

16.

Tekr hann sveininn undir sín skinn,
svo gengr hann í skemmuna inn.

17.

„Heyrðu það, Túfa, dóttir mín!
því ber sveinninn augun þín?"

18.

„Undrastu ekki, faðir minn ríkur!
þó hver sè maðrinn öðrum líkur."

19.

Hann sló henni pústr á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!"

20.

Hann sló hana í annað sinn,
tárin fèllu um safalaskinn.

21.

Hann sló hana í þriðja sinn,
— Leggjum land undir fót —
blóðið fèll um safalaskinn.
— á Danamót;
og dans vill hún heyra.

Overskrift. **D**: Tófu kvæði. **F**: Kvæði af Tófu og Birni.
A, *Omkvæd.* 1) Leggjum, *hdskr. har én gang:* Og leggjum.
B, *v. 2, l. 1.* eitt, **C**: eitt og.
— *v. 3, l. 1.* þorir, **C**: þorði (*ligeså i n. v.*). *L. 2.* **C**: fyrir sakir bræðra.
— *v. 4, l. 1.* pína, **C**: týna.

B, *v. 5, l. 1.* Vafði, **C**: Vefr (*ligeså i n. v.*). *L. 2.* gróf, **C**: gróf það.
— *v. 6, l. 2.* hún, *fattes i* **C**.
— *v. 7, l. 1.* Hèr fló, **C**: þar flaug um (*også i n. v.* flaug *f.* fló).
— *v. 8 b* ɔ: **C**, *v. 9.*
— *v. 9* (**C**, *10*), *l. 2.* hann, *fattes i* **C**.
— *v. 10—11* = **C**, *13—14.*
— *v. 12* (**C**, *11*), *l. 2.* **C**: þín kann móðirin barn að binda.
— *v. 13 fattes i* **C**.
— *v. 14* (**C**, *12*), *l. 2.* **C**: þín er móðirin sorgarfull.
F, *v. 15, l. 2.* sorgum full, **b**: sorgfull.

36.

Alexanders kvæði.

Aleksander hærger kong Rings lande og bortfører hans eneste datter på sine skibe. Det var en vinternat, Aleksander havde svære drömme, og hans frille, kong Rings datter, vakte ham med de ord: det er tid for eder at vågne af den onde dröm. Han lader sin moder fru Sidsel kalde og siger hende sine drömme: Mig tyktes, at kong Ring var kommen her med en krigsmagt, hans lejr stod på strandbredden med blodige tjæld; han gav mig en led hest, gjort af træ, den nåde mig kun til knæ. Moderen råder drömmene så, at han skal ægte kongens datter, og at han skal byde kong Ring forlig. Ret som hun havde rådet drömmene, da så de en flåde komme sejlende, og da sagde Aleksander:

Ej vil jeg, min kære moder, mæle dig imod:
her er kommen konning Ring, vil byde mig banespjud.

Kong Ring lander med sin hær, og Aleksander byder ham brodden, skönt kongens folk er som to mod én. Først blev den höjre hånd hugget af Aleksander; hans moder forbandt ham, og han fortsatte Kampen. Så bleve begge fødder hugne ham fra: da stod han på sine knæ og kæmpede endda. Kong Ring spör, om han vil bede om sit liv, men Aleksander svarer: nej, tænk du heller på den store skam, jeg har gjort dig! Så fik Aleksander sin bane, mens kongedatteren græd bittre tårer for ham. Kong Ring taler til sin datter: Nu skulle vi hjem til land at drikke mjød og vin. Hun svarer: Det skal den unge ridder lönne dig, at du vog Aleksander for mine öjne.

Så sad hun den rige frue måneder fem:
ikke törredes tåren på hendes kind i dem.

(Her bryder visen af, ti nogen ret slutning er der ikke; den må tænkes fortsat ved „den unge ridders," formodenlig hendes endnu ufødte söns, hævn over kong Ring.)

(**A**, **a**: Arnam. 153, a, 12. **b**: kgl. fol., 65. **c**: G. Ív., 65. **B**: Arnam. 153, e, 37 [kun v. 3].)

So gjörist í heiminum,
ei má öðrum trúa;
Alexander lætur byrðíng búa.

1.

Hríngur hèt sá kóngur,
fyrir löndum rèð:
eina átti hann dóttur þá,
sem sagt var mèr.
Alexander lætur byrðíng búa.

2.

Eina átti hann dóttur þá,
sem sagt var frá.

* * *
* *

3.

Alexander lætur smíða
gyllta skeið:
herjar hann og sækir
ríka kóngsins mey.

4.

Alexander flutti mey
til skipa sín:
„um allan aldur skaltu vera
kæran mín."

5.

Alexander sofnar
eina vintrar nátt:
ríka frú hún vakti hann
af svefni brátt.

6.

Upp settist hin ríka frú,
hún var sig aum:
„mál er yðr að vakna
af vondum draum."

7.

Alexander settist upp
í sænginni sín:
„kallið á mína kæru móður,
hún komi til mín!"

8.

Sesselía klæðir sig
með drifið skinn:
so gekk hún í höllina inn
fyrir soninn sinn.

9.

„Vel þú komin, sæla móðir!
sit hjá mèr:
þú skalt mína drauma ráða,
eg segi þá þèr.

10.

En mèr þótti hann Hríngur kóngur
kominn við land:
hann var allur stáli sleginn
með bitran brand.

11.

Að mèr þótti herbúð hans
við sjáfar flóð:
hún var ekki sálduð
nema rauða blóð.

12.

Hann gaf mèr þann ljótan fola,
gjörðan af trè:
hann tók mèr ei lengra upp,
en neðan að hnè."

13.

„Að þèr þótti herbúð hans
við sjáfar flæður:
það mun dóttir kóngsins tekin,
og löndum ræður.

14.

Að þèr þótti hann Hríngur kóngur
gefa þèr hest:
þar muntu með ríka frúna
með vökum fest.

15.

Það þèr þótti hann Hríngur kóngur
kominn á land:
þú munt honum sættir bjóða
og undarband."

16.

Þá hún hafði drauminn ráðið,
sem hún kunni bezt,
margan sá hún af hafi drífa
hlunna hest.

17.

„Eg má ekki, sæla móðirin!
mæla þèr á mót:
fyrri mun hann Hríngur kóngur
bjóða mèr banaspjót."

18.

Bistur gekk hann Hríngur kóngur
upp á land,
þar sá úngi Alexander
reikaði um sand.

19.

Úngur var hann Alexander
í rómu seinn:
þar var ekki meiri munr,
en tveir um einn.

20.

Úngur var hann Alexander
í rómu kendur:
þá hann felldi kóngsins lið
á báðar hendur.

21.

Hjuggu þeir af honum Alexander
hægri hönd:
þar kom að hans móðir,
lagði um bönd.

22.

Hjuggu þeir af honum Alexander
fætur tvo:
þá stóð hann á báðum hnjám
og barðist so.

23.

Og so svaraði hann Hríngur kóngur,
klappar sèr á hnè:
„viltu, úngi Alexander,
þiggja líf af mèr?"

24.

„Eg vil ekki, Hríngur kóngur!
þiggja líf af þèr:
minnstu á þá miklu smán,
eg veitti þèr!"

25.

Hjuggu þeir hann Alexander
af stafni fram:
sáran grèt hún ríka frúin
eptir hann.

26.

Hríngur kóngur talar þá
við dóttur sín:
„við skulum heim til landanna,
drekka mjöð og vín."

27.

„Það skal sá hinn úngi riddarinn
launa þèr:
að þú bjóst hann Alexander
fyrir augum mèr."

28.

Og so sat hún ríka frúin
mánuði þrjá:
ekki þornar vatnið
á hennar brá.

29.

Og so sat hún ríka frúin
mánuði fimm:
ekki þornar vatnið
á hennar kinn.
Alexander lætur byrðíng búa.

Overskrift. **Abc**: Kvæði af Hríngi kóngi og Alexander.
Omkvæd. Hvad i teksten er stillet i spidsen som omkvædets stamme, findes kun i **Aa**, *hvor det ved en misforståelse er gjort til sidste vers.* — byrðíng, **AbcB**; **Aa**: byrinn.
V. 1, l. 1. kóngur, **bc**: kóngurinn. *L. 3.* þá, **bc**: sèr.
V. 2. Af dette v. haves kun de to første lin., der i **Aa** *stå sammenskrevne til ett v. med v. 3, uden at skriveren synes at have savnet noget;* **Abc** *overspringe dem med.*

V. 3. Hertil svarer det eneste, vi have af opskr. **B**:
Alexandur lætur búa gillda fley:
siglir hann og sækir ríka kóngsins mey.
V. 5, l. 3. frú hún, **be**: frúin.
V. 6, l. 1. Upp settist, **be**; **a**: Upp stattu. *L. 3.* vakna, **be**: vakna senn.
V. 7, l. 2. sænginni, **be**: sængum.
V. 8, l. 1. Sesselía, **be**: Sesselja hún. *L. 3.* **be**: og gengur svo í h. i.
V. 9, l. 2. sit, **be**: og sit.
V. 10, l. 1. En, *fattes i* **be**. *L. 2.* kominn, **be**: hèr kominn.
V. 11, l. 1. Að, **be**: Og. *L. 3.* sálduð, **be**: tjölduð. *L. 4.* rauða, **be**: með rauða.
V. 12, l. 1. þann, **be**: einn. *L. 3.* upp, *fattes i* **be**. *L. 4.* neðan, **be**: upp.
V. 13, l. 3. það, **be**: þar. *L. 4.* og, **be**: er.
V. 14, l. 1. hann, *fattes i* **be**. *L. 3.* **be**: þar mun þèr sú ríka frú. *L. 4.* vökum, **be**: vottum.
V. 15, l. 1. það, **be**: þar. *L. 1.* hann, *fattes i* **be**. *L. 4.* undarband, **be**: friðarband.
V. 16, l. 3. sá, **be**: leit. *L. 3.* drífa, **be**: sigla.
V. 17, l. 1. **be**: Eg má ei mín sæla móðir. *L. 2.* fyrri, **be**: en fyrri. *L. 3.* kóngur, *fattes i* **e**. *L. 4.* mèr, **be**; **a**: þèr.
V. 19, l. 2. **be**: en aldrei í rómu seinn [**b**: „sen"]. *L. 3.* meiri, **be**: minni.
V. 20, l. 2. í, **be**: við. *L. 3.* þá, **be**: þegar.
V. 21, l. 4. **be**: og lagði við bönd.
V. 23, l. 1. svaraði, **be**: svarar. *L. 2.* klappar, **be**: hann kl.
V. 24, l. 4. veitti, **be**: gjörði.
V. 25, l. 2. stafni, **be**: stofni.
V. 26, l. 4. drekka, **be**: að drekka.
V. 27—29 fattes i **be**.

37.

Bóthildar kvæði.

Ung Bodil kvæder så lydt, at kongen hører det under tjæld, hvor han hviler. Er det harpeslæt eller lurens lyd, jeg hører her den hele nat? spör han. Nej, svares der, det er en mø, der kvæder så lydt. Før hende til mig! siger kongen. Svendene komme til Bodil og sige, at kongen vil tale med hende. Hvad kan han ville mig? siger hun; jeg kan da ikke føre hans banner i strid. Fulgt af sin broder Filip, stedes hun for kongen, som beder hende sidde hos, lader tavlebord hente og leger tavl med hende. Hun vinder hver leg:

Vandt hun af ham både høg og hund,
fagre skove og grönne grund.

Vandt hun af ham både hjælm og hest,
alt det gods, der han åtte best.

Da siger kongen til møens broder:

Tyve mark røde guld i skrin
dem byder jeg dig for søster din.

Men broderen svarer:

Ham kalder jeg ej for brav karls mage,
som røde guld vil for søster tage.

Da blev sværd af skede dragen,
Filip blev der med våben slagen.

Bodil pønser på hævn; hun spör sin terne, om hun kan blande svigevin. Ternen svarer:

Ja så mænd, jeg det vel kan:
jeg var så liden, der jeg det nam.

Bar hun ham mjød i sølverhorn,
og der flød i de edderkorn.

„Drik nu, konning, du drik mig til,
og alle dine svende, om du vil!"

Den første drik, der kongen drak,
ringebrynjen om ham sprak.

Den anden drik, der kongen drak,
i stykker ni hans hjærte sprak.

Bodil gav sig i kloster under ø:
alle sine dage så skær en mø.

Således lyder sagnet temmelig overensstemmende i alle fire opskrifter. **B** udelader dog ganske tavlebordslegen. **C** kalder kongen Olav og beskriver giftens tilberedelse så: at de gik til skovs og plukkede urter og toge den glatte orm, som de kogte. **D** kalder broderen Magne og lader Bodil straks ved hans drab true kongen med hævn; det er hendes fostermoder, der blander giften, og ved den første drik af den brister kongens belte, og han siger (som i en rus):

Hør du det, Bodil, hvad jeg siger dig:
så mangen mø har jeg lokket för dig.

På mit belte der skrev jeg dem:
firesindstyve og dertil fem.

Ved den anden drik synker han frem over bordet, og ved den tredje brister hans hjærte. Bodil vil intet eje af det gods, hun har vundet fra kongen, men deler det blandt de fattige.

A.

(Arnam. 153, g, 12.)

Svanrinn sýngur víða,
alla gleðina fær,
blómgaður lundrinn
í skógi grær.

1.

„Hvort eru þetta lúðra lát,
— Alla gleðina fær —
sem hèr gánga í alla nátt?"
— í skógi nær;
svanrinn víða, svanrinn sýngur víða.

2.

„Ekki eru þetta lúðra lát,
heldr ein mey, sem sýngr svo hátt."

3.

Kóngrinn talar við sveina sín:
„segið, Bóthild hún komi til mín!"

4.

Sveinninn stè fyrir Bóthildar borð:
„kóngrinn sendi yður orð.

5.

Kóngrinn sendi mig til þín:
biðr þig gánga í höll til sín."

6.

Bóthild hugsar með sjálfri sèr:
„hvað mun kóngrinn vilja mèr?"

7.

„Stattu upp, Filpó, bróðir minn!
fylgðu mèr fyrir kónginn inn!

8.

Hvað skal mèr fyrir kónginn gera?
eg kann hans ekki merki að bera."

9.

Hún stè á sinn hvíta hest:
allra kvenna reið hún mest.

10.

Hægra fæti í höllina stè:
„heill sit, kóngr! hvað viltu mèr?"

11.

Kastar hann hjá sèr kodda blá:
„Bóthild únga, sit þar á!"

12.

Kóngrinn talar við sveina sín:
„þèr skuluð sækja taflborð mín."

13.

Tefldu þau so dagana þrjá,
Filpó sat og horfði á.

14.

Tefldi hún af honum hauk og hund,
fagra skóga og græna grund.

15.

Tefldi hún af honum hjálm og hest,
alla þá gripi, hann átti bezta.

16.

Upp stóð kóngur, hátt hann hló:
„nú er vel teflt á mína trú!

17.

Tuttugu merkur rauða gulls skrín
býð eg þèr Filpó fyrir systur þín."

18.

„Eg held þann ei vera karlmanns maka,'
sem gull vill fyrir systur taka."

19.

Þá var sverð úr slíðrum dregið:
Filpó var með járnum veginn.

20.

Bóthild sitr og hugsar á:
hverja hefnd mun kóngrinn fá.

21.

Bóthild talar við þernu sín:
„kanntu að blanda svikavín?"

22.

„Já vel, já vel! eg það kann:
níu vega að eg nam."

23.

Hún fèkk henni mjaðarhorn,
þar flaut ofaná eiturkorn.

24.

Þann fyrsta drykkinn, sem hann drakk,
í níu hluti hjartað sprakk.

25.

Bóthild settist í helgan stein,
— Alla gleðina fær —
alla daga var mey hrein.
— í skógi nær;
svanrinn víða, svanrinn sýngur víða.

B.

(a: cod. Holm., 7. b: Arnam. 153, e, 38 [kun 1ste vers].)

1.

Bóthildr únga kvað so hátt,
— Með riddurum —
það heyrði kóngr, í tjaldi lá.
— í leyndum,
í leynd þar þeir ríða.

2.

„Hvort er þetta hörpu sláttr?
eða er þetta lúðra blástr?"

3.

„Ekki er þetta hörpu sláttr,
heldur meyjan, hún kveðr so hátt."

4.

Kóngrinn skipar sveinum sín:
„kallið á Bóthildi, hún komi til mín!"

5.

Sveinarnir fóru sem boðið bað:
þeir fundu hana Bóthildi þegar í stað.

6.

„Hvað skal eg fyrir kónginn gera?
eg kann hans engi merki bera."

7.

Hægra fæti í höllina stè:
„sitið heill, kóngr! og hvað vilið mèr?"

8.

Kóngrinn klappar í sess hjá sèr:
„Bóthildr únga, sit hjá mèr!"

9.
„Eg set mig ekki þar uppá:
þinn blái brandur býr þar á."

10.
Kóngrinn talar við Filpó únga:
„seldu mèr hana systur þín!"

11.
„Eg kalla þann engan karlmanns maka,
sem rauða gull vill fyrir jómfrú taka."

12.
Fljótt var sverð úr slíðrum dregið:
hann Filpó var fyrir jómfrú veginn.

13.
Bóthildr talar við þernu sín:
„kanntu að blanda svikavín?"

14.
„Já guð, já guð! eg það kann,
sem níu hlutina granda kann."

15.
Drósin blandar drykk á horn,
þar flutu ofan á gullkorn.

16.
„Kóngur, drekktu drykk til mín!
so til allra sveina þín!"

17.
Fyrsta drykkinn að hann drakk,
hríngabrynjan af honum sprakk.

18.
Annan drykkinn að hann drakk,
í níu hluti hans hjartað sprakk.

19.

Kóngrinn fell á hallar gólf,
stóðu yfir honum sveinar tólf.

20.

Bóthildr settist í helgan stein,
— Með riddurum —
einum kóngi vann hún mein.
— í leyndum,
í leynd þar þeir ríða.

C.

(J. Steph., 22.)

1.

Bóthildr únga sýngr svo hátt,
— Með riddurum —
það heyrði Ólafr í tjöldunum brátt.
— í leyndum þar þau líða.

2.

Ólafr talar við sveina sín:
„segið, hún Bóthildr komi til mín!"

3.

Sveinarnir komu fyrir Bóthildar borð:
„hann herra Ólafr sendi yður orð."

4.

„Hvað skal eg með kóngi gera?
eg kann hans engin merki bera."

5.
Dró hún yfir sig safalaskinn,
gengur svo í höllina inn.

6.
Hægra fæti í höllina stè:
„heill sèrtu, kóngr! hvað viltu mèr?"

7.
Ólafr klappar í sess hjá sèr:
„Bóthildr únga, sittu hjá mèr!"

8.
Tefldi hún af honum hauk og hest,
alla gripi, sem kóngr á bezt.

9.
Tefldi hún af honum hauk og hund,
skóga og alla græna grund.

10.
Tefldu þau daga, og tefldu þau þrjá,
Filippó sat og horfði á.

11.
„Filippó! giptu mèr systur þín!
þú skalt drekka skæra vín."

12.
„Þó nóg hafir þú af gulli völ,
samt er ei mín systirin föl."

13.
„Þá skal upp hið hvassa sverð,
fái eg ekki af brúði verð."

14.
Þar var brandr úr slíðrum dreginn,
Filippó var fyrir brúði veginn.

15.

Bóthildr talar við þernu sín:
„kanntu að brugga svikavín?"

16.

„Já vel, já! eg vel það kann:
níu vetra eg það vann."

17.

Þær gengu sig til skógar,
drógu upp eikur nógar.

18.

Þær drógu upp orminn hála,
bræddu hann sundr í skálar.

19.

Bóthildr talar við sveina sín:
„segið, að kóngur drekki til mín!"

20.

Þá vínið kom á kóngsins varir,
veik þá burt frá honum svarið.

21.

Fyrsta drykkinn er hann drakk,
breiða beltið af honum sprakk.

22.

Við annan drykkinn, er hann drakk,
sundr í honum hjartað sprakk.

23.

Bóthildr settist í helgan stein,
— Með riddurum —
einum kóngi vann hún mein.
— í leyndum þar þau líða.

D.

(a: Arch. E, 1. b: Arnam. 153, h, 6 [kun 1ste vers].)

1.

Bóthildr únga dansar svo,
— Með riddurum —
það heyrði kóngr, í tjaldi lá.
— í leyndum,
í leyndum þar þau ríða.

2.

Kóngrinn talar til sveina sín:
„segið, hún Bóthildr komi til mín!"

3.

Sveinarnir komu fyrir Bóthildar borð:
„Kóngrinn sjálfur sendi þèr orð."

4.

„Hvað skal mèr fyrir kónginn að gera?
eg kann hans engin merkin að bera."

5.

Kóngrinn kastar kodda blá:
„Bóthildr únga, sittu þar á!"

6.

Kóngrinn talar til sveina sín:
„þið skuluð fá mèr taflborð mín!"

7.

Fyrsti teníngr um taflborð rann:
kóngrinn tapar, en jómfrúin vann.

8.

Hún tefldi af honum hauk og hund,
aldingarð og fagra grund.

9.

Annar teníngr um taflborð rann:
kóngrinn tapar, en jómfrúin vann.

10.

Hún tefldi af honum heilan hest
og alla hluti, hann átti bezt.

11.

Þriði teníngr um taflborð rann:
kóngrinn tapar, en jómfrúin vann.

12.

Hún tefldi af honum hosur og skó,
leggja-böndin fögur og mjó.

13.

Kóngrinn talar til sveina sín:
„segið, hann Magni komi til mín!"

14.

Magni inn fyrir kónginn fer:
„sit heill, kóngr! hvað viltu mèr?"

15.

„Þrjátíu merkur rauða gulls [skrín]
býð eg þèr fyrir systur þína."

16.

„Nú var nóg á gulli völ,
þó er ei mín systirin föl."

17.

Brandrinn var úr slíðrum dreginn,
sveinninn var fyrir Bóthildi veginn.

18.

„Það skal muna þèr, kónguriun!
þú vógst hann Magna, bróður minn."

19.

Bóthildr talar til fóstru sín:
„kanntu ekki að brugga mèr svikavín?"

20.

„Já já, já já! eg það kann:
eg var úng þegar [eg] það nam."

21.

Hún rètti að henni lítið horn,
þar flaut niðr' í eiturkorn.

22.

Við fyrsta drykkinn, sem hann drakk,
hríngabelti af kóngi sprakk.

23.

„Heyrðu, Bóthildr! eg tala til þín:
margar hef eg meyjar ginnt.

24.

þær eru á mínu belti skrifaðar:
þær eru fimm á níunda tug."

25.

Við annan drykkinn, sem hann drakk,
kóngrinn fram á borðið datt.

26.

Við þriðja drykkinn, sem hann drakk,
sundr í miðju hans hjartað sprakk.

27.

Bóthildr út úr höllu gekk,
heldur vafin hrygðar smekk.

28.

Auðnum býtti út aumum þá,
— Með riddurum —

lítið vildi hún af honum fá.
— í leyndum,
í leyndum þar þau ríða.

Overskrift. **Da**: Bóthildur, afgamalt kvæði.
A. *Omkvæd.* 3) Svanrinn víða, svanrinn sýngur víða, *sål. står det helt ud el. antydet ved hvert v. undtagen ved v. 1, hvor* svanrinn sýngur víða *står to gange; men dette sidste tör vel antages for en fejlskrift.*
— *v. 3, l. 1.* Kóngrinn, *hdskr. her (ved en fejlskrift):* Herra Pétur.
B. *Omkvæd.* 3) í leynd, **b** *har begge steder:* í leyndum.
— *v. 1, l. 1.* Bóthildr, **b**: Bóthild. *L. 2.* það, *fattes i* **b**.
— *v. 17, l. 2.* brynjan, *skriverens rettelse i hdskr. fra:* beltið.
D, *v. 1, l. 1.* Bóthildr, **b**: Bóthild. *L. 1.* dansar svo, **b**; **a**: dansaði. *L. 2.* það, **b**; *fattes i* **a**.
— *v. 12, l. 2.* hosur, *opskr:* „hafur".
— *v. 19, l. 1.* fóstru, *opskr.:* fóstra.
— *v. 24, l. 1.* mínu, *opskr.:* þínu.

38.

Taflkvæði.

1.

Det er så fagert om sommerstid:
hver en mø göres mild og blid.
Jomfruer klæde sig så vel.
Om sommeren, der alle fugle sjunge vel.

2.
Jomfruer klæde sig så vel:
somme i silke, og somme i peld.

3.
Silke svøbe de sig om ben,
de hviles op under lindegren.

4.
De hviles op under linderod,
hjorten støder sine horn imod.

5.
Hjorten støder sine horn i træ,
fisken leger så let i læ.

6.
Jomfruen sidder i höjeloft,
tavler hun både tit og oft'!

7.
Tavler hun med de riddere fem,
al arv og eje vandt hun af dem.

8.
Fra somme tavled hun hoser og sko,
fra somme tavled hun femten bo.

9.
Ingen svend var så djærv i råd,
han turde med hende til tavelbord gå.

10.
Foruden han Limike ungersvend:
hjærte hans var så hårdt som sten.

11.
„Vil nu stolt jomfru lege tavl med mig,
sadel og ganger sætter jeg mod dig."

12.

„Der sætter jeg ikke mindre igen:
jeg må vel svare dig, velbårne svend!"

13.

Den første terning over tavelbord randt:
Limike tabte, og jomfruen vandt.

14.

Op stod jomfruen, og höjt hun lo:
„Vel er nu tavlet på min tro!

15.

Stander op, meer, og görer ad gammen!
sadel og ganger de kunne vel sammen."

16.

„Vil end stolt jomfru lege tavl med mig,
hoser og sko sætter jeg mod dig."

17.

„Der sætter jeg min terne igen:
jeg må vel svare dig, velbårne svend!"

18.

Den anden terning over tavelbord randt:
Limike tabte, og jomfruen vandt.

19.

Op stod jomfruen, og höjt hun lo:
„Vel er nu tavlet på min tro!

20.

Stander op, meer, og görer ad gammen!
hoser og sko de kunne vel sammen."

21.

Limike ganger i gården ud:
han kalder på Gud og Sante Knud.

22.

Gud og alle hellige kalder han på,
at han måtte sejr i legen få.

23.

Han kalder på Gud og det hellige kors:
„Lad jomfruen ej tavle livet af os!"

24.

Limike ganger i loftet ind
med sorgfuldt hjærte og blegen kind.

25.

„Vil nu stolt jomfru lege tavl med mig,
mit hoved og halsben sætter jeg mod dig."

26.

„Der sætter jeg mig selver igen:
jeg må vel svare dig, velbårne svend!"

27.

Den tredje terning over tavelbord randt:
jomfruen tabte, og Limike vandt.

28.

Op stod han Limike, höjt han lo:
„Vel er nu tavlet på min tro!

29.

Stander op, svende, og görer ad gammen!
ridder og jomfru de kunne vel sammen."

30.

„Ti mark røde guld udi skrin
dem byder jeg nu for ære min."

31.

„Ej kalder jeg ham for brav karls mage,
som røde guld vil for jomfru tage."

32.
Så tændte de op de brudeblus,
fulgte ridder og jomfru til brudehus.
Om sommeren, der alle fugle sjunge vel.

Således omtrent alle opskrifterne, undtagen **G**, hvis slutning synes lånt fra den foregående vise; i steden for det sidste vers har den nemlig disse:

Frem bar jomfruen drikkehorn,
der flød udi de edderkorn.

Den første drik, deraf han drak,
i stykker ni hans hjærte sprak.

Den jomfru gav sig i kloster ind,
så god en ridder voldte hun men.

Dansk haves denne vise om jomfruen og „gangerpilten" eller „den liden bådsmand" trykt hos Syv, nr. 36; Abr., nr. 186; Winding, s. VII; samt som flyveblad. Den findes ikke i ældre danske hdskrr., men er almindelig i folkemunde.

Norsk står den blandt Lindemans Fjeldmélodier, I, nr. 29 (teksten i bilaget).

Svensk: hos Afzel., nr. 37; Arwidss., nr. 103; Atterboms Poetisk kalender f. 1816, s. 41.

Færøisk kendes endnu kun nogle vers, af den, som findes indblandede i en vise om Dronning Dagmar: Danm. gl. folkev., nr. 132 D.

Desuden har den nogen lighed med en vendisk vise hos Haupt og Schmaler, II, nr 60, og med en russisk hos Goetze, s. 163.

A(BCD).

(**A**, **a**: Giss. Sv., 20. **b**: kgl. fol., 20. **c**: G. Ív., 20. **B**: Arnam., 155, a, 3. **C**, **a**: kgl. fol., 71. **b**: G. Ív., 71. **D**: Arnam., 153, e, 27 [kun 1ste vers].)

1.

Það er so fagrt um sumartíð,
frúrnar gjöra sig so blíð.
Frúrnar klæða sig so vel.
— Um sumurin,
þar allir fuglar sýngja vel.

2.

Sig so vel,
sumar með silki, og sumar með pell.
Silkinu sveipa þær um sín bein.
— Um sumurin,
þar allir fuglar sýngja vel.

3.

Um sín bein,
þær hvíla sig undir lindinni hrein.
Þær hvíla sig undir lindinni rót.

4.

Lindinni rót,
hjörtrinn breiðir sín horn á mót.
Hjörtrinn breiðir sín horn í trè.

5.

Horn í trè,
fiskrinn rennr sig hægt með hlè.
Jómfrú sitr í hæga lopt.

6.

Í hæga lopt,
hún teflir bæði títt og opt.
Teflir hún við þá riddara fimm.

7.

Riddara fimm,
alla þeirra æru vann hún af þeim.
Af sumum tefldi hún hosur og skó.

8.

Hosur og skó,
af sumum tefldi hún fimtán bú.
Sá var enginn frúinnar sveinn.

9.

Frúinnar sveinn,
að þori að tefla við hana einn.
Utan hann Limiki, úngr smásveinn.

10.

Úngr smásveinn,
hans var hjartað hart sem steinn.
„Vilið þèr, jómfrúin, tefla við mig?

11.

Tefla við mig,
minn söðul og gángvera set eg út við þig."
„Þar set eg annað jafngott ígen.

12.

Jafngott ígen,
eg má vel svara þèr, velborinn sveinn!"
Fyrsti teníngr um taflborð rann.

13.

Um taflborð rann,
Limiki tapaði, jómfrúin vann.
Upp stóð hún jómfrúin, hægt hún hló.

14.

Hægt hún hló:
"nú er vel teflt á mína trú!
Standið upp, meyjar, og hendið það gaman!

15.

Hendið það gaman!
söðull og gángveri stár vel saman."
Limiki gengr í garðinn út.

16.

Í garðinn út,
heitir hann á hinn helga Hnút.
Heitir hann á hinn helga Pál.

17.

Hinn helga Pál,
hann skuli sigr í tafli fá.
Limiki gengr í loptin inn.

18.

Í loptin inn
með sorgfullt hjarta og bleika kinn.
„Vilið þèr, jómfrúin, tefla við mig?

19.

Tefla við mig,
mitt höfuð og hálsbein set eg út við þig."
„Þar set eg mína þernuna ígen.

20.

Þernu ígen,
eg má vel svara þèr, velborinn sveinn!"
Þernunni varð so skjótt til svara.

21.

Skjótt til svara:
„því lèztu þig ekki sjálfa fara?"
„Þar set eg mig sjálfa ígen.

22.

Sjálfa ígen,
eg má vel svara þèr, velborinn sveinn!"
Fyrsti teníngr um taflborð rann.

23.

Um taflborð rann,
jómfrúin tapaði, Limiki vann.
Upp stóð hann Limiki, hægt hann hló.

24.

Hægt hann hló:
„nú er vel teflt á mína trú!
Standið upp, sveinar, og hendið það gaman!

25.

Hendið það gaman!
riddari og jómfrú stár vel saman."
„Tíu merkr rauða gulls út í skrín.

26.

Út í skrín
það býð eg fyrir meydóm minn."
„Eg held þann öngvan karlmanns maka.

27.

Karlmanns maka,
sem rauða gull vill fyrir jómfrú taka."
Tólf þúsundruð kerti loga.

28.

Kerti loga,
þegar þau fóru í sæng að sofa.
Vendi eg mínu kvæði í kross.
— Um sumurin,
þar allir fuglar sýngja vel.

E.

(J. Steph., 11.)

1.

Jómfrúin sitr í hægu lopti,
— Um sumarið —
teſldi hún bæði ótt og opt.
— þar allir fuglar sýngja vel.

2.

Hún hafði teſlt við riddara fimm,
alla teſldi hún æru af þeim.

3.

Þar var enginn smásveinn,
sem þyrði teſla við hana einn.

4.

Utan hinn úngi Levikus sveinn,
hans var hjarta hart sem steinn.

5.

„Vili jómfrúin teſla við mig,
sex kastala set eg út við þig."

6.

„Þá set eg ei minna á móti ein,
eg má vel svara úngum svein."

7.

Fyrsti teníngr um taflborð rann:
sveinninn tapaði, jómfrúin vann.

8.

Upp stóð jómfrúin, hægt hún hló:
„nu er vel teflt á mína trú!"

9.

Hann setti undir sinn hauk og hest
og alla gripi, hann átti bezt.

10.

„Þar set eg mína systur í veð,
úngum sveini svara eg fèð."

11.

Annar teníngr um taflborð rann:
sveinninn tapaði, jómfrúin vann.

12.

Upp stóð jómfrúin, hægt hún hló:
„nú er vel teflt á mína trú!"

13.

Hann gekk þá í garðinn út,
heitir á guð og hinn helga Knút.

14.

Hann heitir á guð og hinn helga kross:
„að jómfrúin tefli ei lífið af oss!"

15.

Hann heitir á guð og hinn helga Pál,
að megi hann sigra taflsins tál.

16.

Hann heitir á guð og hið helga skrín,
að jómfrúin skuli verða sín.

17.

„Vili jómfrúin tefla við mig,
höfuð og háls set eg við þig."

18.

„Þar set eg mig sjálfa í veðum ein,
eg má vel svara úngum svein."

19.

Þriði teníngr um taflborð rann:
jómfrúin tapaði, sveinninn vann.

20.

Hundrað merkur gulls á stig
bauð hún fyrir sjálfa sig.

21.

„Kalla eg það ekki karlmanns maka,
sem gullið vill fyrir jómfrú taka."

22.

Hvort þau töluðu mart eða fátt,
— Um sumarið —
eina bygðu þau sæng um nátt.
— þar allir fuglar sýngja vel.

F.

(Arch. B, 5.)

1.

Jómfrúin sitr í hægu lopti,
— Um sumarið —
teflldi hún bæði títt og opt.
— þar allir fuglar súngu vel.

2.

Tefldi hún við þá riddarana fimm,
alla teíldi hún æruna af þeim.

3.

Svo sá engi var smásveinn,
sem þyrði að tefla við hana einn.

4.

Nema sá úngi Lèmíngi sveinn,
hans var hjarta hart sem steinn.

5.

„Vilir þú, frúin, tefla við mig,
hosur og gullskó set eg út við þig."

6.

„Þar set eg mína þernu ígen,
eg má vel svara þèr, velborni sveinn!"

7.

Þá teníngr fyrsti um taflborð rann,
sveinninn tapaði, en jómfrúin vann.

8.

„Standið upp, sveinar, og hendi þið gaman!
hosur og gullskór stár vel saman."

9.

„Vilirðu, frúin, tefla við mig,
sextíu kastala set eg út við þig."

10.

„Þar set eg mína þernu ígen,
eg má vel svara þèr, velborni sveinn!"

11.

Þá annar teníngr um taflborð rann,
sveinninn tapaði, en jómfrúin vann.

12.
„Standið upp, sveinar, og hendi þið gaman!
að halr og frúin stár vel saman."

13.
Lèmíngi gengr í garðinn út,
hann heitir á þann helga Knút.

14.
Hann heitir á þann helga Pál,
að hann skuli sigr í tafli fá.

15.
Hann heitir á hið helga skrín,
að jómfrúin skuli nú verða sín.

16.
Lèmíngi gengr í garðinn inn
með sorgfullt hjarta og bleika kinn.

17.
„Vili nú frúin tefla við mig,
höfuð og hálsbein set eg út við þig."

18.
„Þar set eg mig sjálfa ígen,
eg má vel svara þèr, velborni sveinn!"

19.
Þá þriði teníngr um taflborð rann,
jómfrúin tapaði, en sveinninn vann.

20.
„Sextíu merkr af rauða gulli þig
býð eg þèr fyrir sjálfa mig."

21.
„Tel ek þann engan karlmanns maka,
er rauða gull vill fyrir jómfrú taka."

22.

Hvort þau skröfuðu margt eða fátt,
— Um sumarið —
eina höfðu þau sæng um nátt.
— þar allir fuglar súngu vel.

G.

(Cod. Holm., 6.)

1.

Jómfrú sitr í hæga lopt,
— Um sumarið —
teflir hún bæði títt og opt.
— þar allir fuglar sýngja vel.

2.

Teflir hún við þá riddara fimm,
alla tefldi hún aleigu af þeim.

3.

Sá var engi frúinnar sveinn,
sem þorði að tefla við hana einn.

4.

Utan hann Lemiki úngi manns sveinn,
hans var hjarta hart sem steinn.

5.

„Vilir þú, jómfrúin, tefla við mig,
gull og gángskó set eg út við þig."

6.

„Þar set eg mína þernu ígen,
eg má vel svara þèr, velborinn sveinn!"

7.

Fyrsti teníngr um taflborð rann:
Lemiki tapaði, jómfrúin vann.

8.

Upp stóð jómfrúin, hægt hún hló:
„nú er vel teflt á mína trú!"

9.

Lemiki gekk sig í garðinn út,
hann hèt á guð og hinn helga Knút.

10.

Hèt hann á guð og hinn helga Pál,
hann skuli sigr í tafli ná.

11.

Hann hèt á guð og hinn helga kross:
„jómfrúin tefli ei æru af oss!"

12.

Lemiki gekk sig í garðinn inn
með sorgfullt hjarta og bleika kinn.

13.

„Vill ei jómfrúin tefla við mig?
mitt höfuð og háls set eg út við þig."

14.

„Þar set eg mig sjálfa ígen,
eg má vel svara þèr, velborinn sveinn!"

15.

Fyrsti teníngr um taflborð rann:
jómfrúin tapaði, en Lemiki vann.

16.

Upp stóð Lemiki, hægt hann hló:
„nú er vel teflt á mína trú!"

17.

„Þrjátíu merkr er úti skrín,
það býð eg þèr fyrir blíðu mín."

18.

„Eg kalla þann engan karlmanns maka,
sem rauða gull vill fyrir jómfrú taka."

19.

Drósin blendna drakk honum horn,
þar flaut niðr' í eitur-korn.

20.

Fyrsta drykkinn að hann drakk,
í níu hluti hans hjarta sprakk.

21.

Jómfrúin settist í helgan stein,
— Um sumarið —
einum riddara vann hún mein.
— þar allir fuglar sýngja vel.

Overskrift. **AaF**: Taflkvæði; **Abc**: Kvæði kallað taflkvæði; **C**: Kvæði af riddara Limika og einni jómfrú.

A. *Omkvæd og versemål.* **D** = **A**, *kun har den:* sumarið, *hvilket* **Aab** *også have hver én gang.* **C**: Um sumarið þar allur fuglinn sýngur vel; *versemål* = **A**, *kun at l. 1 af hvert v. er en gentagelse af den hele linie; undtagelser herfra göre v. 9, der begynder:* Hægt hún hló, *samt v. 18, 19 b og 20 b, hvor hele første linie er udeladt.* (**C**, *v. 19 og 20 indeholde hvert to v., hvilket for denne opskr. giver ikke 20 men 22 vers.*) **B** *har versemål fælles m.* **EFG**, *hvorved omkv. falder i to dele, sål.* (*v. 1*):

það er so fagurt út að stíga,
— Um sumarið —

þar frúrnar dansa og gjöra sig blíða.
— þar allir sýngja fuglarnir.
L. 1 af hvert v. i **A** *fattes altså i* **B**, *hvis l. 1 derfor her tages som variant til l. 3. af det v. i* **A**, *der går forud for det tilsvarende i* **B**.

A, *v. 1—4 fattes i* **C**.
— *v. 1.* **B**: *se ovenfor;* **D**: það var eina sumartíð,
frúrnar dansa og gjöra sig blíðar.
Sumar báru silki og skrúð.
— *v. 2, l. 1—2 fattes i* **B**.
— *v. 3, l. 2—3.* **B**: þ. hv. s. u. lundinn rein . . . lundinn rót.
— *v. 4, l. 2.* **B**: en hj. beygir sín h. í mót.
— *v. 5, l. 1—2, fattes i* **BC**. *L. 2.* með, **Abc**: í. *L. 3 udgör i forbindelse m. omkv. hele 1ste v. af* **C**. *L. 3.* Jómfrú, **AbcB**: Jómfrúin. *L. 3.* lopt, **C**: lopti.
— *v. 6, l. 1—2 fattes i* **C**. *L. 2.* **B**: teflir hún b. t. o. o. *L. 3.* **C**: Hún teflir við þ. r. f.
— *v. 7, l. 2.* **BC**: alla þeirra [*fattes i* **C**] aleigu v. h. a. þ. *L. 3.* tefldi, **C**: vann.
— *v. 8, l. 2.* **B**: a. s. t. h. allt þeirra bú; **C**: en af sumum vann hún seytján bú. *L. 3.* Sá, **B**: þar.
— *v. 9, l. 2.* **B**: sem við hana þyrði að tefla einn; **C**: að þyrði tefla við hana einn. *L. 3.* Limiki, **Ab** *undertiden:* Límiki; **B**: „Lemick", „Lemicke". *L. 3.* úngr, **B**: úngi.
— *v. 10, l. 3.* Vilið þér, **C**: Vilir þú. *L. 3.* jómfrúin, **Abc**: jómfrú.
— *v. 11, l. 2.* **B**: góðan gángvara set eg út við þig; **C**: góz og garða set eg út við þig. *L. 3.* þar, **Abc**: þá. **C**: þar set eg mína peníngaígen. *L. 3.* ígen, **Abc**: við þig (*skrivf. - ikke i n. v.*).
— *v. 12, l. 3.* **B**: Fyrsta sinni teníngrinn um taflborðið rann. *L. 3.* Fyrsti, **Abc**: Fyrst er; **C**: Fyrst þá (**Cb** *ligeså i n. v.*; **Ca** *der:* Fyrst þegar).
— *v. 13, l. 2.* jómfrúin, **AbcBC**: en jómf. *L. 3.* hún jómfrúin, **Ac**: jómfrú en; **B**: hún jómfrú so; **C**: hún ríka frú.
— *v. 14, l. 3.* það, **AbcBC**: að (**AbcC** *ligeså i n. v.*). (*Lige det samme er tilfældet i v. 24—25.*)
— *v. 15, l. 2.* **B**: hvort jómfrúin og Lemicke teflir saman; **C**: góz og garðar st. v. s. *L. 3.* gengr í, **B**: gekk yfir; **C**: gekk í.

A, *v. 16, l. 2.* **BC**: hann heitir á guð og hinn helga Knút. *L. 2.* Hnút, **Abc**: Knút. *L. 3.* **BC**: Hann heitir á guð og hinn helga Pál.

— *v. 16—17. Mellem disse v. har* **B** *(v. 15):*

Hann heitir á guð og hinn helga kross:
að jómfrúin vinni ei tafl af oss.

— *v. 17, l. 2.* **B**: að jómfrúin vinni ei tafl í ár. *L. 2.* hann, **AbcCa**: að hann. *L. 2.* í, **Ca**: á. *L. 3.* **BC**: L. gekk yfir [**B**; **C**: í] garðinn inn. *L. 3.* loptin, **Abc**: loptið (*ligeså i n. v.*).

— *v. 18, l. 2.* hjarta, **B**: hjartað. *L. 3.* Vilið þèr, **C**: Vilir þú. *L. 3.* jómfrúin, **Ac**: jómfrú.

— *v. 19, l. 2.* mitt, *fattes i* **BC**. *L. 3.* **B**: þar set eg undir þernu mín. *L. 3.* þernuna, **C**: þernu.

— *v. 20, l. 1.* þernu, **Abc**: þernuna. *L. 2.* þèr, **B**: yðr. *L. 3.* skjótt, **B**: fljótt.

— *v. 21, l. 2.* **B**: þú mátt vel láta þig sjálfa fara (*in parenthesi tilföjet:* fái sú skamm sem það vill fara). *L. 2.* ekki, **Abc**: ei. *L. 3.* mig, **Abc**: mig þá. *L. 3.* ígen, **B**: í veð.

— *v. 22, l. 1.* **Ab**: Mig sj. ígen. *L. 2.* velborinn, **Cb**: úngur. *L. 3.* **B**: Fyrsta sinni teníngrinn um taflborðið rann. *L. 3.* Fyrsti, **AbcC**: Fyrst er.

— *v. 23, l. 2.* tapaði, **B**: tapar. *L. 2.* Limiki, **AbcBC**: en Lim. *L. 3.* hægt, **B**: so hægt; **C**: hægt að.

— *v. 24, l. 1.* **Ca**: Upp stóð L. hægt að hann hló. *L. 3. Se v. 14.*

— *v. 25, l. 2.* **B**: hvort L. og jómfrú tefllir saman; **C**: jómfrú og riddari st. v. s. *L. 3.* Tíu, **B**: Tólf; **C**: Fimtán. *L. 3.* rauða gulls, *fattes i* **C**.

— *v. 26, l. 2.* **C**: það [**Cb**; **Ca**: þann] býð eg fyrir blíðu mín. *L. 2.* eg, **B**: eg yðr. *L. 2.* meydóm minn, **AbcB**: m. [**Ab**: meydóminn] mín. *L. 3.* Eg held þann, **Abc**: Eg held það; **B**: það tel eg; **C**: Eg tel þann.

— *v. 27, l. 3 og v. 28, l. 1—2 fattes i* **BC**.

— *v. 27, l. 3.* kerti, **Abc**: kerta (*ligeså i n. v.*).

— *v. 28, l. 3 er i* **B** *udvidet til et vers (v. 27):*

Venda eg mínu kvæðinu í kross:
guð og María sè með oss!

Versefølgen i opskr. **ABCD** *ses af denne tavle:*

A:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B:	1	.	3	2	.	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
C:	.	.	.	.	.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
D:	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
A:	16	.	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
B:	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	[27]	
C:	11	.	12	13	14	15	16	17	18	19a	19b	20a	20b		

G, *v. 1 og 2 stå i hdskr. som ett vers, med omkvædene efter 3dje og 4de linie.*

39.

Draumkvæði

eða

Stjúpmóður minning.

Fagert synger svanen
den lange sommerstid:
lysteligt at lege da,
min lilje hvid!
mens fagert synger svanen.

1.

Stifmoder gik til bure,
— Den lange sommerstid —

hun vakte op me så prude.
— min lilje hvid!
fagert synger svanen.

2.

„Stifmoder, råd du drömmen min!
jeg vil give dig gyldenskrin."

3.

„Ikke da kan jeg råde ham,
förend du selv siger drömmen fram."

4.

„Mig tyktes, at han måne
skinnede over al Skåne.

5.

Mig tyktes, at så favrt et træ
böjed sig over mit hoved ned.

6.

Mig tyktes, at den sorte ravn
sattes på min burebrand.

7.

Mig tyktes, alt så favr en fugl
sattes på mit hovedguld.

8.

Mig tyktes, to stjerner klare
alt på mit bryst de sade.

9.

Mig tyktes end, den salte flod
skylled hen over min fagre fod.

10.

Nu har jeg sagt dig drömmen min:
råd du ham efter godvilje din!"

11.
„Det dig drömte han måne:
dig beder kongen af Skåne.

12.
Det dig drömte det fagre træ:
alt folket böjer for dig knæ.

13.
Det dig drömte den sorte ravn:
alt bliver du med kongens barn.

14.
Det dig drömte den fagre fugl:
sön skal du føde, fager som guld.

15.
Det dig drömte de stjerner klare:
dine døttre og kongens de vare.

16.
Det dig end drömte den salte flod:
al tid vorder din lykke god.

17.
Nu har jeg rådet drömmen din,
— Den lange sommerstid —
hav du kun selv dit gyldenskrin!"
— min lilje hvid!
fagert synger svanen.

Dansk haves denne vise i flere fuldstændigere opskrifter fra 16de og fra 19de århundrede. Hidindtil er kun trykt en af de sidste i Rasks „Morskabslæsn. f. d. danske almue" f. 1840, s. 578.

Norsk står en opskrift hos Landstad, nr. 72.

Svensk: Arwidsson, nr. 110. Også kan jævnføres en estnisk vise hos Neus, nr. 26.

(**A**, **a**: Giss. Sv., 51. **b**: kgl. fol., 48. **c**: G. Ív., 48. **B**: cod. Holm., 2. **C**: Arnam. 151, d, 16. **D**: Gunnl. Jónss., 103. **E**: Arch. D, 7. **F**: Arch. B, 2. **G**: Arch. A, 2. **H**: Arch. I, 5. **I**: Arch. K, 1. **K**: Arch. L, 6. **L**: J. Steph., 12.)

Fagurt sýngur svanrinn
um sumarlánga tíð:
þá mun lyst að leika sèr,
mín liljan fríð!
fagurt sýngur svanrinn.

1.

„Stjúpmóðir, ráðtu drauminn minn!
— Um sumarlánga tíð —
eg skal gefa þèr gullskrín.
— mín liljan fríð!
fagurt sýngur svanrinn.

2.

Að mèr þótti hann máni
skína yfir alla Skáney.

3.

Að mèr þótti rótar-trè
hánga hátt yfir höfði mèr.

4.

Að mèr þótti fagur fugl
renna á mitt skemmu-gull.

5.

Að mèr þótti stjörnur tvær
á mínum brjóstum sátu þær.

6.

Að mèr þótti sjáfar-flóð
renna á mitt skemmu-gólf.

7.

Nú hef eg sagt þèr drauminn minn:
ráðtu hann eptir vilja þín!"

8.

„Að þèr þótti hann máni:
þín biðr kóngr af Skáney.

9.

Að þèr þótti rútar-trè:
allur lýðr mun lúta þèr.

10.

Að þèr þótti fagri fugl:
þinn son verður fagr sem gull.

11.

Að þèr þótti stjörnur tvær:
kónga-dætur eru þær.

12.

Að þèr þótti sjáfar-flóð:
það verður þín æfin góð.

13.

Nú hef eg ráðið drauminn þinn:
— Um sumarlánga tíð —
eigðu sjálf þitt gullskrín!"
— mín liljan fríð!
fagurt sýngur svanrinn.

Overskrift: Draumkvæði, **DH**; Stjúpmóðurs minníng, **B**; Stjúpmóður kvæði, **FG**.

Omkvædets stamme findes alene i **A**.

Omkvæd: 1) Um s. l. tíð, **C** *nogle gange:* lángan. 2) mín l. fríð, **C** *har stundom:* segir liljan fríð; **Aa** *har to gange:* fín *f.* fríð. 3) **BDK** *overalt og* **C** *fem gange:* og fagurt s. sv.; **E**: fagurt s. sv. um sóleyjar hlíð.

V. 1. Forud for det have **GH** *begyndelsesverset:*

Stjúpmóðir gekk til brunna [**G**; **H**: búða],
vakti upp mey svo prúða.

L. 1. Stjúpmóðir, **F**: Stjúpa; **K**: Fóstra. *L. 1.* drauminn minn, **E**: drauma mín. *L. 2.* gullskrín, **Abc**: gullskinn; **B**: gullhríng.

V. 1—2. Mellem dem have **BCDFGHIL** *verset:*

BI: Eg get ekki ráðið hann,
{**B**: þú hefir ekki sagt / **I**: nema þú segir} mèr hann.
CDFGHL: Hvernig kann [**CD**; **FGHL**: á] eg að ráða hann?
{**CDFGL**: þú hefir ekki sagt mèr / **H**: eg hef ekki heyrt} hann [**L**: þann].

K *har her et andet vers* (*2*) *sålydende*:

Að mèr þótti svartur hrafn
setjast á minn skemmu-stafn.

Svaret herpå er **K**, 9 (*mellem tekstens v. 7 og 8*):

Að þèr þótti svartur hrafn:
það verður kóngr þú átt við barn.

V. 2, l. 1. Að, **L**: það. *L. 1.* hann, *fattes i* **BFK**. *L. 2.* **BCDEFGHIKL**: skera mèr lokk úr hári.

V. 3 fattes i **I**. *L. 1.* Að, **H** *her og i de tre næste vers:* Og. *L. 2.* **CDF**: hánga yfir höfði mèr; **E**: það að mínu höfði hnè; **GH**: standa við mín bæði knè; **K**: liggja fyrir fótum mèr.

V. 4, l. 1. fagur, **I**: hinn fagri; **BD**: lítill; **K**: hvítur. *L. 2.* **BDEI**: setjast á [**E**: í] minn skemmu-glugg; **C**: setjast á mín axlagull; **FGHK**: setjast á mitt höfuðgull. *L. 2.* gull, **Ac**: gólf.

V. 5 fattes i **B**. *L. 1.* þótti, **AbK**: þóttu. *L. 2.* **C**: standa minni skemmu nær; **DF**: á mínum armi sátu [**F**: lèku] þær; **E**: af mínum munni runnu þær; **GHK**: gánga [**HK**: standa]

mínu höfði [**K**: brjósti] nær; **I**: setjast á mín bæði brjóst.
V. 6, l. 1. sjáfar, **C**: mikið. *L. 2.* **B**: falla uppá mitt sk. g.; **K**: fljóta inn á mitt sk. g. **F**: falla á mín klæðin góð; **GH**: renna uppá mín klæðin góð. *L. 2.* á, **AbcCEI**: um.
V. 7 fattes i **E**; *lyder i* **GH**:

Nú er eg búin að segja þér hann,
hvernig sem þú ræður hann.

L. 1. drauminn minn, **AbcC**: drauma mín. *L. 2.* **B**: ráðtu nú mín stjúpmóðirin; **I**: ráðtu sem þér líkar. *L. 2.* ráðtu hann, **AbcC**: ráðtu þá; **F**: ráð þú.
V. 8, l. 1. Að, **B** *her:* Að, *men i v. 9, 10, 11 og 12:* þar; **D**: það (*også i de fire n. v.*); **G**: þar (*også i de fire n v.*). *L. 1.* hann máni, **FK**: máni. *L. 2.* kóngr, **D**: kóngrinn. *L. 2.* af, **BCDEFGIK**: úr.
V. 9 fattes i **I**. *L. 2.* **BE**: allur lýður lýtur þér; **C**: lýðrinn allur lýtur þér; **DF**: allur lýðrinn lýtur þér; **GH**: allar skepnur [**H**: þjóðir] lúta þér; **K**: flestir munu lúta þér.
V. 10, l. 1. fagri, **Abc CEFH**: fagur; **G**: sá fagri; **I**: hinn fagri; **BD**: lítill; **K**: hvítur. *L. 2.* **Abc**: þinn verðr sonur fagr sem gull;

B: þinn sonr verður }
F: það er sonr þinn } skær sem gull;
H: það er þinn sonur }
I: það verður þér sonur }
G: þú elur einn son skæran sem gull;
C: þinn mun sonrinn glóa sem gull;
D: það verður sveinn, hann }
E: ykkar sonur } glóir sem gull.
K: það verður þér sonr, hann }

V. 11 fattes i **B**. *L. 1.* þótti, **FK**: þóttu. *L. 2.* **D**: fagrar meyjar verða þær; **CK**: fagrar dætur verða [**K**: eru] þær; **F**: þínar dætur eru það; **E**: það verða ykkar dæturnar; **GHI**: það verða [**H**: eru] þínar [**I**: þér] dætur tvær.
V. 12, l. 1. sjáfar, **C**: mikið. *L. 2.* **B**: öll þín æfi verður góð; **DFGHK**: öll verður þín [**H**: ykkar] æfin góð; **C**: þín mun verða æfin góð.
V. 13, l. 1. **GH**: Nú er eg búin að ráða hann. *L. 1.*

draumiun þinn, **CE**: drauma þín. *L.* *2.***Abc**: en eigðu þó samt sjálf þitt gullskinn; **B**: eigðu sjálf þinn gullhringinn.

Versenes følge i opskrifterne ses af denne tavle:

A:	.	1	.	.	2	3	4	5	6	7	.	8	9	10	11	12	13
B:	.	1	2	.	4	3	6	.	5	7	.	10	8	11	.	9	12
C:	.	1	2	.	3	6	4	5	7	8	.	9	12	10	11	13	14
D:	.	1	2	.	3	6	4	5	7	8	.	9	12	10	11	13	14
E:	.	1	.	.	2	5	3	4	6	.	.	7	10	8	9	11	12
F:	.	1	2	.	3	6	4	5	7	8	.	9	12	10	11	13	14
G:	1	2	3	.	4	7	5	6	8	9	.	10	13	11	12	14	15
H:	1	2	3	.	4	7	5	6	8	9	.	10	13	11	12	14	15
I:	.	1	2	.	3	.	5	6	4	7	.	8	.	9	11	10	12
K:	.	1	.	2	3	6	4	5	7	8	9	10	13	11	12	14	15
L:	.	1	2	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

40.

Marteins kviða.

Junker Morten spör sine svende til råds om, hvorlunde han skal få sin fæstemø Lusia af kloster. De råde ham at

lægge sig som død på båre. Han gör så, og det spörges over al Danmark, at junker Morten er død. Alle klostermøerne gå ud og tage imod liget, som føres til deres kirke. Efter messen bliver Lusia alene tilbage ved liget, at synge og bede over det. Da rejser han sig af båren og siger:

„Hør du det, fru Lusia,
og ræddes du ej for mig!
ganger stander i Vivels gård
og trår fast efter dig.

Hør du det, fru Lusia,
du lad bortfare al kvide!
hundrede mænd i hårde jærn
de monne efter os bide."

Høres måtte den harpeslæt
så vide under ø,
der han junker Morten
hjemførte sin fæstemø.

Ud da ginge de klostermøer,
talede hver ved sig:
„Give Gud fader i Himmerig,
at engle vilde hente og mig!"

Dansk findes denne vise i större udførlighed i flere opskrifter fra 16de årh.; en sådan er trykt i Levninger, I, nr. 4; og hos Abr., nr. 212.

(Cod. Holm., 12.)

1.

Júngherra Marteinn
spurði sveina sín:
„hvernig skal eg úr ríkjum
lokka Lúcíu mín?"
Þar þeir vinna sigr allt innan borgar.

2.

„Legðu þig á börur,
láttu sem þú sèrt deyð!
láttu engan manninn vita,
þèr sè lífið með!"

3.

Fimtudaginn og föstudaginn
sóttina hann fèkk:
laugardaginn um nónbil
kvikr á börurnar gekk.

4.

Frèttist það um Danaveldi
og borgina Rein:
að júngherra Marteinn
væri sig líf úr heim.

5.

Út gengu þær klausturmeyjar
saman í einum skara,
þegar þær sáu Marteins líki
að sínum garði fara.

6.

Úti var messan,
frúrnar gengu sig heim,

utan frúin Lúcía,
hún stár sig eptir ein.

7.

Saung hún honum psaltara,
saung hún honum þá þrjá:
lifna tók þá Marteins líki,
á börunum þar það lá.

8.

„Heyrðu það, frúin Lúcía!
óttastu ekki mig!
gángvari stendr í Vífils garð,
þreyir hann eptir þig.

9.

Heyrðu það, frúin Lúcía!
þú óttast ekki stans!
gángvarinn stendr í Fífils garð
og brynjað hundrað manns."

10.

Heyra má til hörpunnar
suður undir ey,
þegar júngherra Marteinn
flutti sína festarmey.

11.

Út gengu þær klausturmeyjar,
talaði hver við sig:
„gæfi það guð í himnaríki,
að englar sæktu og mig!"

Þar þeir vinna sigr allt innan borgar.

Overskriften: Marteins kviða, *står i hdskr.*
V. 1, l. 1. júngherra, *sål. her, men i v. 4 og 10 står:* „jomkiære.“
V. 4, l. 4. lif, *skrivfejl for* liðinn?

41.

Gunnbjarnar kvæði.

Gunbjörn af Oplandene (i Norge?) længes efter sin kæreste: Snefred, kong Svends datter af Grækenland (hvormed vistnok her, som oftere, menes Gårderige). Han drager did og sætter sig i kvindedragt med lin og slør ved borgeled, hvor kong Svend kommer ridende. Hvor er du fra, min stolte mø? spör kongen. Fra Oplandene, siger Gunbjörn, men min møderne æt er fra de sydlige lande, og jeg er i slægt med din datter Snefred. Kongen beder da den fremmede mø gå i bur til hans datter og blive der en stund. Gunbjörn er ikke sen til at følge denne indbydelse; han mælder sig hos Snefred med de ord, at hendes fader har sendt ham, at være hendes tjenestemø. Af terner har jeg nok, siger hun, så vel som af gods og guld:

Men sæt du dig på hynde alt i din fagre skrud!
så gærne spör jeg tidende, og helst af Opland ud.

„Rygtet går mellem lande, dog farer det tit med tant:
hvad lyster dig at vide mest? det siger du mig
for sandt!“

Ett lyster mig at vide, det lyster mig mest at høre:
hvad hin unge Gunbjörn han lader nu virke og göre

„Snekker lader han virke, de flyde på salten flod:
han agter sig til Grækland ud, og konning Svend imod.

Snekker lader han virke og fagre skibe i sø:
han agter sig til Grækland ud, at fæste sig en mø."

Gud give hannem Gunbjörn sejr i sin brune brand!
så han vinder under sig alt Grækenland.

Gud give hannem Gunbjörn sejr i al sin færd!
Gud unde hannem bliden bør hen til sin hjærtenskær!

Gud give hannem Gunbjörn både sejr og held:
at han måtte hjemføre som fæstemø mig selv!

Vi kunne jo tale frit sammen, siger Gunbjörn, da vi ere ene to: sig mig da, om dit hjærte hænger ved den unge mand! Snefred svarer:

Ej er jeg løs i ord og tro, jeg siger det uden svig:
for vist skulde jeg ham Gunbjörn love, om det kun stod til mig.

Da kastede han slør og hovedlin med de ord: så ser du her Gunbjörn for dig. Snefred blev både rød og bleg: hun syntes, hun havde sagt vel meget. Da sagde Gunbjörn:

Ej tör du ved at blegne så, hjærte allerkæreste min!
alle de dage, jeg leve må, jeg lönner dig ordene din'.

Hermed er visen ude i de tre opskrifter **CDE** og fattes da både begyndelse og ende. **B** tilföjer to vers, hvori Snefred udtaler sin frygt, Gunbjörn sin faste beslutning, at hun skal være borte med ham, för sol oprinder. **A** har en længere slutning, som dog kendelig er af senere

oprindelse, hvori berettes, at Snefred til sidst, for at forhindre en kamp mellem Gunbjörn og hendes fader, følger ham af land. Dette er måske også den rette ende på visen, omendskönt de vers, hvori den nu findes, ere nyere end resten, fordi den gamle slutning er tabt.

(**A**: kgl. okt., 7. **B, a**: Arnam. 153, g, 8. **b**: Arnam. 153, h, 4 [kun ett vers: 1 c]. **C, a**: kgl. fol., 78. **b**: G. Ív., 78. **D**: Arnam. 151, d, 10. **E**: J. Steph., 25. **F**: Arnam. 153, e, 45 [kun det ene vers: 1 b].)

1.

Gunnbjörn á Upplöndum
fengið hefir hann þín:
allan aldur þreyir hann
eptir unnustu sín.
Kónga börn hafa sorg fengið.
eða: Þó er enn sami vilinn minn til hennar.
eða: Af rauðu gulli eru strengirnir snúnir.

1 b.

Gunnbjörn á Upplöndum
fángað hefir hann sút,
því hann rennir huganum
til Grikklands út.

1 c.

Faldar hann sig með
höfuðdúki smá,
því hann hugði að hylja
sín augun blá.

2.

Faldar hann sèr með pelli
og með silkiklút:
settist hann í borgar hlið,
þar kóngrinn ríður út.

3.

Og so svaraði kónguriun,
hann ríður honum nær:
„hvaðan af löndum ertu,
hin volduga mær?"

4.

„Af Upplöndum, en Suðurlöndum
er móðurættin mín:
skylt á eg við Snjáfríði,
dóttur þín."

5.

„Eigir þú skylt við Snjáfríði,
gáðu þig upp í lund!
ráð hefir mín dóttirin
að dvelja þig um stund."

6.

Strax sem hann orðlof
af kónginum fèkk,
hann Gunnbjörn so snúðugt
í kastalann gekk.

7.

Og so svaraði hún Snjáfríður,
hún leit undir sín skinn:
„hver gaf þèr orðlof
að gánga hèr inn?"

8.

„Þinn faðir gaf mèr
orðlof í gær,
að eg skyldi verða
þín þjónustumær."

9.

„Nóg á eg gullið,
og nóg á eg fè,
og so margar þernurnar,
að þjóna mèr.

10.

Set þig niðr á dýnuna
með þitt skraut og skart!
þú munt kunna að segja mèr
af Upplöndum mart."

10 b.

„Mart fer um bygðir,
skrökvað er það flest:
á hverjum er þèr hlutnum
forvitnin mest?"

11.

„Á einum er mèr hlutnum
forvitnin mest:
hvað hann ríki Gunnbjörn
lætur smíða flest."

12.

„Hann lætr ekki smíða
nema smáskipin ein:
ætlar hann til Grikklands,
að berjast við hann Svein.

13.

Hann lætr ekki smíða
nema smáskip og fley:
ætlar hann til Grikklands,
að festa sèr mey."

14.

„Guð gefi honum Gunnbirni
sigur á sinn brand:
so hann geti unnið
allt Grikkjaland!

15.

Guð gefi honum Gunnbirni
sigur og so traust:
so hannn geti aptur komið
þetta sama haust!

16.

Guð gefi honum Gunnbirni
sigur en öngva pín,
og so líka byrinn
til að biðja mín!

17.

Guð gefi honum Gunnbirni
sigur og so dáð:
so hann geti aptur komið
og sjálfri mèr náð!"

18.

„Hvað varðar um hvað eg tala!"
eg er hjá þèr ein:
er þèr nokkuð hugurinn
á manninum þeim?"

19.

„Engin er eg flapurkona,
fer eg sízt með háð:
giptast skylda eg Gunnbirni,
ætti eg mín ráð."

20.

Sviptir hann af sèr
höfuðdúki smá:
„hèr máttu, hin ríka frúin!
Gunnbjörn sjá."

21.

Blikna tók hún Snjáfríður
með sitt skraut og skart:
því hún þóttist talað hafa
heldur til mart.

22.

„Ekki þarftu að blikna,
Snjáfríður mín!
ekki skal þèr gjald verða
að orðunum þín."

23.

Töluðu þau framar,
tjáð er það mèr:
„hvort skal eg, mín Snjáfríður!
hvarla með þèr?

24.

Hefi eg eigi hrausta menn,
nè skipastól minn,
eigi heldur skildi
eður sverðin stinn.

25.

Væri hèr minn stríðs-styrkur
og voldugur her,
vildi eg stríða á Svein kóng
og ná sjálfri þèr."

26.

„Móti er það mínum vilja,
þú ónáðir hann Svein:
þar bíð eg ellegar af
bótalaust mein."

27.

Hvort þau hèrum hjöluðu
fátt eður mart:
hún gekk sig á braut
með sitt skraut og skart.

28.

Og með honum Gunnbirni
hún gár sig á braut:
gekk upp þeirra hagur,
en frá eymda þraut.
Kónga börn hafa sorg fengið.
eða: Þó er enn sami vilinn minn til hennar.
eða: Af rauðu gulli eru strengirnir snúnir.

Overskrift. **B**: Gunnbjarnar kvæði.
Omkvæd. Kónga börn hafa sorg fengið, **ABF**; þó er enn sami vilinn minn til hennar, **C** [**Ca** *har én gang:* hinn *f.* enn]; Af rauða gulli eru strengirnir snúnir, **DE** [**D** *har én gang:* snúnu].

V. 1 står kun i **A**.
V. 1 b *er alt hvad vi have af* **F**.
V. 1 c *er* **B**, *v.* 1.
V. 2, fattes i **D**. — **B** (2):

Faldar hann sig með — höfuðdúki breið,
settist hann í borgar hlið — sem kóngurinn reið.

C, *v. 1* = **B**, *v. 2* [*L. 1:* Skautar *f.* Faldar, sèr *f.* sig; *l. 3:* við *f.* í; *l. 4:* þar k. um reið]. — **E**, *v. 1:*

Faldaði hann úngi Gunnbjörn sèr — með höfuðdúki breiðum
settist hann í borgar hlið, — þar Sveinn konúngur reið um.

V. 3 fattes i **D**; **E**: En því svarar hann Sveinn konúngur, —
hann reið honum svo nær:
hvaðan ertu af löndunum, — volduga mær?

L. 1—2. **B**: þegar hann kónginum — kom svo nær; **C**: þegar kónguriun þetta sèr — og kemur svo nær. *L. 3.* af, **B**: úr. *L. 3.* ertu, **C**: eruð þèr. *L. 4.* hin, **C**: mín.

V. 4 fattes i **D**. *L. 1—2.* **C**: Úti í löndum — er móðurætt mín; **E**: Um suðurfold og austurlönd — móðurætt er mín. *L. 1.* **B**: Á Uppl. og Suðurl. *L. 3.* **B**: eg á skylt við S.; **C**: eg er skyld S.; **E**: á eg skylt við Snjófríði (*sål. har* **E** *overalt dette navn*).

V. 5 fattes i **D**. *L. 1.* **B**: Ef þú átt sk. v. S.; **C**: Ef þú ert sk. Sn. *L. 2.* **B**: gáðu þig undir lund; **E**: gakktu heim í lund; **C**: þá hafðu þig heim í land. *L. 3.* **E**: hún hefir ráð til þess. *L. 3.* ráð hefir, **B**: ráð á; **C**: ráði því.

V. 6 fattes i **D**. *L. 1.* **B**: þegar hann orðlof; **C**: þegar hann leyfi; **E**: Strax sem hann leyfi þetta. *L. 2.* **E**: af konúnginum f. *L. 3.* **B**: svo snúðugt hann G.; **E**: svo snúðuglega G.; **C**: snar var hann G. (**Ca** *har overalt navnet* Gunnbjörn, **Cb** *derimod:* Gunnar).

V. 7 fattes i **D**. *L. 1—2.* **BC**: Bleikna [**C**: Roðna] tók hún Snjáfríður — undir sín skinn; **E**: En því svaraði Snjófríður — og brosti undir sín skinn. *L. 3.* þèr, **C**: yður. *L. 3.* orðlof, **E**: leyfi.

V. 8, l. 1. **E**: Faðir þinn hefir gefið mèr. *L. 1.* þinn faðir, **D**: Faðir þinn. *L. 2.* orðlof, **BDE**: það orðlof. *L. 3.* verða, **CD**: vera.

V. 9 fattes i **C**; **E**: Nóg hefi eg gullið hèr, — og nóg hefi eg fèð,
þernurnar líka — að þjóna mèr með.
L. 2. fè, **BD**: fèð. *L. 3.* **B**: líka á eg þ.; **D**: nógar fæ eg þ.
V. 10. **E**: En því svarar Snjófríður, — búin í sitt skart:
þú munt kunna úr útlöndum — að segja mart.
L. 1. **D**: Seztu upp í bekkinn. *L. 1.* Set, **BC**: Settu. *L. 2.* **D**: m. þ. hár og sk.; **B**: gjörðu þèr hægt. *L. 3—4.* **B**:
þú munt hafa úr öllum löndum — að segja mèr svo mart.
L. 4. **Ca**: úr mörgum löndum mart; **Cb**: úr löndunum so mart; **D**: af löndunum mart.
V. 10 b ɔ: **B**, *v. 11; fattes i* **AD**; **E** *har et tilsvarende v.* (*10*)*:* Henni svarar hann Gunnbjörn — og lèt ei á því frest:
af [ɔ: á?] hverjum er þèr frèttunum — forvitni mest?
C *har af dette og det flgde gjort ett v.* (*9*)*:*
Á hverjum er þèr hlutunum [**Cb**: hlutnum] — forvitnin mest?
Hvar er hann [**Cb**: hinn] ríki G. — sem lætur smíða flest?
V. 11, l. 1—2. **D**: þú munt kunna að segja mèr — af löndunum flest. *L. 1.* **E**: Á þeim er mèr frèttunum. *L. 3.* ríki, **E**: úngi. *L. 4.* flest, **D**: mest.
V. 12 fattes i **B**. *L. 1.* ekki, **CbD**: ei. *L. 2.* **C**: utan stórskipin ein; **D**: nema lángskipin ein; **E**: nema lángskip og flein. *L. 3.* **CE**: hann ætlar t. G. *L. 4.* berjast, **D**: tala. *L. 4.* hann, *fattes i* **E**.
V. 13, l. 1. ekki, **B**: ei; *fattes i* **Cb**. *L. 1.* smíða, **D**: skipa út. *L. 2.* nema, *fattes i* **Cb**. *L. 2.* smáskip, **BDE**: lángskip. *L. 3.* ætlar hann, **CE**: hann ætlar. *L. 3.* til Grikkland s, **Ca**: í Grikkland. *L. 4.* **B**: að sækja sèr mey; **C**: að fá sèr væna mey; **D**: að sækja ríka mey.
V. 14, l. 1. **D**: Veit eg honum G. *L. 1.* Guð, **E**: Hamíngjan. *L. 1—2. Mellem* Gunnbirni *og* sigur *står i* **A** *ved en skrivfejl*: Sigurbirni. *L. 2.* sigur, **E**: sigrinn. *L. 3—4.* **CDE**: svo [**D**: þó] hann geti unnið mig — og allt Grikkland. *L. 4.* Grikkjaland, **B**: Grikkland.
V. 15 fattes i **BCDE**.
V. 16 fattes i **BCD**. *L. 1.* Guð, **E**: Hamíngjan.
V. 17 fattes i **BDE**. *L. 2.* dáð, **C**: náð. *L. 3.* **C**: svo hann geti komið hèr. *L. 4.* sjálfri, **Ca**: sjálfur.
18, l. 1. **BE**: það gildir einu hvað við tölum; **C**: Við hirðum

ekki hvað við tölum; **D**: Hvað varðar hvað við tölum. *L. 2.* **B**: við erum hèr ein; **D**: við erum ein; **C**: meðan eg er hjá þèr ein. *L. 3.* **C**: er þèr nokkuð hugur; **E**: er þèr nokkur hugur; **B**: er þèr nokkur hugurinn; **D**: leikur þèr hugur.

V. 19, l. 1. Engin er eg, **BCDE**: Eg er engin [**C**: lítil]. *L. 1.* flapurkona, **E**: flöpukanna. *L. 3.* **C**: Gunn. sk. e. g.; **BD**: honum sk. e. g.; **E**: eiga skyldi eg hann Gunnbjörn. *L. 4.* **C**: æ. e. sjálf m. r.; **E**: ef ætti eg ráð; **B**: hefði eg m. r.

V. 20, l. 1—2. **E**: Svipti hann af höfði sínu — dúkinum blá. *L. 1.* **B**: Ofan svipti hann Gunnbjörn; **C**: Flettir hann af sèr; **D**: Kastar hann af sèr. *L. 3.* hin ríka frúin, **BD**: h. r. frú; **C**: nú ríka frú; **E**: únga frú. *L. 4.* Gunnbjörn, **BCD**: hann G.; **E**: hann ríka G.

V. 21. **E**: Bliknaði hin únga Snjófríður — með sitt fagra skart:
hún þóttist hafa fleiprað — heldur til of mart.
L. 1. Blikna, **C**: Roðna. *L. 2.* **D**: undir sitt skart. *L. 3—4.* **B**: að hún þóttist hafa — talað of mart. *L. 3.* talað hafa, **D**: hafa talað. *L. 4.* til, **Ca**: of.

V. 22, l. 1—2. **B**: Ekki þarftu Snjáfríður — að bleikna undir þín skinn. *L. 1.* **E**: E. þ. svo að bl. *L. 2.* **C**: unnusta mín. *L. 3.* **C**: ei skulu þèr að gjaldi koma; **D**: þèr skal ekki að gjaldi koma. *L. 3.* gjald, **E**: klandur. *L. 4.* **B**: að orðum þín; **CD**: orðin þín.

*V. 23—28, Disse seks vers findes kun i **A** og ere kendelig en nyere tildigtning; **CDE** slutte med forr. v.; **B** har endnu to andre sålydende:*

(*v. 20.*) Eg má ekki, Gunnbjörn, — fara með þèr:
sótt elur sjúkan, — og hamlar það mèr.
(*v. 21.*) Eg hirði ekki, hver það — bannar eða býður:
burtu skaltu, Snjáfríður, — áður en sól líður.

Versenes følge i opskrifterne er denne:

A:	1	.	.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	.	11	12	13	14
B:	.	.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	.	13	14
C:	.	.	.	1	2	3	4	5	6	7	.	8	9	.	10	11	13
D:	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	2	3	.	4	5	6	7
E:	.	.	.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
F:	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

A:	15	16	17	18	19	20	21	22	.	.	23	24	25	26	27	28
B:	.	.	.	15	16	17	18	19	20	21	.	.	.	.	.	.
C:	.	.	12	14	15	16	17	18	.	.	.	.	.	.	.	.
D:	.	.	.	8	9	10	11	12	.	.	.	.	.	.	.	:
E:	.	15	.	16	17	18	19	20	.	.	.	.	.	.	.	.

42.

Vilhjálms kvæði.

Guttorm kommer hjem fra tinge; hans søster Vendelmod tager imod ham og spör om tidende. Guttorm siger, at hendes fæstemand, Vilhelm den tyske er død. Vendel-

mod vil ikke tro det: hendes drömme have sagt hende, at hun skal se ham i live. Broderen foreslår hende nu en række af bejlere, dem hun dog alle afviser: hun vil ikke have den mand, der udmærker sig ved sin sang, ti, siger hun, ham faltes mod; hun vil ikke have den udmærkede styresmand, ti bølgen sviger så mangen; hun vil ikke have den kunstfærdige smed, ti sort er han, og krumböjet bliver han; hun vil heller ikke have Jon stallersön, men för sidde ene sin livstid. Da kommer en smådreng ind i hallen med de ord: nu véd jeg mere end i alle tilsammen: jeg så seksten skibe komme sejlende østerfra, og det er Vilhelm den tyske, som råder for alle dem. Var det kun sandt, siger Vendelmod, da skulde jeg give dig alt det guld jeg ejer. Ja, er det ikke sandt, svarer drengen, så må du hænge mig så höjt som du kan se.

Villum og hans væne hustru de vare i hu så fro:
gave de den liden smådreng fulde seksten bo.

A.

(**a**: Arnam. 153, g, 7. **b**: Arnam. 153, h, 5
[kun 1ste vers].)

1.

Guttormur ríður sig
af þíngum heim:
úti sitr hún Vindilmóð
og fagnar þeim.
Öl segir allan sinn vilja.

2.

„[Heyrðu það] Guttormur,
bróðir minn:
hvað er nú títt
á þingum þín?"

3.

„Þau hef eg tíðindin,
sem þèr líkar verst:
dauður er hann Vilhjálmur,
sem þig hefir fest."

4.

„Svo hafa mèr draumarnir
gengið í ár:
aptur mun eg hann Vilhjálm
á lífinu sjá."

5.

„Vindilmóð, mín systir!
villt þú þann mann,
sem á allan hátt
sýngja kann?"

6.

„Ekki vil eg þann mann,
sem sýngja kann:
huglausu hjartanu
stýrir hann."

7.

„Vindilmóð, mín systir!
viltu þann mann,
sem á allan hátt
sigla kann?"

8.

„Eg vil ekki þann mann,
sem sigla kann]:
báran blekkir
svo margan mann.“

9.

„Vindilmóð, mín systir!
viltu þann mann,
sem á allan hátt
smíða kann?“

10.

„Eg vil ekki þann mann,
sem fyrir aflinum situr:
líkist hann svínum
og verður niðurlútur.“

11.

„Vindilmóð, mín systir!
viltu þann mann:
Jón stallarason
heitir hann?“

12.

„Eg hirði ei um
þinn stallarasvein:
svo lengi sem eg lifa má
þá ræð eg mèr ein.“

13.

Þar kom einn lítill piltur
gángandi í höll:
„nú er eg einn vitrari,
en þið eruð öll.

14.

Eg sá sigla sextán skip
austan undir fjöll:
Vilhjálmur hinn þýzki
hann á þau öll."

15.

„Sè það svo satt,
sem þú segir mèr:
nóglegt gullið í veröldinni
skyldi eg gefa þèr."

16.

„Sè það ekki satt,
sem eg segi þèr:
láttu mig hánga
svo hátt sem þú sèr."

17.

Vilhjálmur hinn þýzki
og hans kæra frú
þau gáfu sínum sögumanni
sextán bú.
Öl segir allan sinn vilja.

B.

(Arnam. 153, e, 24.)

Rögvaldur kom
af þíngi heim:

úti stóð hún Endermon
og fagnaði þeim.
Öl mælir allan sinn vilja.

A, *v. 2—3 stå i hdskr. som ett vers. Ligeså v. 7—8, 9—10, 11—12.*
— *v. 13, l. 3.* einn, *hdskr.:* enn. (*Jfr. nr. 30* **A**, *33.*)

43.

Eiturbyrlunar kvæði.

Kirstin (**AC**), Gunild (**B**) eller Sidsel (**D**) havde tre sönner, som hun aldrig gad se. Med sin ternes hjælp bereder hun en giftig drik (**A** siger, at giften kom fra en orm, som de grove op af jorden), og den byder hun sönnerne. Den ældste sön beder hende selv drikke først; hun undskylder sig med, at der er fastedag, men må dog smage drikken, hvorved hendes falske hjærte brister.

Svensk haves samme vise, i en opskrift efter nutidens tradition i Vermland, hos Arwidss., nr. 89, der begynder:

Fru Gundela hon går sig till bergrummet fram:
— tungt faller mitt unga lif —

„Hur skall jag få lifvet af styfsöner min?"
— men hon förråder sitt unga lif.

Norsk genfindes visen som sidste halvdel af „Signelill å hennes synir," Bugge, nr. 20. Dennes første hælvt svarer derimod til en anden dansk-svensk vise: Syv, nr. 16; Abr., nr. 176; Afzel., nr. 56; Arwidss., nr. 58; norsk hos Bugge, nr. 19.

Fjærnere beslægtet er en dansk vise, i flere opskrifter fra 16de årh., af hvilke én er trykt i Hist. biogr. samlinger (1851), s. 501. Her er det sin söns brud, som fru Mette vil tage af dage ved en drik, brygget på giftige urter. Sönnen herr Peder nøder hende til selv at smage den først, skönt hun undskylder sig med, at det er hendes fastedag; og så snart den kommer over hendes læber, falder hun død om.

A.

(Arch. L, 1.)

1.

Kristín átti syni þrjá,
— Öldin man til hófa —
aldrei mátt' hún þá alla sjá.
— það kostar svo margan gullpeníng í lófa.

2.

Kristín talar við þernu sín:
„eg vil brugga svikavín."

3.

Orm einn grófu þær upp úr jörð:
ill voru þessi svikin gjörð.

4.

„Drekktu af horni, sonur minn!
eg hefi bruggað þèr heilsuvín."

5.

„Drekktu af horni, móðir, fyrst!
þig hefir meira í morgun þyrst."

6.

„Ekki má eg drekka það:
föstudagur er í dag."

7.

Þegar leið að morni,
þá drakk hún af horni.

8.

Þegar það kom á túngu,
kveið hún stríði þúngu.

9.

Þegar það kom á túngu rætur,
aldrei trú' eg hún biði þess bætur.

10.

Þegar það kom á barka,
þá sprakk hennar hjarta.

11.

„Guð fyrirgefi þèr, móðir mín!
þú hefir bruggað svikavín."

12.

Vendi eg mínu kvæði í kross:
— Öldin man til hófa —
Kristr og María sè með oss!
— það kostar svo margan gullpeníng í lófa.

B.

(J. Steph., 14.)

1.

Gunnhildr átti syni þrjá,
— Grætr hin bjarta bauga rist —
hún vildi ekki alla sjá.
— um kveld og morgna;
hvað bar þá til, þýð mín lindin þorna?

2.

Talar hún við þernu sín:
„kanntu að búa til svikavín?"

3.

„Já, mín kæra, eg það kann:
níu vetr eg verk það vann."

4.

Hún bar það þeim ýngsta:
hann fèkk þeim enum elzta.

5.

„Tak við, móðir, og drekktu fyrst!
þig hefir meira í morgun þyrst."

6.

Það kom á hennar túngu:
svo sprúngu hennar lúngu.

7.

það kom á hennar hjarta:
— Grætr hin bjarta bauga rist —
það sprakk í marga parta.
— um kveld og morgna;
hvað bar þá til, þýð mín lindin þorna?

C.

(Arnam. 153, e, 20.)

Kristín á sèr syni þrjá,
— Garparnir gengu —
engan þeirra mátti hún sjá.
— um grundir hratt;
ljós brennr yfir henni liljunni glatt.

D.

(Arnam. 153, e, 59.)

Sesselja stóð undir hlíða,
hún sá sína synina ríða.
Og talar við þernu sín.
Eg var úng í græna lund gengin.

44.

Kvæði af Nikulási.

Herr Nilavs klæder sig en morgen årle i silkeskjorte og kjortel rød, lader beste sadle og rider med sine svende i herr Peders gård, hvor han modtages med de ord:

Velkommen, Nilavs, broder min!
gak du i loft og drik der vin!

Peder byder ham et horn med mjød, men edderkorn flode deri, og Nilavs føler straks drikkens dødelige virkning. Han rider da tilbage og tænker at nå hjem, för døden får bugt med ham; men i skoven falder han død af sadelen. Hans svende føre liget hjem, og hans hustru, som ser det fra tårnet, hvor hun står, falder død om ved det syn. Så lagdes de begge i grav tilsammen.

Således **A**; **B** kalder morderen kong Salomon og nævner ikke hustruen; svendene bære hans lig på skjold og jorde det i viet muld.

A.

(**a**: Giss. Sv., 10. **b**: kgl. fol., 10. **c**: G. Ív., 10.)

1.

Árla myrgins, klerkrinn saung,
Nikulás klæðist í sinni sæng.
Hann fór í sinn kyrtil reyð.
Hann til hófa reið, hún sá hann aldrei optar.

2.

Kyrtil reyð,
silkitreyjuna fyrir sinn deyð.
Spennir hann að sèr beltið breitt.

3.

Beltið breitt,
hvergi sást þvílíkt annað neitt.
Nikulás talar við sveina sín.

4.

Sveina sín:
„þèr skuluð söðla hesta mín
Söðlið Bleik og söðlið Brún!

5.

Söðlið Brún!
vær skulum ríða í Pèturs tún."
Þegar þeir komu í borgar hlið.

6.

Borgar hlið,
úti stóð Pètur með sitt lið.
„Velkominn, Nikulás, bróðir minn!

7.

Bróðir minn,
gakk í búð og drekk hèr vín!"
Hann fèkk honum eitt mjaðar horn.

8.

Mjaðar horn,
þar flaut niðri í eitur-korn.
Fyrsta drykkinn að hann drakk.

9.

Að hann drakk,
breiða beltið frá honum sprakk.
Annan drykkinn að hann drakk.

10.

Að hann drakk,
þá fann hann sitt hjartað sprakk.
Nikulás talar við sveina sín.

11.

Sveina sín:
„þèr skuluð söðla hesta mín.
Söðlið þann sem beztur finnst!

12.

Beztur finnst,
nú skal ríða, meðan lífið vinnst."
Þegar þeir komu á einn skóg.

13.

Á einn skóg,
Nikulás leit sitt hjartablóð.
Nikulás fèll úr söðli niður.

14.

Söðli niður,
hans kæru sveinar stóðu þar viður.
Bjuggu þeir um hann títt og opt.

15.

Títt og opt,
og fluttu hann heim í sín lopt.
Jómfrú út í turni stóð.

16.

Turni stóð,
hún sá, hvar lík að garði fór.
Hún studdist við einn línustreng.

17.

Línustreng,
þeirri hustrú lá við spreng.
Þar var meiri grátr en gaman.

18.

Grátr en gaman:
tvö fóru líkin í steinþró saman.

Vendi eg mínu kvæði í kross.
Hann til hófa reið, hún sá hann aldrei optar.

B.

(Arnam., 153, a, 1.)

1.

Árla morguns, klukkan saung,
Nikulás klæðist í sinni sæng.
Nikulás klæðist með kyrtil reyð.
— Eg man vel orðin þín,
mjúklát er menskorð, og minnstu mín!

2.

Nikulás klæðist með kyrtil reyð,
silkiskyrtu fyrir sinn deyð.
Spennir hann að sèr beltið breitt.

3.

Spennir hann að sèr beltið breitt,
það kostar ei minna en þúsund merkr.
Nikulás talar við sveina sín.

4.

Nikulás talar við sveina sín:
„Þèr skuluð söðla hesta mín.
Hestr er blakkur, söðull er brúnn.

5.

Hestr er blakkur, söðull er brúnn:
vèr skulum ríða á Salómons tún."
Þegar þeir komu á Salómons garð.

6.

Þegar þeir komu á Salómons garð,
Salómon kóngur úti var.
„Velkominn, Nikulás, heim til mín!

7.

Velkominn, Nikulás, heim til mín!
hèr er bland og skíra vín."
Fyrsta drykkinn, er hann drakk.

8.

Fyrsta drykkinn, er hann drakk,
beltið breiða af honum sprakk.
Nikulás talar við sveina sín.

9.

Nikulás talar við sveina sín:
„þèr skuluð söðla hesta mín.
Hestinn þann sem beztur finnst.

10.

Hestinn þann sem beztur finnst,
vær skulum ríða, meðan lífið vinnst."
Þegar þeir komu á Salómons skóg.

11.

Þegar þeir komu á Salómons skóg,
þar lèt hann sitt hjartablóð.
Þeir tóku hans lík og lögðu á skjöld.

12.

Þeir tóku hans lík og lögðu á skjöld,
og lètu hann so í vígða mold.
— Eg man vel orðin þín,
mjúklát er menskorð, og minnstu vel mín!

Overskrift: Kvæði af Nikulási, **A**.

A. *Omkvæd*. Hann til, **bc** *overalt:* Hann svo til.
— *v. 1, l. 1.* **bc**: Árla morguns klukkan saung. (**a**'*s* klerkrinn *måske forvanskning af:* lerkinn.) *L. 2.* klæðist, **bc**: klæddist. *L. 3.* reyð, **c**: breið (*ligeså i n. v.*).
— *v. 2, l. 2.* treyjuna, **bc**: treyjunni.
— *v. 3, l. 2.* sást þvílíkt, **bc**: þvílíkt fannst.
— *v. 6, l. 1.* **b**: Í borgar hlið.
— *v. 7, l. 2.* búð, **bc**: borg.
— *v. 8, l. 2.* niðri, **b**: niðr. *L. 2.* í, **c**: í eitt. *L. 3.* að, **bc**: er (**b** *ligeså i n. v. l. 1*).
— *v. 9, l. 2.* breiða beltið, **bc**: beltið breiða.
— *v. 12, l. 2.* vinnst, **bc**; **a**: endst.
— *v. 13, l. 2,* leit, **bc**: sá.
— *v. 15, l. 2.* heim í sín, **c**: í sín eigin. *L. 3.* út, **b**: uppi, **c**: upp.
— *v. 16, l. 1.* **b**: Í turni stóð.
— *v. 18, l. 2.* líkin, **bc**: lík.

45.

Harma bótar kvæði.

Jomfruen har en lönlig elsker. Ingen vidste deraf, uden hendes søster; hun sagde det til deres moder; moderen lod nogle ord falde derom, som kom for jomfruens broder (**AD**) eller fader (**BC**). Han lader hende kalde og spör, om det er sandt, hvad han har hørt om hende. Hun nægter alt, men sælges dog til et fremmed land. Der er hun først trælkvinde hos en rig greve eller ridder: holdes om dagen til strængt arbejde og er om natten ene med sin

sorg. Hun bliver solgt anden gang og kommer da i sin elskers (en greves eller ridders) eje, og da er sorgen slukket: om dagen spinder hun silke og lin, og om natten sover hun hos kæreste sin.

Dansk haves denne vise, endnu utrykt, i flere opskrifter fra 16de årh. En af dem (i Karen Brahes foliohdskr., nr. 172) lyder så:

1.

Jeg var mig så lidet et barn,
— Så listelig lover man liden en lilje —
jeg tog en ungersvend i min arm.
— for elskov fanger man sorrig. —

2.

Det stod så i otte år:
og ingen det vidste, og ingen det frå.

3.

Så lod jeg mig lyste:
jeg sagde det for min søster.

4.

Så kom hun det så vide i ord,
at det kom over min faders bord.

5.

Min fader han sendte bud til mig,
bad, jeg skulde komme og tale med sig.

6.

Og længe stod jeg og børsted mit hår:
„min kærest! du est min störste attrå."

7.

Jeg stod så længe og lydde derpå:
jeg turde ikke i stuen indgå.

8.

Op jeg lod, og ind jeg tren:
bænken' var omsat med frænder min'.

9.

De var omsat både neder og op:
de vilde mig ondt, og ingen godt.

10.

Min fader sagde, jeg skulde kvæles:
min morbroder sagde, jeg skulde sælges.

11.

Min morbroder sagde, jeg skulde sælges:
min moder sagde, jeg skulde læres.

12.

De skød mig ud i sådan en nød,
at jeg måtte gange og bede mit brød.

13.

De skød mig ud i sådan en vånde,
at jeg måtte fare i fremmede lande.

14.

Da kom der en død på det land:
at der døde bort både kvinde og mand.

15.

Der døde bort fader og moder,
min søster og min broder.

16.

Der døde og bort al min slægt:
så var jeg ene af al den æt.

17.

Så bades mig til den samme svend
så blev jeg frue på det land.

18.

Den, mig gav förre både øl og mad,
den gjorde jeg siden af hjærtet glad.

19.

Den, mig gav förre et lidet stykke brød,
— Så listelig lover man liden en lilje —
den hjalp jeg siden af al deres nød.
— for elskov fanger man sorrig.

Færøisk haves flere utrykte opskrifter; en i Schrøters hdskr. (ny kgl. saml. 346. 8vo), nr. 16 begynder:

Eg elskaði mær ein svein í lön,
og tað visti ongin utan eg og hann.

A.

(**a**: kgl. fol., 87. **b**: G. Ív., 87.)

1.

Einum unna eg manninum
— Á meðan það var —
heima á föður míns garðinum.
— og það fór þar;
þó hlýt eg minn harm að bera í leyndum stað.

2.

Enginn maðr það vissi,
nema mín ýngsta systir.

3.

Systir sagði móður frá:
svo vissu það allar þrjár.

4.

Móðir talaði nokkur orð:
svo kom það fyrir bróður míns borð.

5.

Bróðir gjörði boð til mín
og bað mig gánga í höll til sín.

6.

Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, bróðir! og hvað viltu mèr?"

7.

„Er það satt, sem mèr er sagt,
að þú hafir ást við riddarann lagt?"

8.

„Ei er það satt, sem þèr er sagt,
að eg hafi ást við riddarann lagt."

9.

Bróðir var mèr ekki trúr:
hann seldi mig burtu landi úr.

10.

Seldi hann mig á annað land,
einum ríkum greifa í hand.

11.

Greifinn var mèr nokkuð trúr:
seldi hann mig landi úr.

12.

Seldi hann mig á annað land,
mínum bezta vin í hand.

13.

Daginn trað eg múr og torg,
en nóttina svaf eg með engri sorg.

14.

Daginn drakk eg mjöð og vín,
um nóttina svaf eg hjá unnusta mín.

15.

Vendi eg mínu kvæði í kross:
— Á meðan það var —
guð og María sè með oss!
— og það fór þar;
þá þurfti eg ekki harm að bera í leyndum stað.

B.

(Arch. D, 6.)

1.

Einum unni eg manninum
— Á meðan það var —
í míns föðurs ranninum.
— og það fór þar;
þá hlaut eg minn harm að bera í leyndum stað.

2.

Enginn af því vissi,
utan mín ýngsta systir.

3.

Systir sagði móður frá:
svo vissum við það allar þrjár.

4.

Móðir talaði fáein orð:
svo komst allt fyrir föður míns borð.

5.

Faðir minn kallar á sveina sín:
„leiðið híngað dóttur mín!"

6.

Faðir minn sló mig pústr á kinn,
svo blóðið flaut um möttulinn.

7.

Faðir minn sló mig pústra tólf,
svo blóðið flaut um hallar gólf.

8.

Eg var gefin og eg var seld
einum ríkum riddara á vald.

9.

Á daginn spann eg hör á torg,
á nóttunni hafði eg nóga sorg.

10.

Eg var gefin og eg var seld
mínum bezta vin á vald.

11.

Á daginn spann eg silki og lín,
— Á meðan það var —
um nætur var eg hjá herra mín.
— og það fór þar;
þá var horfinn harmurinn úr leyndum stað.

C.

(J. Steph., 18.)

1.

Einum unni eg manninum
— Á meðan það var —
heima á föður míns ranninum.
— og það fór þar;
þó hlaut eg minn harm að bera í leyndum stað.

2.

Enginn maðr það vissi,
utan mín ýngsta systir.

3.

Systir sagði systur frá:
svo vissum við það allar þrjár.

4.

Systur sögðu móður frá:
svo vissu það fjórar þá.

5.

Móðir talaði nokkur orð:
þau komu þá fyrir föður borð.

6.

Faðir minn varð furðu reiður:
honum var minn vili leiður.

7.

Eg var seld á annað land,
einum ríkum riddara á hand.

8.

Á daginn var eg að vinna á torg,
um nætur var eg með nógri sorg.

9.

Eg var seld á þriðja land,
mínum bezta vin á hand.

10.

Á daginn spann eg silki og lín,
— Á meðan það var —
um nætur svaf eg hjá herra mín.
— og það fór þar;
þá var lokið harminum úr leyndum stað.

D.

(Arch. G, 7.)

1.

Einum unni eg manninum
— Á meðan það var —
heim í föður míns ranninum.
— og þar fór það;
þá hlaut eg minn harm að bera í leyndum stað.

2.

Enginn af því vissi,
utan mín ýngri systir.

3.

Systir sagði systur,
systir sagði bróður.

4.

Bróðir sagði móður,
en móðir sagði föður.

5.

Svo komst það fyrir prestinn,
svo komst það fyrir alla.

6.

Eg var seld á annað land,
einum ríkum riddara í hand.

7.

Á daginn var eg að vinna á torg,
á næturnar svaf eg með nóga sorg.

8.

Eg var seld á þriðja land,
öðrum ríkum riddara í hand.

9.

Á daginn var eg að spinna lín,
— Á meðan það var —
á næturnar svaf eg hjá unnusta mín.
— og þar fór það;
þá var horfinn harmurinn í leyndum stað.

A, *Omkvæd 3.* hlýt, *sål.* **ab** *ved v. 1;* **b** *ved n. v. og* **a** *ved v. 2—10:* hlaut. *Som ved tekstens sidste vers har* **b** *det kun der, men* **a** *ved v. 11—15.*
— *v. 3, l. 2.* þrjár, **b**: þrjár þá.
B, *Omkvæd 3. Som ved tekstens v. 1, sål. i opskr. ved v. 1—9; ved opskr.'s v. 10—11 som ved tekstens v. 11.*
D, *Omkvæd 3. Som ved v. 1, sål. helt igennem, undtagen ved sidste v. — For* þá *læses seks gange:* og þá.

46.

Agnesar kvæði.

Kongens datter Agnes har en lönlig elsker. Hendes søster siger moderen det, og endelig kommer det kongen for øre. Han lader sin datter kalde, og hun går til bekendelse: at Vilkin er hendes elsker. Kongen lader da Vilkin hente og giver ham sin datter til ægte.

Agnes svøber sit hoved i lin,
Vilkin lader blande mjød og vin.

Tolv da åtte de börnene små,
end flere åtte de borge og bo.

Viser med lignende æmne findes både på svensk (Arwidss., nr. 49), på dansk (Junker Erik og Adelrod, endnu utrykt) og på flere sprog; men selve denne vise, der i formen er en variant af den foregående, er ikke funden andensteds.

(Cod. Holm., 16.)

1.

Enginn maðr það vissi,
— Á meðan það var —
utan mín ýngsta systir.
— og það fór þar;
þó hlaut eg minn harm að bera í leyndum stað.

2.

Systir sagði móður það:
vissum við af því allar þrjár.

3.

Móðir talaði nokkur orð:
það fluttist fram á kóngsins borð.

4.

Kóngrinn sendi mann til mín:
beiddi mig að gánga í höll til sín.

5.

„Þú munt verða að segja mest:
hverjum unntir manni bezt."

6.

„Vilkin var sá mansari ríkur:
enginn fæðist annar slíkur."

7.

„Heyrðu það, litla Agnes mín!
hvað fèkk hann þèr fyrir viljann sinn?"

8.

„Sá er hríngr af brendu gulli:
eg borgaði um síðir hann að fullu."

9.

„Kallið á Vilkin, hann komi til mín!
spillt skal hann sjálfri eigu sín."

10.

Hægra fæti í höllina stè:
„sitið heill, kóngr! og hvað vilið mèr?"

11.

„Heyrðu það, Vilkin, mansari ríkur!
Agnes únga er þinn líki."

12.

Agnes faldar höfuð með lín,
Vilkin blandar mjöð og vín.

13.

Tólf áttu þau börnin,
- - Á meðan það var —

fleiri áttu þau kastalana.
— og það fór þar;
þó hlaut hún sinn harminn bera í leyndum stað.

Overskriften i hdskr. er: Systra kvæði.

47.

Þernu kvæði.

Liden Kirstin går til kongen og mælder, at hun er med hans barn. Kongen siger: føder du mig et drengebarn, da skal det blive dig til stor hæder; men er det et møbarn, da skal det gives i kloster. Årle om morgenen føder Kirstin et fagert drengebarn. Hendes terne byder sig til at bringe kongen budskabet herom. Men da hun kommer i hallen til kongen, da siger hun: liden Kirstin har født et pigebarn, blegt og grimt som havets sten eller det kolde lig, og det ligner stærkt en af kongens trælle. Hun tilföjer, at liden Kirstin var ikke bedre værd end at brændes på bål. Kongen bliver hæftig vred, men vil dog se Kirstin, og da han kommer til hende, lægger hun den fagre dreng på hans arm. Da bliver kongen glad i hu og tager hende til sin dronning. Men den falske terne lader han brænde på bål.

Dansk haves denne vise i langt fuldstændigere og smukkere skikkelser. Navnene ere der liden Søborg og Adelkind, kongens sön. En opskr. er trykt i Rahbeks Tilskuer f. 1822, nr. 93—94; en anden i Molbechs Hist. biogr. saml. (1851), s. 512.

Norsk står hos Landstad, nr. 80 en opskr. med navnene Liti Kersti og Adelkin.
Svensk haves en opskr. hos Afzel., nr. 12, og to andre hos Arwidss., nr. 98. Navnene ere der: liten Kerstin och herr Hollkin, konung Adelkin eller juncker Adelkind.

(**a**: Arnam. 153, g, 4. **b**: Arnam. 153, e, 10 [kun 1ste vers].)

1.
Kristín únga klæðist með gull,
— Ekki er dagur enn —
hún á sèr þernu flærðarfulla.
— vel dansa vífin.

2.
Kristín gár fyrir kónginn sinn:
„nú stár eg með barni þín."

3.
„Sè það sveinbarn, fái eg það sèð,
þar liggur þín æran við.

4.
Sè það meybarn, vili það lifa,
þá skal það í klaustur gefa."

5.
Þá fyrir sól á fjöllum rauð,
Kristín þoldi þúnga nauð.

6.
Þegar að sól á fjöllum skein,
Kristín fæddi fríðan svein.

7.

Kristín talaði þreytt af móð:
„hver gjörir mínum herra boð?"

8.

Þernan svaraði þarna:
„eg ber þín boðin gjarna."

9.

Þernan fór, sem boðin bar,
og kemr í höll þar kóngrinn var.

10.

Kóngrinn talar og varð við blíður:
„seg mèr, hvernig Kristínu líður!"

11.

„Henni gengur vel sem má:
hún hefir fædt eitt meybarn á.

12.

Hún hefir fædt eitt meybarn á:
það er líkt einum köldum ná.

13.

Það er líkt sem kaldur nár
eður ljótur steinn, sem liggr í lá.

14.

Heyrðu, kóngr! eg segi þèr slíkt:
það er þínum þræli líkt.

15.

Mèr er hún Kristín illa kend:
hún væri betr á báli brend."

16.

Kóngrinn talar og varð við bráður:
„eg verð að finna hana Kristínu áður."

17.
Kóngrinn gekk í hæga lopt,
hún Kristín únga svaf þar opt.

18.
Kóngrinn lyptir upp klæði blá:
Krístín únga undir lá.

19.
Tók hún upp hið bjarta barn,
lagði hún það á kóngsins arm.

20.
Hann tók í hennar hægri hönd:
festi frú og gaf henni lönd.

21.
Snemma einn morgun, sagði hann,
— Ekki er dagur enn —
þernan upp á báli brann.
— vel dansa vífin.

Omkvæd 2. b *har:* vel dansar vífið.

48.

Elja Kvæði.

Herre Björn og Ingegerd hans slegfred tales ved i höjeloft:

Hvordan vil du, Ingegerd, leve vel dit liv,
om jeg farer mig op ad land, fæster mig en adelviv?

Liden ligger der magt oppå, enten jeg skal leve eller dø,
om du farer dig op ad land, fæster dig en anden mø.

Det da mælte hun Ingegerd, hun spurde herre Björn så:
Hvad er det for en liljevand, der nu din hu til står?

Engelborg så hedder hun, hun er et kongens barn:
lyster mig at lægge den lilje oppå min arm.

Det da mælte hun Ingegerd, hun spurde herre Björn så:
Når skal jeg da bære min skarlagen små?

I morgen skal du bære din skarlagens skrud:
gange alt så gladelig ind for min unge brud.

Med spil og klang førtes bruden, kong Knuds væne søster Engelborg, næste dag i herr Björns gård. Silke og pell var bredt på alle bænke, og herr Björn sad stolt og glad ved sin unge bruds side, medens Ingegerd gik grædende for borde.

Det da spurde hun Engelborg brudgommen sin:
Hvo er vel den væne mår, der skænker klaren vin?

Det er hende fru Margret, kære søster min:
hun blander brune mjød og skænker klaren vin.

Er det hende fru Margret, og kære søster din:
hvi rinde stride tårer på hendes hvide kind?

Fordi da rinde tårer på hendes hvide kind:
hun sørger alt så såre for fæstemanden sin.

Silde om aften, da dugg faldt på, da ledtes Björn og Engelborg til brudehus over tæpper af silke og gyldenstykke.

Neder sattes herre Björn alt på den sængestok:
frem gik liden Ingegerd, drog af skarlagens sok.

Drog hun af ham hoser, og drog hun af ham sko:
det braged hende i bryste, af sorg og harm hun lo.

Mælte det fru Engelborg, så mangt randt hende i sinde:
Er det hende Margret, søster din, de stride tårer rinde?

Sørger hun for sin fæstemand, han er hende alt så nær;
det tykkes mig for sandingen: det er dig, hun haver så kær.

Ej duer det længer at dølge for list og snilde din:
at det er liden Ingegerd, og var hun slegfred min.

Hvi fór du da så langt af land, at bedes mig i år,
mens du havde end så væn en viv udi din egen gård?

Fordi fór jeg så langt af land, at bedes til vilje din:
for ikke tyktes mig Ingegerd at være jævnlige min.

Op da sprang hun Engelborg, og det var iså brat:
Lig du neder, fru Ingegerd! og hav du en god nat!

Alt det meget røde guld, jeg førte i gård med mig,
det vil jeg, fru Ingegerd, nu lade give dig.

Det da mælte hun Engelborg, bredte over dem silke og pell:
Lever i vel udi Guds fred, med glæde alt som med skel!

Trende sinde stod jeg brud ved trende ridderes hånd:
hver gang gav jeg brudgom min en anden liljevånd.

Trende sinde stod jeg brud, og endda er jeg mø:
nu vil jeg mig i kloster give, jeg vil en jomfru dø.

Det da mælte fru Engelborg, der hun af gårde red:
Hvert barn leve her udi vor herres fred!

Gav hun sig i kloster, hun var en mø så ren:
trende riddere vandt hun gavn, og ingen vandt hun men.

Dansk haves denne vise i en eneste hidtil utrykt opskrift, der lyder som følger (Karen Brahes foliohdskr., nr. 167):

1.

Herr Karl rider så vide,
— Men linden gror. —
til sit bryllup at byde.
De blomster de er faldne, som der var på.

2.

Han bød fader og moder,
hans søster og hans broder.

3.

Han bød og til hans slegfredviv:
han holder hende kærer' end sit liv.

4.

Hans slegfred spurde hun herre sin:
„Må jeg nu gå at skænke vin?"

5.

„Alt om du vilt at skænke gå,
da tag ikke alt dit røde guld på!"

6.

„Hvi formener i mig mit guld så rød?
det gav mig min fader, der jeg var mø."

7.

Hun gik hen og drog i mantel blå:
det røde guld i sömmene lå.

8.

Hun drog guldet over guld:
alle hendes fingre dennem satte hun fuld.

9.

Hun tog to sølvkar på sin hand,
så går hun ind for bruden at stand'.

10.

Så skænked hun vin af harme:
hun spildte på brudens ærme.

11.

Det mælte bruden på bænke:
„Hvem er den frue, der skænker?"

12.

Det svared herr Karl hans moder [så]:
„Det er min sön hans slegfredmår."

13.

„Imen han havde slig en slegfredviv [prud],
hvi loved han mig da til unge brud?

14.

Tre gange haver mit bryllup været gjort;
men altid er jeg bleven mø hjemført.

15.

Det første det voldte mig stifmoder strid,
min skæbne er vorden mig meget ublid.

16.

Det andet det voldte mig sværd og kniv,
men dette haver voldt mig slegfredviv.

17.

I spænder nu hesten' for karme brat!
jeg vil hjem til min fader i nat."

18.

„Karmen' er ikke rede,
og hesten' er ude på hede."

19.

„Imen jeg kan ikke karm få,
da skal jeg nu på min fod hjemgå."

20.

Hun slog over sig kåbe blå,
så monne hun udaf gården gå.

21.

Og der hun kom til borgeled,
ud' stander hendes fader, han hviler sig ved.

22.

„Hør du det, kære datter min!
hvi kommer du så fra bryllup din?"

23.

„Herr Karl han haver en slegfredviv:
jeg vil ikke være hans hådingsviv.

24.

Jeg skal nu aldrig mere
trolove nogen ridder flere."

25.

Stolt Ellin monne sig i kloster give:
— Men linden gror. —
herr Karl drak bryllup med sin slegfredviv.
De blomster de er faldne, som der var på.

Som beslægtede viser kunne også nævnes den om skön Anna, Syvs nr. 17 (Abr., nr. 177, der også findes på svensk, hollandsk og engelsk), og den om stolt Elinsborg, Levn., I, nr. 14 (Abr., nr. 214; også svensk).

Norsk haves af visen en endnu utrykt optegnelse ved Jørgen Moe med navnene Bendik og Videmo.
Færøisk haves denne vise: „Brúnsveins vísa", i en mellem den danske og den islandske liggende form, trykt i Antikvarisk tidsskrift f. 1849—51, s. 93.
Skotsk genfindes visens grundtræk i „Thomas o'Yonderdale", hos Buchan, I, s. 221.

A.

(**a**: Giss. Sv., 8. **b**: kgl. fol., 8. **c**: G. Ív., 8.)

1.

Herra Björn og Íngigerður
töluðu þau sèr gaman:
en í hæga loptinu
lágu þau bæði saman.
Sá er enginn glaður, eptir annan þreyr.

2.

„Hvernig skaltu, Íngigerður!
una við þitt líf,
ef eg fer í önnur lönd,
að fastna mèr víf?”

3.

„Annaðhvort mun eg
lifa eða dey,
þó þú farir í önnur lönd
og fastnir þèr mey.”

4.

Að því spurði hún Íngigerður
herra Björn þá:
„hver er nú sú voldugleg,
að þinn stár hugrinn á?”

5.

„Engilborg heitir sú,
kóngsins barn:
hana vilda eg vefja
á mínum arm.”

6.

Að því spurði hún Íngigerður
herra Björn sinn:
„nær á eg að bera
mín gulli búin skinn?”

7.

„Á morgun skaltu bera
þín gulli búin skinn:
gánga so glaðlega
fyrir brúðirnar inn.

8.
Gánga so glaðlega
fyrir brúðirnar inn:
nefnast frúin Margrèt,
systir mín."

9.
Troðið var þar organ
og slegið symfón,
þá hún ríka Engilborg
ríður sig í tún.

10.
Silkið og pellið
var á bekkinn breidt,
þá hún ríka Engilborg
var til sætis leidd.

11.
Að því spurði hún Engilborg
herra Björn sinn:
„hver skenkir mjöðinn
og það skíra vín?"

12.
„Það er hún frúin Margrèt,
systir mín:
hún skenkir mjöðinn
og það skíra vín."

13.
„Sè hún það frúin Margrèt,
systir þín:
því falla henni so
tárin á kinn?"

14.

„Því falla henni
tárin á kinn:
hún þreyr eptir
festarmanninn sinn."

15.

„Þreyi hún eptir
festarmanninn sinn:
giptu hana Hnúti kóngi,
kæra bróður mín!"

16.

„Eg get ekki sannara
sagt þèr í frá:
Hnút bróður þinn
vill hún ekki sjá."

17.

Síðan aptnar,
rökkur fellur á:
herra Björn vill sig
til sængrinnar gá.

18.

Hún dró af þeim
gulli búinn skó:
óx henni harmur
um hjartað nóg.

19.

Hún breiddi yfir þau
það hvíta lín:
„sofi þið með yndi,
hreppið aldrei pín!"

20.

Seinast breiddi hún
pellið á:
„sofið þið með yndi,
hreppið aldrei þrá!"

21.

Að því spurði hún Engilborg
herra Björn þá:
„hver er nú so voldugleg,
að pellið breiðir á?"

22.

„það er hún frúin Margrèt,
systir mín:
hún breiðir pellið
og það hvíta lín."

23.

„Sè hún það frúin Margrèt,
systir þín:
því falla henni
tárin á kinn?

24.

So falla henni
tárin á kinn:
sem hún hafi eitthvert sinn
verið unnustan þín."

25.

„Eg get ekki dulið þig
fyrir vísdómnum þín:
það er hún frúin Íngigerður,
festarmærin mín."

26.

Hún gekk sig til svefnstofu,
heyrði að hún kvað:
„hvort gjörir ríka frúin,
sefur eða vakir?"

27.

Svaraði sú
hin ríka frú:
„sofið hef eg til þessa,
en vaki eg nú."

28.

Upp stóð hún Engilborg
af herra Bjarnar armi:
„leggstu niður, Íngigerður,
linaðu þínum harmi!

29.

Allt það rauðagull,
sem eg flutta með mèr,
það skal eg, frúin Íngigerður!
láta gefa þèr.

30.

Það skal eg, Íngigerður!
láta gefa þèr:
og yndið hans
herra Bjarnar með."

31.

En so var hún Engilborg
af höllinni út:
ekki náði hann herra Björn
í hennar skikkjuskaut.

32.

Þetta talar hún Engilborg,
hún reið sig undan tjaldi:
„hvert barn lifi hèr
í vors herra valdi!”

33.

Þetta talar hún Engilborg,
hún reið sig úr hliði:
„hvert barn lifi hèr
í vors herra friði!”
Sá er enginn glaður, eptir annan þreyr.

B.

(a: Arnam. 151, d, 3. b: kgl. kv., s. 361.)

Framan eptir firðinum
sigla fagrar fleyr:
sá er enginn glaður,
eptir annan þreyr.

1.

Herra Björn og Ingigerður
töluðu þau sèr gaman:
upp í hæga lopti
þau lágu bæði saman.
Sá er enginn glaður, eptir annan þreyr.

2.

Íngigerður spurði
herra Björn sinn:
„nær á eg að bera
mín gulli búin skinn?”

3.

„Á morgun skaltu bera
þín gulli búin skinn:
gánga so glöð
fyrir brúðirnar inn."

4.

Íngigerður spurði
hann herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
þinn stár hugrinn á?"

5.

„Engilborg heitir hún,
kóngs er hún barn:
hana hefi eg hugað
að vefja á minn arm."

6.

Þar var troðið organ
og slegið simfún,
þegar sú ríka Engilborg
hún reið í tún.

7.

Gullið og pellið
var á strætið breidt,
þegar sú ríka Engilborg
var til sætis leidd.

8.

Engilborg spurði
hann herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
skenkir mjöðinn á?"

9.

„Það er hún Ólöf,
systir mín;
giptu hana Knúti kóngi,
bróður þín!"

10.

„Fyrr skal hann Knútur kóngur
dauðann fá:
heldr en hana Ólöfu
með augum sjá."

11.

Gullið og pellið
var á strætið breidt,
þegar hún ríka Engilborg
var til sængur leidd.

12.

Herra Björn settist
á sængurstokk:
en hún únga Íngigerður
dró af honum skarlats sokk.

13.

Leysti hún af honum
sútaðan þveng:
brakaði í brjóstinu,
búið var við spreng.

14.

Leysti hún af honum
hosur og skó:
og af sárum treganum
hún Íngigerður hló.

15.

Engilborg spurði
herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
pellið breiðir á?

16.

Títt falla henni nú
tárin á kinn,
eins og hún þreyi
eptir unnusta sinn."

17.

„Mig tjáir ekki að dylja
viturleika þín:
það er hin litla Íngigerður,
leyndarkona mín."

18.

„Því fórstu so lángt út
í lönd eptir mèr,
fyrst þú hafðir so volduga
heima hjá þèr?"

19.

„Því fór eg so lángt út
í lönd eptir þèr:
að mèr þótti hún Íngigerður
ekki hæfa mèr."

20.

So gekk hún Engilborg
hart undan tjaldi,
að hann herra Björn
gat henni ekki haldið.

21.

Upp stóð hún Engilborg
af riddarans armi:
„leggstu niður, Ingigerður,
linaðu þínum harmi!"

22.

Þetta mælti hún Engilborg,
hún breiddi pellið á:
„lifið þið í friði guðs!
hreppið enga þrá!

23.

Þremur hefi eg verið
mönnunum gipt:
allar hafa mig eljurnar
yndinu svipt."

24.

Það var hún Engilborg,
hún settist í helgan stein:
síðan vann hún engum
kónginum mein.

25.

Venda eg mínu
kvæðinu í kross:
herra guð og María
veri með oss!
Sá er enginn glaður, eptir annan þreyr.

C.

(a: Arnam. 153, g, 2. b: Arnam. 153, e, 7 [kun 1ste vers].)

1.

Herra Björn og Íngigerður
töluðu þau sèr gaman:
upp í hæga loptinu
lágu bæði saman.
Sá er enginn glaður, sem eptir annan þreyr

2.

Íngigerður spurði
herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
þinn stár hugrinn á?"

3.

„Það er hún Elínborg,
kóngs er hún barn:
hana hef eg hugleikið
að vefja minn arm."

4.

Pellið og silkið
var á strætið breidt,
þegar hún ríka Elínborg
var til hallar leidd.

5.

Niður sezt hún Elínborg
honum herra Birni hjá:
en hún ríka Íngigerður
skenkti vínið á.

6.

Elínborg spurði
herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
skenkir vínið á."

7.

„Það er hún Margrèt,
systir mín,
sem í allan dag
skenkir vín."

8.

„Sè það hún Margrèt,
systir þín:
giptu hana Knút'num ríka,
bróður mín!"

9.

„Fyrr skal hann Knútur
dauðann sjá,
en hann eigi hana Margrètu
með allt það hún á."

10.

Pellið og silkið
var á gólfið breidt,
þegar hún ríka Elínborg
var til sængur leidd.

11.

Niður leggst hún Elínborg
herra Birni hjá:
en hún ríka Íngigerður
breiddi pellið á.

12.

Elínborg spurði
herra Björn sinn:
„því falla henni
so þrátt tár á kinn?"

13.

„Eg get ekki dulið þig
fyrir viturleiki þín:
það er hún Íngigerður,
leyndarkona mín."

14.

„Því fórstu so lángt
í löndin eptir mèr,
fyrst þú áttir so volduga
heima hjá þèr?"

15.

Upp stóð hún Elínborg
herra Birni frá:
„leggstu niður, Íngigerður,
linaðu þinni þrá!"

16.

Niður leggst hún Íngigerður
herra Birni hjá:
en hún ríka Elínborg
breiddi pellið á.

17.

„Þremur hef eg mönnunum
verið gipt:
allar hafa mig eljurnar
yndinu svipt."

18.

Út gekk hún Elínborg
undan fögru tjaldi:
„lof sè guði og Maríu minni!
meydóm hef eg haldið."
Sá er enginn glaður, sem eptir annan þreyr.

D.

(Arch. D, 2.)

1.

Herra Björn og Íngigerður
hjöluðu þau sèr gaman:
í því háfa loptinu
voru þau bæði saman.
Sefr hin ríka rós á hans armi.

2.

„Hvernig muntu, Íngigerður!
una þèr við þitt líf,
ef eg fer á morgun,
að kaupa mèr víf?"

3.

„Annaðhvort í veröldinni
lifi eg eða dey,
þó þú farir á morgun,
að kaupa þèr mey."

4.

Og svo sagði hún Íngigerður,
hún felldi tár á brá:
„hver er sú hin volduga,
er þèr stár hugrinn á?"

5.

„Það er hún Íngibjörg,
kóngs er hún barn:
gjarnan vildi eg vefja hana
uppá minn arm."

6.

„Sè það hún Íngibjörg,
kóngs er hún barn:
ekki mun hún auka mèr
stórugum harm."

7.

Þá var troðið organ
og slegið symfón,
þegar hún ríka Íngibjörg
reið sig heim í tún.

8.

Gullið og pellin
voru á strætin breidd,
þegar hún ríka Íngibjörg
var til sætis leidd.

9.

Og svo sagði hún Íngibjörg
við herra Björn sinn:
„hver er sú hin fagra,
er fellir tár á kinn?"

10.

„Það er hún Sigríður,
systir mín:
byrlar hún bjórinn,
og blandar hún vín."

11.

„Sè það hún Sigríður,
systir þín:
þúngan ber hún harminn
í brjóstinu sín.

12.

Sè það hún Sigríður,
systir þín:
giptu hana Knúti kóngi,
bróður mín!"

13.

„Dugir mèr ei að dyljast
fyrir viturleika þín:
það er hún Íngigerður,
fylgikona mín."

14.

„Því fórst þú í önnur löndin
eptir mèr,
þegar þú áttir jafnvæna
brúðurina þèr?"

15.

„Því fór eg í önnur löndin
eptir þèr:
að mèr þótti hún Íngigerður
aldrei sóma mèr."

16.

„Sjö hefir mig mönnunum
minn faðir gipt:
allar hafa mig eljurnar
yndinu svipt."

17.

Og svo sagði hún Íngibjörg
við herra Björn þá:
„eigðu hana Íngigerði!
svo hennar lini þrá."

18.

Og svo sagði hún Íngibjörg,
þá komið var nætur´húm:
„njótist þið í náðum,
og gángið þið bæði í rúm!"

19.

Og svo sagði hún Íngibjörg,
hún breiddi klæðin á:
„njótist þið í náðum
og bíðið aldrei þrá!"

20.

Og svo sagði hún Íngibjörg,
hún gekk í helgan stein:
„njótist þið í náðum,
og bíðið aldrei mein!"
Sefr hin ríka rós á hans armi.

E.

(J. Steph., 10.)

1.

Herra Björn og Íngigerður
mart frömdu þau gaman:
uppi í efra loptinu
lögðu þau ráðin saman.
Sefr hún ríka Rósa á hans armi.

2.

„Hvernig muntu, Íngigerður!
una við þitt líf,
ef eg fer á morgun,
að fastna mèr víf?"

3.

„Það er annaðhvort í heiminum
eg lifi eða eg dey,
þó þú farir á morgun,
að fastna þèr mey."

4.

Þá voru barðar bumburnar
og sleginn symfóninn,
þegar hún ríka Rósa í Borg
reið í garðinn.

5.

Sett var hún á brúðarbekk
konúnginum hjá:
allur lèk hann herra Björn
af fögnuði þá.

6.

Að því spurði hún Rósaborg
hann herra Björn þá:
„hver er sú hin volduga,
er skenkir mjöð á?"

7.

En því svaraði hann herra Björn
ríku Rósu sín:
„það er hún únga Margrèt,
systir mín."

8.

Herra Björn og Rósaborg
til sængur gá:
allrahanda hljóðfærin
slegin voru þá.

9.

En því svaraði húñ Rósaborg
við herra Björn sinn:
„því fellir hún Margrèt svo
tárin á kinn?"

10.

„Þess tjáir ei að dylja þig,
Rósaborga mín!
það er hin únga Íngigerður,
leyndarkona mín."

11.

„Því fórstu svo lángt í lönd,
að leita eptir mèr,
fyrst þú hafðir aðra
eins góða hjá þèr?"

12.

„Því fór eg svo lángan veg
í löndin eptir þèr:
engum þótti Íngigerður
samboðin mèr."

13.

Upp stóð hin ríka Rósaborg
honum herra Birni frá:
„leggstu niður, Íngigerður,
og lina þína þrá!

14.

Þremur hefi eg mönnunum
fyrmeir verið gipt:
allar hafa eljurnar
mig yndinu svipt."

15.

Hún settist í helgan stein,
jómfrúin hrein:
þremur riddurum vann hún gagn,
en ekkert mein.
Sefr hún ríka Rósa á hans armi.

Overskrift. **A**: Kvæði af herra Birni og Íngigerði.
A. *Omkvædet uforandret*; *kun har* **b** *både* enginn *og* engi.
— *v.* *1*, *l.* *3.* en, **bc**: inni. *L.* *3.* hæga, **b**: hægra.
— *v.* 3. **bc**: A. m. e. lifa — ellegar eg dey — ef þú ferr í ö. l.
— og fastnar þ. m.
— *v.* *4*, *l.* *2—4.* **bc**: hann h. B. þ. — hv. e. sú hin volduglega
— er þinn st. h. á.
— *v.* *5.* **bc**: E. h. sú — og er k. b. — hana vilda eg öðlast —
að vefja á minn arm.
— *v.* *6*, *l.* *4.* **bc**: m. gullbúin sk.
— *v.* *7*, *l.* *1—3.* **bc**: Að morgni sk. b. — þ. gullbúin sk. —
og gánga s. gl.
— *v.* *8*, *l.* *2.* inn, **b**: fín; **c**: sín. *L.* *3.* **c**: og nefnast f. M.
— *v.* *9*, *l.* *3.* hún, **bc**: hin.
— *v.* *10*, *l.* *2.* **bc**: voru á bekki breidd. *L.* *3.* hún, **bc**: hin.
— *v.* *11*, *l.* *2.* sinn, **bc**: sín. *L.* *3.* **bc**: hv. skenkir hèr m.
L. *4.* skíra, **bc**: skæra.
— *v.* *12*, *l.* *1.* hún, *fattes i* **bc**. *L.* *4.* skíra, **bc**: skæra.
— *v.* *13*, *l.* *1.* hún, *fattes i* **bc**.
— *v.* *14*, *l.* *1.* **bc**: þ. f. h. svo. *L.* *3.* **bc**: eða þreyr hún eptir.

A, *v. 15, l. 2.* **bc**: festarmanni sín. *L. 3.* Hnúti, **bc**: Knúti (*ligeså i n. v.*). *L. 3.* kóngi, **b**: konúngi.
— *v. 16, l. 3—4.* **c**: Knút kóng bróður þinn — vill hún ekki fá.
— *v. 17, l. 1—2.* **bc**: S. þegar apt. — og rökkur f. á. *L. 4.* **b**: t. sængur g.
— *v. 18, l. 1—3.* **bc**: H. d. þegar af þ. — gulli búna skó — o. h. harmurinn. *L. 4.* **c**: í hjartanu nóg.
— *v. 20, l. 1—2.* **bc**: En seinast breiddi hún — silki og pellið á. *L. 4.* **bc**: og hr. a. þ.
— *v. 21, l. 3—4.* **bc**: hv. er sú hin volduga, — er p. br. á.
— *v. 22, l. 1.* frúin, **bc**: frú. *L. 1.* Margrèt, **b**: Margrèta (*sål. have* **bc** *i n. v.*). *L. 3—4.* **bc**: h. br. p. á. — og hvíta lín.
— *v. 23, l. 1.* hún, *fattes i* **bc**.
— *v. 24, l. 4.* unnustan, **b**: unnusta.
— *v. 25, l. 2.* vísdómnum, **bc**: vísdómi. *L. 3.* hún, *fattes i* **bc**. *L. 4.* **bc**: festarkona mín.
— *v. 26, l. 2.* **bc**: svo hún heyrði hvað um er.
— *v. 27. l. 1—2.* **bc**: Svaraði aptur henni — sú hin ríka frú.
— *v. 28, l. 4.* **bc**: og linaðu þ. h,
— *v. 29, l. 1—2.* **bc**: Allt saman það r. g. — er eg flutti m. m.
— *v. 30, l. 2.* láta, **bc**: allt saman. *L. 3.* og, **bc**: og svo.
— *v. 31, l. 1.* var, **bc**: fór.
— *v. 32, l. 1.* talar, **bc**: talaði. *L. 3.* **bc**: hv. b. inni lifi hèr.
— *v. 32—33. Mellem disse have* **bc** *dette vers*:

Sjö hefi eg mönnunum — alls verið gipt,
en allar hafa mig [**b**: enn] eljurnar — yndinu svipt.

— *v. 33, l. 3.* barn, **bc**: barnið.

B, *v. 9. Kun ved en hukommelsesfejl er dette vers opstået af de to*: **A**, *12 og 15;* **C**, *7 og 8;* **D**, *10 og 12. Det er derfor urigtigt, når forslaget om Ingegerds giftermål med Knud her kommer fra herr Björn, og afslaget fra Engelborg, isteden for omvendt.*

49.

Gunnars Kvæði.

Gunnar spör sin hustru Halgerd, hvor hun har fået nogle oste fra (som hun ikke er kommen til på en ærlig måde). Hun svarer studst, at det kommer ikke ham ved. Han giver hende da en kindhest. Hun gæmmer sin hævn, indtil Gunnars fjender angribe ham på hans gård, da hans buestreng er brusten, og han beder hende om en lok af hendes hår til en ny, og lægger til: at det gælder hans liv. Da siger Halgerd: så vil jeg nu mindes dig den kindhest, du gav mig, og ikke vil jeg hindre din død. Og så blev da Gunnar dræbt.

Det samme vel bekendte træk af Njáls saga er besunget i det færøiske „Gunnars kvæði", hvoraf et brudstykke er trykt hos Hammershaimb, II, nr. 8.

(**a**: Giss. Sv., 3. **b**: kgl. fol., 3. **c**: G. Ív., 3.)

1.

Gunnar hèt bóndi á Hlíðarenda,
þángað vilda eg vísu venda.
— Á þíngi,
betr unni Brynhildur Hríngi.

2.

Kona hans hèt Hallgerðr að nafni:
þeirra var ekki lund að jafni.

3.

Gunnar talar við Hallgerði sína:
„heyrðu mig, hústrú fína!

4.

Segðu mèr, eg ætla þig að spyrja,
eg vil so ræðu byrja.

5.

Hvaðan koma Hallgerði ostar?
þeir eru so góðra kosta."

6.

„Víða koma oss konum ostar:
mèr gefast þeir af ljúfum losta."

7.

„Mikið skal til almælis hafa,
eg er so djarfr að skrafa.

8.

Ekki skyldu þeir vera ófrjálsir?
þau koma mèr orð úr hálsi."

9.

Hann sló henni pústr á vánga,
blóðið varð út að gánga.

10.

Liðu so fram lángar stundir:
Hallgerðr þykkir í þeli undir.

11.
Loksins sóktu heim óvinir Gunnar:
þeir vildu honum ekki lífi unna.

12.
Gunnar talar af móðugu hjarta:
„heyrðu mig, frúin bjarta!

13.
Ljáðu mèr hár þitt fína
í bogastrengi mína!

14.
Ljáðu mèr hár þitt góða!
nú stár mitt líf til voða.

15.
Ljáðu mèr hár þitt, lauka ná!
nú liggur mitt lífið á."

16.
„Eg ljæ þèr ekki neitt hár að sinni,
það er í hyggju minni.

17.
Lítt man eg þá kinnhestinn gamla:
eg hirði ei þínum dauða að hamla."

18.
Ekki vildi hún Hallgerðr hárið ljá,
þar lá Gunnars lífið á.

19.
Tóku þeir hann Gunnar bónda
og gjörðu honum flest til vonda.

20.
So lyktaði þeirra fundum,
að Gunnar lá dauðr á grundu.

— Á þíngi,
betr unni Brynhildur Hríngi.

Overskriften: Kvæði af Gunnari á Hlíðarenda, *står i alle tre hdskrr.*
Omkvæd: unni, **b** *overalt:* unni hún. — **b** *har ved v. 1—10:* Grímhildur *for* Brynhildur; *men afskriveren har i randen ved v. 1 skrevet:* Brynhildur potius.
V. 4, l. 1. þig, *fattes i* **bc.**
V. 5, l. 2. þeir, **c**: sem. *L. 2.* góðra kosta, **bc**: góðir kostar.
V. 6, l. 1. konum, **c**: konunum. *L. 2.* **c**: af ljúfum þeir gefast mèr losta.
V. 7, l. 1. almælis, **b**: ámælis. *L. 2.* eg er, **c**: er eg.
V. 9, l. 2. blóðið, **bc**: svo blóðið.
V. 11, l. 2. lífi, **bc**: lífs.
V. 14, l. 2. til, **bc**: í.
V. 15, l. 2. mitt **c**: mèr.
V. 16, l. 1. neitt, **c**: eitt.
V. 17, l. 2. ei, **b**: eigi.
V. 20, l. 1. fundum, **bc**: fundi. *L. 2.* lá, **c**: lá þar.

50.

Ólafs vísur.

1.

Olav konning, Haralds sön,
han give os sejer og held!
han give mig og lykke til
at kvæde vel om ham selv!

2.

Olav konning, Haralds sön,
han red gennem tykke skove:
der så han lidet spor i ler,
det må vi vel alle love.

3.

Det da mælte Fin Arnesön,
red fremmest udi den flok:
„Så væn da var denne liden fod,
var den udi skarlagens sok!"

4.

„Og hør du det, Fin Arnesön,
og hvad jeg lader dig vide:
denne samme mø skalt du mig få,
för sol ganger under lide."

5.

Så rede de sig lidt bedre frem,
den væne mø de funde:
bøde de hende at stige på stub
og ride med sig gennem lunde.

6.

Det da mælte han konningen,
han red hende alt så nær:
„Hvad da hedder du, pigelil,
som os skulde møde her?"

7.

„Alfhed hedder jeg, herre konning!
jeg takker eder for eders nåde:
det jeg skulde møde eder her i dag,
det vorder mig vist til både."

8.

„Far du hjem til dronning min,
og tjen du hende med tro!
hæder og ære, lykke og held
du finder i hendes bo."

9.

„Hør i det nu, dronning dyre!
jeg siger eder så for sand:
Olav konning sendte mig hid,
jeg skulde gå eder til hand."

10.

Det da var den dronning rig,
så lidet mon hun det love:
at hun måtte om vinternat,
ene i sængen sove.

11.

Det var en så årle morgen,
som solen monne opskinne:
dronningen sendte Alfhed bort
for saks og söm at finde.

12.

Alfhed ledte om saks og söm,
hun ledte i loftet inde;
mælte det kongen, i sængen lå:
„Hvad agter du her at finde?"

13.

Så da spurde han Olav konning:
„Hvad søger du her i lön?"
faldt hende ord af munde så:
„Jeg søger mig her en sön."

14.

Så da svared han Olav konning,
så hjærtelig ved han lo:
„Stig du da op i sæng til mig!
dine fødder vel du to!"

15.

Det var alt ved fuldmåne-tid
og ved den höje søflod:
undfanget blev en drottens dag
Magnus den konning god.

16.

Ved fulde måne og höjen flod
— for sanden kan jeg det kvæde —
da avled kongen den sön så gæv,
os alle til gavn og glæde.

17.

Det da mælte de kongens mænd,
og så da haver jeg spurt:
at kongen han havde bødet den synd,
forinden han havde den gjort.

18.

Alfhed drömte første dröm,
og den var hende vel god:
hende tyktes alt Norges land
at flyde op for sin fod.

19.

Alfhed drömte anden dröm:
hun stod på kirkegulv,
tændtes der på hendes hånd
de fagre kærter tolv.

20.

Alfhed drömte tredje dröm,
den gik hende vel til gavn:
hende tyktes den gyldne stråle
at flyve ud af hendes favn.

21.

Alfhed hun ganger ud og ind,
hende randt så mangt i sinde:
at barn hviled hende under barm,
hun kunde vel på sig finde.

22.

Dronningen bød for hendes drömme
gårde tolv med liste:
at gifte hende så rig en svend;
hun vilde dem dog ej miste.

23.

Det da mælte han konningen,
„Her er vel ondt at vælge:
men aldrig dog du drömme dine
for gods og penninge sælge!"

24.

Og det da mælte han konningen,
för han af gårde fór:
„Hav dem selv og lev du vel!
og nyd du drömmen god!"

25.

Alfhed ganger i stenstue ind,
føder svend så liden og svag;
det mælte alle de kvinder gode:
„Det barn lever ikke til dag."

26.

Det da mælte han Sighvat skjald,
det stander i bøgerne så:
„Hvad heller vil i nu barnet døbe,
eller vil i for svarene stå?"

27.

Det da svared de kongens mænd,
og raske helte de vare:
„Vi ville lade dig råde selv,
du må det for kongen svare."

28.

Sighvat ganger i hallen ind,
som kongen sad over bord:
„Hil sidder i, herre kong Olav!
hvi haver i sendt mig ord?"

29.

Det da mælte han konningen,
han taled ikke meget blidt:
„Hvo gav dig, Sighvat, lov dertil
at døbe så barnet mit?"

30.

„Fordi lod jeg hannem Magnus kalde,
— det ganger ham vel til gavn —
at ej véd jeg bedre konning på jord,
end ham, Karl Magnus ved navn."

31.

Det da svared han Olav konning,
han mælte et ord med skel:
„Alle de dage, du leve må,
tjen du hannem Magnus vel!"

32.

Herre Jesus Krist, Mariæ sön,
han løste os af vor nød:
stande han end os alle bi
og både i liv og død!

Denne vise foreligger alene i en egenhændig afskrift af Arne Magnusson (Arnam. 319. 4to), forsynet med denne påtegning af ham: „Vísa um getnað og fæðíng Magnúss kongs góða, sonar Ólafs helga, Noregs kóngs, úr bók in 4to minori frá Þorði Pèturssyni á Hólmi; var þar inni skrifuð með greyhendi, ekki gamalli.” Det nævnte håndskrift, hvori forskriften fandtes, er skindbogen Arnam. 622. 4to, der ifølge katalogen skulde indeholde også et „kvæði um Ólaf helga” som nu fattes, fordi Arne Magnusson, efter at have taget sin afskrift deraf, selv tilintetgjorde bladet, da det var så råddent, at det ikke kunde bevares. Herom, samt om forskriftens alder (fra 16de århundredes første halvdel), giver han selv i 622 disse oplysninger: „Hèr voru inn á milli í bókinni . . . Ólafs konúngs vísur, með andstygðar hendi; . . . hálfar Ólafsvísur voru ritaðar á það gamla pergamentið, sem autt hafði verið látið aptan við Píslargrát; eptri partur af Ólafs vísum . . . var ritað[ur] á óhræsisligt pergament, sem hèr hafði verið fest inn á milli arkanna, þegar bókin hefir umbundin verið. . . . Bandið á bókinni mun vera hèrum de anno 1549, en bókin sjálf nokkru eldri, þó ekki myklu, sem af skriptinni er að sjá.”

Om end denne opskrift ikke skulde være ældre end fra 16de årh., så er selve visen dog kendelig meget ældre. En sammenligning med sagaberetningen: Heimskr., Ólafs

saga helga, kap. 131; den store Ólafs saga (ved Keyser og Unger, 1853), kap. 111; den lille Ólafs saga (ved Munch og Unger, 1849), kap. 46 — viser, at den ikke er digtet efter denne, men støtter sig på udførligere sagn, der vel her have fået et legendeagtigt præg og en poetisk afrunding i ægte folkevisestil, men derfor ikke have tabt præget af en umiddelbar og troværdig historisk tradition.

(Arnam. 319. kv.)

1.

Ólafr kóngur, Haralds son,
hann gefi oss sigr og tíma!
so að eg hafi djörfúng til
um aðferð hans að ríma.

2.

Ólafr kóngur, Haralds son,
hann reið um þykkvan skóg:
hann sá lítið spor í leir,
slík eru minnin stór.

3.

Svaraði hann Finnur Árnason,
var honum á því þokki:
„fallegr mundi sá lítill fótur,
væri hann í skarlats sokki."

4.

„Heyrðu það, Finnur Árnason,
hvað eg segi þèr:
áðr en sól til viðar rennur,
meyna fáðu mèr!"

5.

Þeir sáu fram á fögrum skógi
eina mey so fríða:
þeir buðu henni á stofn að stíga
og so með sèr ríða.

6.

En so svaraði kóngurinn,
hann dvaldist þar um stund:
„hvert er heiti þitt, fagra fljóð,
sem komið er á minn fund?"

7.

„Álfeiðr heiti eg, göfugr herra!
sízt mun virðíng þrjóta:
nú er eg komin á yðar fund,
og þar mun eg giptu af hljóta."

8.

„Farðu heim til drottníngar,
og þjóna þú henni með sóma!
þá muntu í mínu ríki
njóta sigurs og blóma."

9.

„Heyrðu það nú, dýra drottníng!
trúa máttu mèr:
Ólafr kóngur, Haralds son,
hann skipaði mèr hjá þèr."

10.

Drottníng brauzt frá göfugum herra,
varð henni að því mein:
því hún varð um vintrar nátt
að byggja sængina ein.

11.

Það var einn so snemma myrgin,
sólin skein í tíma:
drottning sendi Álfeiði
að leita saxa sinna.

12.

Álfeiðr sig til svefnskemmu gekk,
þessi brúðrin svinna:
kóngrinn spurði það einka fljóð:
„hvað vildir þú finna?"

13.

En því svaraði Ólafr kóngur,
hann frèttir vífið teita;
hún lèt sèr það orð af munni verða:
hún kvaðst sèr sonar leita.

14.

En so svaraði kóngurinn,
að því gefr hann gætur:
„stígðu upp í sæng til mín,
og þvoðu vel þína fætur!"

15.

Það var rètt með fullu túngli
og miðju sjáfar flóði:
byrjaðr var á drottins dag
Magnús kóngrinn góði.

16.

Með fullu túngli og flóði að sjá,
tel eg af góðs manns æði,
tiggi byrjaði tiginn son
fyrir utan ángr og mæði.

17.

En so svöruðu kóngsins menn,
so er á bókum ort:
fyrri hafði hann bætt þá synd,
en hann hafði hana gjört.

18.

Álfeiði dreymdi fyrsta draum,
og var sá lengst í loti:
að henni þótti á sinni æfi
Noreg öll á floti.

19.

Álfeiði dreymdi annan draum:
stè hún á kirkju-gólf:
að henni þótti á sinni hendi
kveikjast ljósin tólf.

20.

Álfeiði dreymdi þriðja draum,
get eg, hún giptu fángi:
að henni þótti hinn fagri geisli
fljúga sèr úr fángi.

21.

Álfeiðr hugsar um sinn hag
af alls öngum þjósti:
finnr hún það með sjálfri sèr,
að hún hafi barn fyrir brjósti.

22.

Drottníng bauð við hennar drauma
tólf sín [beztu] bú:
gipta hana lendum manni,
neitaði hún því þó.

23.

En því svaraði kónguriun:
„vant er um að velja;
þú skalt aldri þína drauma
rètt með verði selja."

24.

En því svaraði kónguriun,
áðr hann reið til hófa:
„eigðú sjálf og untu vel
og njóttu draumsins góða!"

25.

Álfeiðr fángar þúnga sótt,
sú gekk helzt af magni:
konurnar sögðu körlum til,
að lítið væri að barni.

26.

En so svaraði hann Sigvatr skáld,
so er á bókum ritað:
„hvort vilið heldur skíra barn
eða fyrir svörum sitja?"

27.

En so svöruðu kóngsins menn,
prýddir vel til dáða:
„þennan bjóðum vèr kostinn þèr,
vær látum þig sjálfan ráða."

28.

Sigvatr gekk þar inn í höll,
sem kóngrinn sat yfir borðum:
„skylt væri mèr inna til
eitt [....] tal með orðum."

29.

En so svaraði kóngurinn,
legg eg við so ríkt:
„hver gaf þèr, Sigvatr! orðlof til
að skíra barnið mitt?"

30.

„Því lèt eg hann Magnús heita,
gjöra skal á því grein:
eg vissa ekki æðra nafn
veraldar kóngs í heim."

31.

En so svaraði kóngurinn,
hann hèlt á borða ljóma:
„þú skalt alla þína æfi
[honum] Magnúsi þjóna."

32.

Jesús Kristus Maríu son
leysti oss frá nauðum:
þar næst hjálpi hann allri þjóð
bæði lífs og dauðum!

Arne Magnussen har taget sin afskrift med diplomatarisk nöjagtighed, også i henseende til stavemåden, som dog ikke er fulgt i nærværende aftryk. Hvor noget i forskriften har været utydeligt, findes det i afskriften betegnet ved prikker underneden; og således betegnes: nú *i v. 7, l. 3;* þar *eller* hèr *i v. 7, l. 4;* herra *i v. 10, l. 1;* f *i* af *i v. 16, l. 2;* a *eller* e *i* hafði *eller* hefði *i v. 17, l. 4;* helzt *eller* hæst *i v. 25, l. 2. Ganske ulæselige steder eller udeladelser i originalen betegner A. M. ved klammer; således* beztu *i v. 22, l. 2;* honum *i v. 31, l. 4, samt lakunen i v. 28, l. 4. Fejlskrift i original eller afskrift må det være, når i v. 22, l. 1 læses* draumur *for* drauma.

51.

Karla-Magnúsar kvæði.

Dronningen står i höjeloft og hører sin husbonds ord til hendes terne Ingeborg: Gid min dronning var vel død! da skulde du være min allerkæreste. Hun lader ternen kalde for sig og vil af hende selv høre, hvad kongen har sagt; men Ingeborg vil intet tilstå. Næste dag sender dronningen hende da bort til et andet land. Da budskabet herom kommer kongen for øre, hvor han sidder over bord, byder han straks sine svende at göre snekken rede, og samme nat var han Ingeborgs gæst og sov ved hendes side. Du skal føde mig en sön, siger kongen, og ham skal du kalde Magnus.

Kongen kommer hjem af leding og bydes velkommen af dronningen, som spör ham om tidende. Den tidende har jeg at bære, som længe har været dulgt, siger kongen, at jeg har mig en sön, som skal arve mit rige. — Så er det da sket, siger dronningen, som jeg længe frygtede: at en anden end mit barn skal arve landet. Ret som de tales ved, da kommer Karl Magnus ridende. Velkommen, min sön! siger kongen, du skal styre riget efter mig; du har en søster, som intet ondt vil göre: hende skal du gifte med din ypperste mand; og over mine ben skal du rejse en kirke med et guldkors i hvert hjörne.

Denne vise handler vistnok ikke om den bekendte „Karla-Magnús" ɔ: kejser Karl den store, men har samme æmne som den forrige, så dens Magnus el. Karl Magnus er

den nórske kong Magnus den gode, og kongen i visen altså Olav den hellige. Slutningsversets ord: selve Gud og Karl Magnus være med os, ere vel isåfald en forvanskning for: selve Gud og Sant Olav. — Visen deler sig kendelig i to afsnit, af hvilke det sidste begynder med v. 14. Da sönnen her alt er voksen, må en rum tid tænkes forløben imellem første og andet afsnit.

(a: kgl. fol., 91. b: G. Ív., 91.)

1.

Drottníngin stár undir loptsins sala,
— Mitt hjarta grór svo gjarna —
hlýddi á það, hennar kóngr rèð tala.
— sól og hin ljósa stjarna.

2.

„Eg vilda, mín drottníngin væri dauð:
þá skylda eg unna þèr, rósin rauð!"

3.

Drottníng spyr að skemmumey sín:
„hvað talaði minn kóngr til þín?"

4.

„Hann vildi mig í moldu,
en þig á grænni foldu."

5.

„Skrökvar þú, Íngibjörg, skemmumey mín!
annað talaði minn kóngr til þín."

6.

Það var einn myrgin, dagr fór í hönd:
flytja lèt hún Íngibjörgu á önnur lönd.

7.
Það var einn morgun, sól skein í heið:
flytja lèt hún Íngibjörgu á heljarleið.

8.
Kóngrinn stakk sínum hnífi í borð:
hvorki át hann nè drakk eptir þessi orð.

9.
Kóngrinn talar við sveina sín:
„Þèr skuluð búa til ferju mín."

10.
Svo var kóngi á ferðinni ótt:
gisti hann hjá Íngibjörgu þá sömu nótt.

11.
Kóngrinn talar við sveina sín:
„berið hana Íngibjörgu í sæng til mín!"

12.
Báru þeir Íngibjörgu undir gulltjald:
hvert þeirra orðið var skrifað upp á spjald.

13.
„Son skulum við eiga, vera til fús:
gefa gott nafn og kalla Magnús."

14.
Kóngrinn hèlt úr leiðángri heim:
úti stendr drottníng og fagnaði þeim.

15.
„Kom þú lofsæll, kóngr minn hèr!
þú munt kunna tíðindi að segja mèr."

16.
„Son á eg í vonum, þó farið hafi hljótt:
hann skal verða kóngr yfir allri drótt."

17.

„Nú er það fram komið, sem fyrr hefi, eg kvítt:
hann mundi ráða löndum, en ekki barn mitt."

18.

Þegar þau höfðu hjalað um litla stund,
þá kom hann Karla-Magnús á þeirra fund.

19.

„Kom þú lofsæll, sonrinn minn!
þú skalt ráða löndum eptir daginn minn.

20.

Eina áttú systur, er vinnur engum mein:
giptu hana þínum ágætasta svein!

21.

Kirkju skaltu reisa láta við bólstað hjá oss,
en í hvert hornið setja gullkross."

22.

Vendi eg mínu kvæði í kross:
— Mitt hjarta grór svo gjarna —
sjálfur guð og Karla-Magnús sè með öllum oss!
— sól og hin ljósa stjarna.

V. 3, l. 2. þín, **b**: **a**: mín.
V. 17, l. 1. fyrr, **b**: fyrir. *L. 2.* barn, **b**: barnið.
V. 21, l. 2. hornið, **b**: hennar horn.

52.

Soffíu kvæði.

Kong Valdemar og Burislev ere søskendebörn. Der skal holdes en ledingsfærd, og de to frænder kaste lod om, hvem af dem der skal fare i leding. Lodden træffer Burislev: han skal fare, medens kongen skal sidde hjemme. Da lægger Burislev sig syg, så Valdemar må fare i hans sted. Så snart han er borte, bliver Burislev atter frisk og går did, hvor møerne lege.

Burislev lagde sine lokker i krans,
så gik han did, som møer hulde dans.

Ej var han blå, og ej var bleg,
der han kom did, som møer var i leg.

Der danser han så lang som dagen er med kongens søster Kirstin, og om natten sove de sammen. Endnu medens kongen er borte, føder Kirstin to börn; en sön og en datter. Da kong Valdemar kommer hjem af leding, møder hans dronning Sofie ham på strandbredden med det budskab, at hans søster har sovet på Burislevs arm. Det er umuligt, siger kongen: de ere jo søskendebörn. Da er det dog sandt, svarer dronningen, at hun har Burislevs börn ved sit bryst. Kongen sender da bud efter sin søster: han lader hende sige, at han er bleven farlig såret i krigen med Venderkongen (eller: med kong Svend), og hun må straks komme til ham, om hun skal træffe ham i live. Svendene fare afsted og komme til Kirstins bur, hvor der brænder lys i hver en vrå: gjennem gluggen se de to små

börn ligge i vuggen. De banke da på, Kirstin beder dem vænte, indtil hun får vækket sine terner; men de bryde låsene, gå ind og røgte kongens ærinde. Hun svarer, at det kan alle da se og vide, at hun er ikke skikket til slig en færd. Så sætter hun skrin på knæ og uddeler gods og guld til alle sine undergivne med de ord:

Görer i vel mod börnen' min!
aldrig se de moder sin.

Vogter mest liden Karen, den væne mø,
hvad heller hendes moder skal leve eller dø!

Længe klædte hun liden fod:
så lidt længtes hende sin broder imod.

Længe tode hun liden hånd:
så liden glæde var hende i vån.

Længe kæmte hun fagre hår:
hende lysted så lidt for sin broder at stå.

Hun stiger så til hest og følger med sendebudene til kongens gård. Kongen tager venlig imod hende og skikker hende til sæde hos sig, för han begynder at prøve hende: han beder hende først bytte belte med sig, hvortil hun svarer, at hun er ikke så belteprud: hun er kun gjordet med en silkesnor. Da siger kongen:

Skam få du, Soffi! du skalt dø:
löjet har du på svend og mø.

Men dronningen beder ham først at prøve sin søster bedre og viser ham mælken af hendes bryst. Kongen spör hende, hvor den mælk kommer fra; Kirstin svarer, at den kommer af hjærtesorgen ved at skilles så brat fra sine terner.

Kongen beder hende nu at blande mjød og vin; men Kirstin undskylder sig med sin ungdom: hun kan ikke stå for skænken for så mange. Kongen lægger sin arm om hendes liv: hun er så smal som en anden mø. Så tager han hende under skind og træder i dans med hende. Længe danse de ud og ind, og der er ingen møde på hende at se; men endelig rinder blodet ned under hendes skarlagensskind og hun synker død om i sin broders arme. Da angrer kongen sin hårdhed og siger til dronningen, at aldrig mere vorder han hende blíð, for hun har forrådt hans søsters liv.

Således lyder fortællingen, fuldstændigst i **AB**, men i alt væsenligt overensstemmende i alle opskrr. Kirstin kaldes i **C** Katrín, medens omvendt hendes datter, som i **ABE** hedder så, i **CD** kaldes Kristín. For **AB**'s Venderkonge (Vintr-kóngr = Vindakóngr) have **CDE**: kong Svend, hvorved må tænkes på Svend Grade, da vi vide, at det er den danske kong Valdemar den første, hans dronning Sofie, hans søster Kirstin og hans næstsøskendebarn Buris Henrikssön, om hvem visen handler. Når **CDE** have det for mange islandske viser fælles slutningsvers: tre fore lig i grav tilsammen, da er dette kun et nyere tilhæng.

Opskr. **E** skulde egenlig slutte med det nævnte vers (50); hvad der følger efter, hører ikke did, men til „Stjúpmóður kvæði", nr. 11 her foran.

Det ene vers, der står til sidst som opskr. **F**, er egenlig ikke noget vers af denne vise, men må have tilhørt dens fortsættelse: visen om liden Kirstins og Burises datter, der da her kaldes, ikke Katrín eller Kristín, men — som i den danske vise — Lusie. Den danske vise, som på islandsk kun gjenfindes i dette ene vers, er Syvs nr. 42; Abr., nr. 65; Danm. gl. folkeviser, nr. 127.

Dansk: Syv, nr. 41; Abr., nr. 62; Danm. gl. folkev., nr. 126.
Svensk: Arwidss., nr. 53; jfr. Danm. gl. folkev., III, s. 69.
Norsk: se Danmarks gamle folkeviser, III., s. 69.
Færøisk: Schrøters hdskr. (ny kgl. saml. 346. 8vo), nr. 4; Danm. gl. folkev., III, s. 67.
Tysk: Müllenhoff, s. 492 (Wunderhorn, IV., s. 79); Hoffmanns Schles. Volksl., nr. 27. Wunderhorn, II, s. 272 (2den udg., II, s. 273). og II, s. 259 (2den udg., II, s. 276); Simrock, nr. 16; Zuccalmaglio, nr. 89;
Vendisk: Haupt og Schmaler, I, nr. 53.
Skotsk: Herd, I, s. 162; Finlay, II, s. 62; Sharpe's Ballad Book (Motherwell, s. 139). Buchan, I, s. 97.

A.

(Arnam. 153, a, 14.)

1.

Kóngrinn og Burtleifr, systrúngar tveir,
— Þann blíða —
í leiðángr skyldu halda báðir þeir.
— vèr skulum til hófa ríða.

2.

Lögðu þeir hlutinn á sinn sala:
hvor þeirra skyldi í leiðángr fara.

3.

Burtleifr skyldi í leiðángr fara,
en kóngrinn skyldi heima vera.

4.

Burtleif fángaði hættleg sótt:
hann svaf hvorki dag nè nótt.

5.

Kóngrinn spurði systrúng sinn:
„batnar þèr ekki sóttar enn?"

6.

„Mèr er enn samt og mèr var í sinn:
haltu í leiðángr, systrúngr minn!"

7.

Kóngrinn hèlt í leiðángr fljótt:
Burtleifi batnaði sóttar skjótt.

8.

Ei var hann blár, og ei var hann bleikr:
þar kom hann fram, sem meyjar voru á leik.

9.

Kristín rètti hönd frá sèr:
„Burtleifr frændi, dansaðu með mèr!"

10.

Dönsuðu allan daginn um kríng,
en um nótt sváfu þau í einum býng.

11.

Áðr en sól á fjöllum rauf,
Kristín þoldi sára nauð.

12.

Þegar sól á fjöllum skein,
Kristín fæddi fljóð og svein.

13.

Soffía sat á sandi:
kóngrinn sigldi að landi.

14.

„Velkominn, Valdimar, kóngr minn, [hèr]!
nóg eru tíðindi að segja þèr."

15.
Kóngrinn spurði drottníng sín:
„hvernig má fólkið í ríki mín?"

16.
„Vel má fólk í ríkjum þín,
utan hún Kristín, systir þín.

17.
Eina nótt með engum harm
Burtleifr svaf á Kristínar arm."

18.
„Hættu þig, Soffía, talaðu ei so!
systkinabörnin eru þau."

19.
„Það skal eg ekki ljúga:
börn eru komin að sjúga."

20.
Kóngrinn talar við sveina sín:
„kallið á hana Kristínu, hún komi til mín!

21.
Segið, eg hafi barizt í ár,
og hafi fengið eitt dauðlegt sár!

22.
Segið, eg hafi beðið hana skyndilega fara,
ef hún vildi lifandi við mig tala!"

23.
Sveinninn reið og rendi:
fagran folann sprengdi.

24.
Sveinninn lagðist á hliðglugga þrjá:
þar brann ljós í hverri krá.

25.
Fögr var sú síldin, í vöggunni lá,
og sá sveinninn, er þar svaf hjá.

26.
Klappar á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp, Kristín, láttu mig inn!"

27.
„Bíð þú mín um litla hríð,
meðan eg vek upp þernur mín!"

28.
Mjúkar hefir hann fíngr og smá:
með listum kroppar hann lokur í frá.

29.
Kristín kastar kodda blá:
„smásveinn úngi, sit þar á!"

30.
„Eg vil ekki sitja þar á:
eg má vel á gólfi stá.

31.
Kóngrinn sendi boð með mèr:
bað þig koma og vera hjá sèr.

32.
Hann hefir fengið hættlegt sár:
hann hefir barizt við Vintr-kóng í ár.

33.
Hann beiddi þig skyndilega að fara,
ef þú vildir lifandi við sig tala."

34.
„Allir mega það vita og sjá:
mèr er ei hægt um ferðir þær."

35.

Kristín setti sèr kistil í hnè:
býtti hún sínum skemmumeyjum gulli og fè.

36.

„Gjöri þèr vel við börnin mín!
þau sjá aldri móður sín.

37.

Einkanlega við hana Katrínu mey!
hvort sem hennar móðir lifir eða deyr,"

38.

Kristín var sett á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

39.

Hægra fæti í höllina stè:
„heill, systrúngr! hvað viltu mèr?"

40.

Kóngrinn kastar kodda blá:
„Kristín systir, hvíldu þig þar á!"

41.

„Eg vil ekki sitja þar á:
gullbúið saxið undir lá.

42.

Gullbúið sax og gullbúinn hníf:
það svíkur mitt únga líf."

43.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín:
býttu belti við bróður þinn!"

44.

„Eg er ei so beltisprúð:
eg hefi um mig silki-snúr."

45.

„Hættu þig, Soffía! þú skalt þig dey:
þú hefir logið á svein og mey."

46.

„Heyrðu það, Valdemar, kóngur minn:
reyndu betr Kristínu, systur þín!"

47.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín!
því fer mjólk úr brjóstum þín?"

48.

„Það er ei mjólk, og það er ei vín:
heldr er það treginn af hjarta mín."

49.

„Því er það treginn af hjartanu þín?" —
„að eg skilda við þernur mín."

50.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín:
blandaðu með mèr bjór og vín!"

51.

„Eg er svo úng, og eg það ei kann:
skenkja vín fyrir margan mann."

52.

Hann tók hana Kristínu undir sín skinn:
dansaði hann með hana út og inn.

53.

Dansaði hann með hana daginn, dansaði hann þrjá:
öngva mæði á henni sá.

54.

Dansaði hann daginn, og dansaði hann fimm:
þá rann blóð um söðla-skinn.

55.

Það var kónginum mest til harms:
dauð lá hún Kristín á hans arm.

56.

„Það skal eg, Soffía! launa þèr:
þú skalt aldri í sænginni sofa hjá mèr.“

57.

Vendi eg mínu kvæði í kross:
— Þann blíða —
sankti Markus sjáðu oss!
— vèr skulum til hófa ríða.

B.

(Kgl. okt., 1.)

1.

Kóngrinn og Burtleifr, systrúngar tveir,
— Þann blíða —
í leiðángr áttu að sigla báðir þeir.
— vær skulum til hófa ríða.

2.

Lögðu þeir hlutinn á sinn sala:
hver þeirra átti í leiðángr að fara.

3.

Burtleifr átti í leiðángr að fara,
en kóngrinn átti heima að vera.

4.

Burtleifr fángaði dapra sótt:
hann svaf hvorki dag nè nótt.

5.
Kóngrinn spurði systrúng sinn:
„batnar þèr ekki sóttar enn?"

6.
„Mèr er samt og mèr var senn:
haltu í leiðángr, systrúngr minn!"

7.
Kóngrinn hèlt í leiðángr skjótt:
en Burtleifi batnaði sóttar skjótt.

8.
Hann var ei blár, hann var ei bleikr:
hann kom þar fram, sem meyjar voru á leik.

9.
Kristín rètti hönd frá sèr:
„Burtleifr frændi, dansaðu með mèr!"

10.
Dönsuðu þau so daginn um kríng:
en nóttina sváfu í einum bíng.

11.
Þegar var sól á fjöllum rauð,
Kristín þoldi þúnga nauð.

12.
Þegar að sól á fjöllum skein,
hún Kristín fæddi mey og svein.

13.
Soffía sitr á sandi,
en kóngrinn sigldi að landi.

14.
„Velkominn, Valdemar kóngur, hèr!
nóg eru tíðindi að segja þèr."

15.

„Heil vertu, Soffía, drottníng mín!
hvernig má fólk í ríkjum mín?"

16.

„Vel má fólk í ríkjum þín,
nema hún Kristín, systir þín.

17.

Eina nótt með öngvan harm
Burtleifr svaf á Kristínar arm."

18.

„Hættu þig, Soffía, talaðu ei so!
systkinabörnin eru þau tvö."

19.

Kóngrinn kallar á smásvein sín:
„kallaðu á Kristínu, hún komi til mín!"

20.

Sveinninn reið og renndi:
fagran folann sprengdi.

21.

Sveinninn lagðist hliðglugg á:
þar brann ljós í hverri krá.

22.

Þar brann ljós í hverri krá:
einkanlega þar Kristín lá.

23.

Fagr var sá sveinninn, í vöggunni lá,
og sú síldin, honum lá hjá.

24.

Klappar á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp, Kristín, lát mig inn!"

25.
„Bíddu mín um litla tíð:
meðan eg vek upp þernur mín!'

26.
Fattar hefir hann fíngr og smá:
með listum plokkaði hann lokur í frá.

27.
Kristín kastaði kodda blá:
„úngi riddari, sittu þar á!"

28.
„Kóngrinn sendi boð með mèr:
hann bað þig að koma og vera hjá sèr.

29.
Hann bað þig skyndilega að fara,
ef þú vildir við sig lifandi tala.

30.
Hann hefir fengið eitt hættlegt sár:
hann hefir barizt við Vintr-kóng í ár."

31.
Kristín setti sèr kistil í hnè:
hún býtti sínum skemmumeyjum gull og fè.

32.
„Gjörið þið vel við börnin mín!
þau sjá aldrei móður sín.

33.
Einkanlega við hana Katrínu mey!
hvort eg hennar móðir lifi eðr dey."

34.
Kristín settist á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

35.

Kristín axlar sín skallats skinn:
so gekk hún fyrir kónginn inn.

36.

Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, kóngr! og hvað villtu mèr?"

37.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín:
býttu beltum við bróður þín!"

38.

„Eg er ei so beltisprúð:
en þitt er vafið í silkissnúð."

39.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín:
blandaðu með mèr bjór og vín!"

40.

„Eg er so úng, og eg það ei kann:
að blanda vín fyrir margan mann."

41.

„Heyr það, Kristín, systir mín!
því fer mjólk úr brjóstum þín?"

42.

„Það er ei mjólk, og það er ei vín:
heldur treginn frá hjarta mín."

43.

„Því er það treginn frá brjósti þín?" —
„að eg skildi so skjótt við skemmumeyjar mín."

44.

Hann fór um hana með höndum eptir sinni vild:
hún var so mjó sem önnur síld.

45.
„Hættu þig, Soffía! því þú skalt dey:
því þú hefir logið á svein og mey.“

46.
„Heyrðu það, Valdemar, kóngur minn:
reyndu betr Kristínu, systur þín!“

47.
Hann tók hana undir sín skinn:
dansaði hann með hana út og inn.

48.
Dönsuðu þau so dagana þrjá:
öngva mæði á henni sá.

49.
Dönsuðu þau so dagana fimm:
þá rann blóð um safala-skinn.

50.
Það varð kónginum mest að harm:
dauð lá hún Kristín á hans arm.

51.
„Það skal eg, Soffía! launa þèr:
þú skalt aldrei í sænginni sofa hjá mèr.“

52.
Vendi eg mínu kvæði í kross:
— Þann blíða —
guð á himnum veri með oss!
— vær skulum til hófa ríða.

C.

(Arnam. 151, d, 13.)

1.

Valdimar og Burtleifr, systrúngar tveir,
— Þann blíða —
í leiðángr vildu halda báðir þeir.
— vær skulum til hófa ríða.

2.

Burtleifr lagðist í sótt svo stinn:
fyrir það fèkk hann viljann sinn.

3.

Valdimar spurði bróður sinn:
„batnar þèr ekki sóttar þín?"

4.

„Mèr er ekki betra en mèr var í gær:
sigldu í leiðángur, Valdimar!

5.

Valdimar siglir í leiðángr í ár:
upp stóð hann Burtleifr, gjörðist maður hnár.

6.

Burtleifr lagði sína lokka í krans:
gekk hann þángað, sem meyjar slógu dans.

7.

„Heyrðu það, Katrín, systir mín!
þú skalt gá í dans með mèr."

8.

Burtleifr klappar í sæng hjá sèr:
„Katrín systir, sof hjá mèr!"

9.

„Hættu þig, Burtleifr, talaðu ei so!
systkinabörnin erum við tvö."

10.

Lágu þau so lengi um nátt,
skröfuðu margt, en súngu fátt.

11.

Soffía stendr á sandi,
en Valdimar siglir að landi.

12.

„Heyrðu það, Soffía, drottníng mín:
hvað er nú títt í ríkjum mín?"

13.

„Þau eru nú tíðindin mest:
hann Burtleifr hefir Katrínu fest."

14.

„Lýgurðu, Soffía, drottníng mín!
systrabörnin eru þau tvö."

15.

„Hvernig má eg það ljúga?
barni var borið að sjúga.

16.

Heyrðu það, Valdimar, kóngur minn:
sentu eptir Katrínu, systur þín!

17.

Segðu, þú hafir fengið svo hættlegt sár:
þú hafir barizt við Svein kóng í ár!

18.

Bið þú hana skjótt og skyndilega að fara,
ef hún vill við þig lifandi tala!"

19.

Sveinninn fór sem boðið var,
Katrínu þvílík orðin bar.

20.

Katrín setti sèr kistil í knè:
býtti sínum skemmumeyjum gull og fè.

21.

„Gjöri þið vel við börnin mín!
þau sjá aldrei móður sín.

22.

Einkum við bana Kristínu mey!
hvort sem hennar móðir lifir eðr deyr."

23.

Katrín sezt á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

24.

Hægra fæti í höllina stè:
„heill sèrtu, bróðir! og hvað viltu mèr?"

25.

Valdimar kastar kodda blá:
„Katrín litla, sit þar á!"

26.

Valdimar spurði systur sín:
„því fellr mjólk af brjóstum þín?"

27.

„Það er ei mjólk, og það er ei vín:
heldur tregi frá hjarta mín.

28.

Eg skildi við mínar skemmumeyjar:
eg vildi með þeim lifa og deyja."

29.
„Skamm fáðu, Soffía! þú skalt dey:
þú hefir logið á svein og mey."

30.
„Heyrðu það, Valdimar, kóngur minn:
reyndu betr Katrínu, systur þín!

31.
Láttu hana gá í dans með þèr!
þá kanntu að vita, hvernig fer."

32.
Valdimar talar við systur sín:
„þú skalt gá í dans með mèr."

33.
Dansa þau dagana, dansa þau þrjá:
enginn maðr á Katrínu sá.

34.
„Skamm fáðu, Soffía! þú skalt dey:
þú hefir logið á svein og mey."

35.
„Heyrðu það, Valdimar, kóngur minn:
býttu beltum við systur þín!"

36.
„Heyrðu það, Katrín, systir mín:
býttu beltum við bróður þinn!"

37.
„Eg er ekki mittisprúð:
eg hefi um mig silkisnúru."

38.
Þau dönsuðu ekki daginn þá:
dauð fèll hún Katrín jörðina á.

39.

Meiri var þar harmr, en þar var gaman:
þrjú fóru lík í steinþró saman.

40.

Fyrst var hann Burtleifr, þá var hans frú:
Valdimar kóngr af sorgunum dó.

41.

Venda eg mínu kvæði í kross:
— Þann blíða —
guð og María sè með oss!
— vær skulum til hófa ríða.

D.

(**a**: kgl. fol., 24. **b**: G. Ív., 24. **c**: Giss. Sv. 26.)

1.

Valdimar siglir um saltan sjá:
— Þann blíða —
getr hann ei landi fyrir myrkri náð.
— vèr skulum til hófa ríða.

2.

Valdimar siglir með gullibúinn brand:
ljómann leggur upp á land.

3.

Akkeri kastar í hvítan sand,
spyr tíðindin upp á land.

4.

Soffía stóð á sandi,
þá Valdimar sigldi að landi.

5.

„Heyrðu það, Soffía, kærasta mín:
hversu má fólk í ríkjum þín?"

6.

„Vel má fólk í ríkjum mín,
utan hún Kristín, systir þín.

7.

Hefir þú frètt þann undarlega harm:
að Kristín liggr á Burisleifs arm?

8.

Þau eru þó tíðindin einna verst:
að Kristín hefir sinn bróður fest.'

9.

„Varaðu þig, Soffía, talaðu ei svo!
systkinabörnin eru þau."

10.

Valdimar talar við sveina sín:
„kallið á hana Kristínu, hún komi til mín!

11.

Eg bið hana skjótt og skyndilega fara,
ef hún vill við mig lifandi tala.

12.

Eg hefi fengið eitt hættlegt sár:
eg hefi barizt við Svein kóng í ár."

13.

Sveinarnir fóru sem boðið var,
eyrindin að flytja þegar í stað.

14.

Riðu þeir holt og riðu þeir hraun:
fagrar lágu leiðir um.

15.

Sveinar komu fyrir Kristínar borð:
„Valdimar kóngur sendi yður orð.

16.

Hann bað yður skjótt og skyndilega fara,
ef þú vildir við hann lifandi tala.

17.

Hann hefir fengið eitt hættlegt sár:
hann hefir barizt við Svein kóng í ár."

18.

Vænt var það vífið í vöggunni lá,
ýmist gengu kóngsmenn til eða frá.

19.

„Gjörið þèr vel við börnin mín!
þau sjá ei aptur móður sín.

20.

Gjörið þèr vel við Kristínu mey!
hvort hennar móðir lifir eðr deyr."

21.

Lengi klæddi hún lítinn fót:
treg var hún á bróður mót.

22.

Lengi þvoði hún litla hönd:
treg var hún á bróður lönd.

23.

Lengi kembdi hún fagurt hár:
treg var hún á bróður ráð.

24.

Axlar hún yfir sig safala-skinn,
svo ríðr hún fyrir kónginn inn.

25.

Kristín stè á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

26.

Reið hún holt, og reið hún hraun:
slèttar lágu leiðir um.

27.

Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, kóngr! og hvað viltu mèr?"

28.

Kóngrinn klappar í sæti hjá sèr:
„Kristín litla, sit hjá mèr!"

29.

Valdimar rètti hönd frá sèr:
„Kristín, gá í dans með mèr!"

30.

Dansaði hún einn, og dansaði hún þrjá:
enga mæði á frúnni sá.

31.

„Skamm bíddu, Soffía! þú skalt þig dey:
þú hefir logið á svein og mey."

32.

„Heyrðu það, Valdimar, kóngur minn!
reyndu betr Kristínu, systur þín!

33.

Síður vildi eg það ljúga:
barn var borið að sjúga."

34.

„Heyrðu það, Kristín, systir mín:
býttu beltum við bróður þín!"

35.

„Eg er ei svo beltisprúð:
eg hefi um mig silkisnúru."

36.

Valdimar rètti hönd frá sèr:
„Kristín, gá í dans með mèr!"

37.

Dansaði hún út, og dansaði hún inn,
alla nótt undir kóngsins skinn.

38.

Valdimar spurði systur sín:
„því fellr mjólk úr brjóstum þín?"

39.

„Það er ei mjólk, og það er ei vín:
heldur treginn frá hjarta mín.

40.

Eg skildi við mínar þjónustumeyjar:
vilda eg hjá þeim lifa og deyja."

41.

„Hvort viltu heldr í drykkjustofu?
ellegar gá í sæng að sofa?"

42.

„Svo er eg þreytt, og svo er eg móð,
að hvíldin þykir mèr yfrið góð."

43.

Þá jókst kónginum mikill harmr:
Kristín sálaðist á hans arm.

44.

Þar var meiri grátr en gaman
— Þann blíða —

þrjú fóru lík í steinþró saman.
— vèr skulum til hófa ríða.

E.

(a: kgl. fol., 93. b: G. Ív., 93.)

1.

Burisleif rèttir hönd frá sèr:
— Þann blíða —
„Kristín, systir mín, dansaðu með mèr!"
— vèr skulum til hófa ríða.

2.

Lágu þau svo lánga nátt:
skröfuðu mart, en súngu fátt.

3.

Eptir þeirra morgunþíng
Kristínu gaf hann góðan gullhríng.

4.

Þegar að sól á fjöllum rauð,
Kristín þoldi sára nauð.

5.

Þegar að sól á fjöllum skein,
Kristín fæddi fljóð og svein.

6.

Soffía sat á sandi,
er Valdimar sigldi að landi.

7.

„Heill kominn, Valdimar, kóngr minn, hèr!
nóg eru tíðindi að segja þèr."

8.

„Heyrðu það, Soffía, eg tala til þín:
hvernig má fólk í ríki mín?"

9.

„Allvel má fólk í ríki þín,
utan hún Kristín, systir þín.

10.

Það skal eg eigi ljúga:
börn voru borin að sjúga."

11.

„Vara þig, Soffía, talaðu ei svo!
þau eru systkinabörnin tvö."

12.

Kóngrinn talar við sveina sín:
„kallið hana Kristínu, hún komi til mín!

13.

Segðu, eg hafi það hættligt sár:
eg hafi barizt við Svein kóng í ár!

14.

Seg, eg hafi beðið hana skjótt að fara,
ef hún vildi lifandi við mig koma til svara!"

15.

Sveinninn reið og rendi:
fagran fola hann sprengdi.

16.

Klappar á dyr með lófa sín:
„lúk upp, Kristín, og lát mig inn!"

17.

„Eg læt hèr öngvar lokur ífrá:
eg hefi hèr engum stefnt inn gá.

18.

Eg læt hèr ei upp neinar lokur um sinn:
eg hefi engum stefnt hèr inn."

19.

Sveinninn leggr sig við hliðglugga þá:
glatt logar ljós í hverri krá.

20.

Glatt logar ljós í hverri krá:
einkum þar sem hún Kristín lá.

21.

Fögr er sú síldin, í vöggunni lá,
og sá sveinninn, er þar svaf hjá.

22.

Fattar hefir hann fíngr og smár:
með listum kroppar hann lokur ífrá.

23.

Sveinninn kom fyrir Kristínar borð:
„bróðir yðar sendi yður orð.

24.

Hann hefir fengið eitt hættligt sár:
hann hefir barizt við Svein kóng í ár.

25.

Hann bað yðr skjótt og skörugliga til sín fara,
ef þú vildir lifandi við sig tala."

26.

Kristín kastar kodda blá:
„úngur sveinn, þú sit þar á!"

27.

Lengi kembdi hún fagurt hár:
treg var hún til bróðurs að gá.

28.

Lengi þvoði hún litla hönd:
treg var hún á bróðurs lönd.

29.

Lengi klæddi hún lítinn fót:
treg var hún á bróðurs mót.

30.

„Bíð þú mín svo litla tíð,
meðan eg vek upp þernur mín!"

31.

Kristín setr sèr kistil í hnè:
skenkir hún þernunum gull og fè.

32.

„Gjörið vel við Katrínu mey!
hvort hennar móðir lifir eðr deyr.

33.

Gjörið þèr vel við börnin mín!
þau sjá aldri móður sín."

34.

Kristín klæddist í serkinn þann,
fimtán meyjar saumuðu hann.

35.

Kristín sezt á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

36.

Hægra fæti í höllina stè:
„heill kominn, systrúngr! hvað viltu mèr?

37.

Kóngrinn kastaði kodda blá:
„Kristín, systir mín, sit þar á!"

38.
„Eg þenki ei um þinn kodda blá:
eg má vel á gólfi stá."

39.
„Heyrðu það, Kristín! eg tala til þín:
gakktu í búð og skenk oss vín!"

40.
„Eg er svo úng, eg ei það kann:
að skenkja vín fyrir margan mann."

41.
„Heyrðu það, Kristín systurkind:
gakktu í búð og dansa undir hönd!"

42.
Dansar hún út, og dansar hún inn,
alla nótt undir kóngsins skinn.

43.
„Heyrðu það, Kristín, systir mín!
því fló mjólk úr brjóstum þín?"

44.
„Það er ei mjólk úr brjóstum mín:
heldur tregi fra hjarta mín."

45.
„Því er treginn frá hjarta þín?"
„því eg skildist við þernur mín."

46.
Hann greip um hana höndum sín:
hún var svo mjó sem önnur síld.

47.
„Svei þèr, Soffía! þú skalt dey:
þú hefir logið á væna mey."

48.

„Heyrðu það, Valdimar, kóngur minn:
reyndu betr Kristínu, systur þín!"

49.

Það var kónginum mesti harmr,
að Kristín sálaðist á hans armi.

50.

Þar var meiri grátr en gaman:
þrjú fóru líkin í steinþró saman.

51.

Burisleif reið og annarar bað:
þeirrar vænstu í landinu var.

52.

Heyrði móðir í moldinni lá,
að sáran gráta börnin smá.

53.

Heyrði móðir í öðrum heim,
að sáran grèt hinn úngi sveinn.

54.

„Lofaðu mèr það, Kristur minn!
at vitja um góðu börnin mín."

55.

„Lofa eg þèr það gengi:
en vertu ei burtu lèngi!"

56.

Elín úti í dyrum stóð,
er Kristín heim að garði fór.

57.
„Heil komin, Kristín, elja mín!
hèr er í blandi mjöð og vín."

58.
„Eg hirði ei um þinn mjöð nè vín:
hvar eru góðu börnin mín?

59.
Eg skildi hèr eptir kodda blá:
mín börn máttu vel sofa þar á.

60.
Eg skildi hèr eptir akr og eng,
algjört bú og röskvan dreng.

61.
Eg skildi hèr eptir akr og fold:
ekki neitt bar eg með mèr í mold.

62.
Eg má nú ei lengur við þig tala:
nú er komið að því hanarnir gala."

63.
Kristín tók í hennar hægri hönd:
sýndi henni kvalir og píslar bönd.

64.
Elín vaknar af svefni sín:
„hvar eru nú kæru börnin mín?"

65.
Elín tekr sèr skæri í hönd:
sníðr hún börnunum klæðin vönd.

66.
„Áðr var eg ykkar stjúpan stór:
nú skal eg verða ykkar móðirin góð.

67.

Áðr var eg ykkar stjúpan stríð:
— Þann blíða —
nú skal'eg verða ykkar móðirin blíð."
— vèr skulum til hófa ríða.

F.

(Arnam. 153, e, 29.)

Lúsía stóð á sandi,
— Þann blíða —
þá Valdimar sigldi að landi.
— vær skulum til hófanna ríða.

Overskrift i **Dab**: Soffíu kvæði.

A, *v. 22, l. 2.* lifandi við mig, *rettere vistnok:* við mig lifanda; *men samme fejl da overalt: i v. 33 og i* **B**, *29;* **C**, *18;* **D**, *11 og 16;* **E**, *14 og 25.*

B, *v. 16, l. 1.* þín, *hdskr.*: sín. *L. 2.* nema, *over lin. i hdskr.*: utan.

— *v. 26, l. 2.* plokkaði, *hdskr.*: „lochade".

C, *Omkvæd.* blíða, *hdskr. overalt*: bíða.

D. *Af den ældste afskrift* **c** *haves kun én bladside hvorpå v. 14, l. 2. 15. 16. 17. 21. 22. 23. 18. På bladets bagside står en anden vise (nr. 61* **Ac**), *så denne afskr. har aldrig været fuldstændig.*

— *v. 1, l. 2.* ei, **b**; **a**: eigi (*ligeså i v. 9*).

— *v. 10, l. 2.* hana, *fattes i* **b**.

— *v. 11, l. 1.* fara, **b**; **a**: að fara.

— *v. 14, l. 2. Sål.* **c**; **ab**: slèttar lágu leiðir heim. (*Jfr. v. 26.*)

— *v. 15, l. 2.* kóngur, **c**; *fattes i* **ab**.

— *v. 16, l. 1.* fara, **bc**; **a**: að fara.

— *v. 17, l. 2.* kóng, **bc**; **a**: konúng.

— *v. 18, l. 1.* víföð, **c**; **ab**: víf. *L. 1.* vöggunni, **c**; **ab**: sænginni. *L. 2.* kóngsmenn, **c**; **a**: konúngsmenn; **b**: kvennmenn. *L. 2.* eða, **c**; **ab**: eður.

D, *v. 19, l. 2.* ei aptur, **b**; **a**: ekki.
— *v. 22, l. 1.* þvoði, **ab**; **c**: klæddi.
— *v. 25. Sál.* **b**; *verset fattes i* **a**.
— *v. 33, l. 2.* að, **bc**; **a**: til að.
— *v. 43, l. 2.* arm, **b**: armi.
E, *v. 7, l. 1.* kóngr, **b**; **a**: konúngr.
— *v. 11, l. 1.* ei, **b**; **a**: eigi.
— *v. 13, l. 1.* Segðu, **b**: Seg.
— *v. 17, l. 2.* engum, **b**; **a**: öngvan.
— *v. 18. Sál.* **b**; **a**: Eg læt hér öngvar lokur í frá, — eg hefi öngvan stefnt mèr hjá.
— *v. 21, l. 2.* svaf, **b**: lá.
— *v. 22, l. 2.* smár, **b**: smá.
— *v. 39, l. 2.* gakktu, **b**: gakk.
— *v. 43, l. 2.* fló, **b**: flóir.
— *v. 47, l. 2.* þú, *fattes i* **b**.
— *v. 50, l. 2.* líkin, **b**: lík.
— *v. 58, l. 1.* nè, **b**; **a**: og.
— *v. 61, l. 1.* fold, **b**; **a**: feld.
— *v. 63, l. 2.* píslar, **b**: písla.

53.

Kvæði af Tófu og Suffaralín.

1.

Kong Valdemar lader sit bryllup bo:
— Han plejer sig ud at ride. —
han lader sin ganger med røde guld sko.
— Springer ud løv i lunde alt så vide.

2.

Så var hun Tove lille til færden fus:
hun klædte sig om nat ved kærteljus.

3.

Hun drog i sin silkesærk:
var syv ellekoners sommers-værk.

4.

Tove lille klæder sig i kjortel blå:
på hver en söm det røde guld lå.

5.

Tove lille steg til hviden hest:
af alle kvinder så red hun bedst.

6.

Tove lille kom i borgeled,
som Valdemar med sit folk udred.

7.

Tove lille taler til Gunner præst:
„Og haver han Valdemar mø nu fæst?"

8.

„Så visselig haver han fæst sig mø:
Suffaralin i Odinsø."

9.

Valdemar taler til svende to:
"I beder hende Tove lille for mig indgå!"

10.

Aksler hun over sig skarlagenskind,
så ganger hun sig for kongen ind.

11.

Så brat Tove lille i hallen stod:
„Hvad vil i mig? konge! i sendte mig ord."

12.

Kongen klapper på hynde blå:
„Du sid, Tove lille, og hvil dig herpå!

13.

Og hør du det nu, Tove min:
hvor vel under du hende Suffaralin?"

14.

„Så vel under jeg hende Suffaralin,
som hannem Kristoffer, kær sönnen min.

15.

Gangeren grå vil jeg hende give,
og dronningenavn, men hun er i live."

16.

Valdemar taler til svende to:
„I beder hende Suffaralin for mig indgå!"

17.

Aksler hun over sig skarlagenskind,
så ganger hun sig for kongen ind.

18.

Suffaralin i hallen stod:
„Hvad vil i mig? konge! i sendte mig ord."

19.

Kongen klapper på hynde blå:
„Sid du, Suffaralin, herpå!

20.

Hør du det nu, Suffaralin:
hvor vel under du hende Tove min?"

21.

„Så vel under jeg din Tove,
som glubende ulv i skove.

22.

Jeg giver hende de gårde tre:
brænde hun kveg for alle de!

23.

Guldringe syv giver jeg hende vist:
hun brænde for dem både her og hist!"

Suffaralin lader Tove lille kalde og taler til hende:

24.

„Hvad heller vil du nu med Valdemar tale,
eller med mig i badstue fare?"

25.

„Langt heller vil jeg med Valdemar tale,
end jeg vil med dig i badstue fare."

26.

Så var hun Suffaralin i hænder stind:
selv drog hun Tove lille i badstuen ind.

27.

Så stor en ild gjorde hun da på,
at ikke kunde Tove lille ånde få.

28.

„Kristoffer, sönne min, stat du mig bi!
hun Suffaralin vil kvæle mig."

29.

„Ikke kan jeg, moder, hjælpe dig end:
mig holde tolv jærnklædte mænd."

30.

Mælte det Valdemar i herreskare:
„Hvi mon ikke Tove til aftensang fare?"

31.

Svarede Suffaralin, rød som blod:
„Din Tove er vorden badstue-mod."

32.

„Det skal jeg så lönne dig, Suffaralin:
ej mer kender jeg dig for dronning min.

33.

Langt bedre var min Tove med en eneste ko,
end du, Suffaralin, med femten bo.

34.
Langt bedre var min Tove i natsærk ene,
end du med alle dine rige lene.

35.
Var du så sandt mand, som du est kvinde,
ret nu da skulde dit liv have ende.

36.
Var du så sandt mand, som du est viv,
i badstuen skulde du lade dit liv."

37.
Han tog hende ved gyldenskrud,
så stødte han hende af gården ud.

38.
Leden var lang, og gaden var trang:
under båren gik Valdemar så tung en gang.

Således lyder, med ringe afvigelse i de to opskrifter, denne islandske vises beretning om den danske kong Valdemar den store, hans dronning Sofie og hans frille Tove, der hidtil med urette har været henført til kong Valdemar Atterdag.

Dansk haves visen hos Syv, nr. 44; hos Abr., nr. 95 og i Danmarks gamle folkeviser, nr. 121.

Svensk findes den i to opskrifter hos Afzelius, nr. 49.

Færøisk står den i Schrøters håndskrift (ny kgl. saml. 346. 8vo), nr. 5, oversat på dansk i Danm. gl. folkev., III, s. 27.

A.

(**a**: Giss. Sv., 2. **b**: kgl. fol., 2. **c**: G. Ív. 2. **d**: Arnam. 153, e, 60 [kun 2det vers].)

1.
Valdemann í lundinum lætur gullið slá:
— Hann plagar sig út að ríða —

sextigi nagla í söðulboga þrjá.
—— sprettr eitt laufið í lundinum so víða.

2.

So var hún Tófa litla til ferðanna fús:
alla nátt klæddi hún sig við kerta ljós.

3.

Tófa litla klæddi sig í stakkinn blá:
gull með hverjum sauminum lá.

4.

Hún fór í þá skyrtu smá:
sjö álfkonur á sumri saumuðu þá.

5.

Tófa litla stè á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

6.

Tófa litla kom í borgar hlið:
þar var hann Valdemann með sitt lið.

7.

Tófa litla talar við Gunnar prest:
„hvort hefir hann Valdemann meyna fest?"

8.

„Veit það sá hinn ríki, fastnað hefir hann mey:
Suffaralín í Óðinsey."

9.

Valdemann talar við sveina sín:
„kallið á hana Tófu litlu, hún komi til mín!"

10.

Axlar hún yfir sig safala-skinn,
so gengr hún fyrir kónginn inn.

11.

Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, kóngur! hvað villtu mèr?"

12.

Kóngrinn klappar í sæti hjá sèr:
„Tófa litla, sit hjá mèr!

13.

Heyrðu það nú, Tófa mín:
hversu vel annstu henni Suffaralín?"

14.

„So vel ann eg henni Suffaralín:
sem honum Kristofórus, syni mín.

15.

Gef eg henni gángverann grá,
drottníngar nafnið ofan á."

16.

Valdemann talar við sveina sín:
„kallið á hana Suffaralín, hún komi til mín!"

17.

Axlar hún yfir sig safala-skinn,
so gengr hún í höllina inn.

18.

Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, kóngur! hvað viltu mèr?"

19.

Kóngrinn klappar í sæti hjá sèr:
„Suffaralín, þú sit hjá mèr!

20.

Heyrðu það nú, Suffaralín:
hversu vel annstu henni Tófu mín?"

21.
„So vel ann eg henni Tófu þín:
sem þeim glepsandi vargi, á skóginum hrín.

22.
Gef eg henni búgarða þrjá:
brenni hún kvik fyrir alla þá!

23.
Gef eg henni fíngurgull sjö:
brenni hún kvik fyrir gjörvöll þau!"

24.
„Hvort viltu heldur við Valdemann skrafa,
ellegar með mèr í baðstofu að fara?"

25.
„Fyrr vil eg við Valdemann skrafa,
heldr en með þèr í baðstofu að fara."

26.
So var hún Suffaralín í höndunum stinn:
dregið gat hún Tófu litlu í baðstofu inn.

27.
„Kristofórus, sonur minn! hjálpaðu mèr!
hún Suffaralín ætlar að kæfa mig hèr."

28.
„Hvað mun eg, móðir mín! hjálpa þèr?
tólf brynjaðir menn halda mèr."

29.
En so svaraði hún Suffaralín, í hliðfjölum brast:
„hver er sá herjans son, að hnikar so fast?"

30.
Þetta talar hann Valdemann í manna þröng:
„því kemr hún ekki Tófa mín að nætur-söng?"

31.

En so svaraði hún Suffaralín af lymskunni rjóð:
„hún Tófa þín er orðin baðstofu-móð."

32.

„Betri var hún Tófa mín í náttserki sín,
en þú, Suffaralín! í Svíaríkjum þín.

33.

Betri var hún Tófa mín með eina kú,
en þú, Suffaralín! með fimtán bú.

34.

Værir þú so karlmaðr, sem þú ert sprund:
láta skyldir þú lífið í samri stund.

35.

Værir þú so kalrmaðr, sem þú ert víf:
í baðstofunni skyldir þú láta þitt líf.

36.

Það skal eg, Suffaralín! skaprauna þèr:
þú skalt aldrei koma í sæng hjá mèr."

37.

Hann tók í hennar hvítu hönd:
snaraði henni út yfir ljóra bönd.

38.

Aðra festi hann frúna sèr:
— Og plagar sig út að ríða —
Kristín var hún nefnd fyrir mèr.
— sprettr eitt laufið í lundinum so víða.

B.

(Arnam. 153, a, 5.)

1.

Valdimar sigldi og meyjar bað,
— Með mæði —
þeirrar helztu í landinu var.
— þann herleg mann;
sigldu þeir stóran æginn.

2.

Að því spurði hann Valdimar Tófu sín:
„hversu mikið annstu henni Suffaralín?"

3.

„Og so mikið ann eg henni Suffaralín:
sem honum Kristefór, syni mín.

4.

Eg skal gefa henni stakkinn þann:
sjö álfkonur saumuðu hann.

5.

Eg skal gefa henni kápu blá,
og brúðar nafn þar ofan á."

6.

Að því spurði hann Valdimar Suffaralín:
„hversu mikið annstu henni Tófu mín?"

7.

„Og so mikið ann eg henni Tófu þín:
so sem varginum, á skógi hrín."

8.

So er hún Tófa litla til ferðanna fús:
alla nótt bjó hún sig með kerta ljós.

9.

Klæðir hún sig með safala-skinn:
so gekk hún fyrir drottníngu inn.

10.

„Hvort viltu heldur við Valdìmar tala,
eður með mèr í baðstofu fara?"

11.

„Heldur vil eg við Valdimar tala,
en með þèr í baðstofu fara."

12.

Og so var hún Suffaralín í höndunum stinn:
dró hún hana Tófu í baðstofu inn.

13.

Og so gaf hún Suffaralín óninn á:
ekki gat hún Tófa litla öndinni náð.

14.

„Kristefór, sonur minn, hjálpaðu mèr!
nú ætlar hún Suffaralín að kæfa mig [hèr]."

15.

„Ekki get eg, móðir mín! hjálpað þèr:
tólf menn brynjaðir halda mèr."

16.

Og so svaraði hann Valdimar í mikilli manna þröng:
„ekki er hún Tófa mín við aptansöng."

17.

En því svaraði hún Suffaralín, sú var konan rjóð:
„hún Tófa þín er orðin baðstofu-móð."

18.

„Því skal eg, Suffaralín! launa þèr:
þú skalt aldri í sænginni sofa hjá mèr.

19.

Betri var hún Tófa mín með eina kú,
heldr en þú, Suffaralín! með fimtán bú.

20.

Betri var hún Tófa mín í náttserki sín,
heldr en þú, Suffaralín! með höfuðgullin fimm."

21.

Leiðin var löng, en gatan var þröng:
— Með mæði —
sjálfr gekk hann Valdimar undir banaströnd.
— þann herleg mann;
sigldu þeir stóran æginn.

Overskrift. **Aabc**: Kvæði af Tófu og af [*fattes i* **bc**] Suffaralín.

A. *Omkvæd.* 1) Hann plagar, *sål.* **a** *her, ved v. 9 og 16;* Hún plagar, *har* **a** *ved v. 2, 3, 4, 26 og 31;* Og plagar, *har* **a** *ved v. 5—8, 13, 18, 20, 29, 30 og 32—38; ved de øvrige 14 v. har* **a** *blot:* Plagar; **b** *har 20 gange:* Hann, *16 gange:* Hún, *og ved sidste v.:* Og; **c** *har 3 gange:* Hann, *4 gange:* Hún, *ved sidste v.*; Og, *de øvrige 28 gange blot:* „H."; **d** *har:* Hann. *Omkv.* 2) laufið, **bcd**: lauf. — lundinum, **d**: lundi.

— *v. 1, l. 1.* Valdemann, *sål.* **a**; **bc** *overalt:* Valdimar. *L. 1.* lundinum, **bc**: landinu. *L. 2.* sextigi, **bc**: með sextigi. *L. 2.* þrjá, **c**: og þrjá.

— *v. 2, l. 1.* Tófa litla, **d**: „Tojana". *L. 2.* nátt, **bcd**: nóttina. *L. 2.* klæddi, **d**: bjó. *L. 2.* við, **b**: viðr.

— *v. 3, l. 2.* **bc**: gull með sérhverjum saumi lá.

— *v. 4, l. 1.* smá, **b**: sína (*skrivf.*).

— *v. 7 fattes i* **b**.

— *v. 8, l. 1.* sá hinn, **bc**: hinn enn. *L. 1.* fastnað hefir hann, **bc**: hann fastnað hefir.

A, *v. 9, l. 2.* hana, *fattes i* **bc**. *L. 2.* til, **b**: hèr til.
— *v. 10 står i* **b** *to gange. L. 1.* Axlar, **c** *samt* **b** *første gang:* Axlaði. *L. 2.* gengr, **b** *anden gang:* gekk.
— *v. 11, l. 2.* hvað, **bc**: og hvað.
— *v. 14, l. 1.* ann eg, **b**: „annat tok" (*skrivf.*). *L. 2.* sem, *fattes i* **b**. *L. 2.* Kristofórus, **b** *har her endelse på* -óro, *i v. 27 på* -ór, **c** *begge steder på* -er.
— *v. 15, l. 2.* **bc**: og dr. n. þar ofan á.
— *v. 16, l. 2.* hún komi til mín, *fattes i* **c**.
— *v. 17, l. 1.* yfir, **bc**: á.
— *v. 21, l. 2.* **bc**: sem þ. [*fatt. i* **c**] glepsanda vargi í skógi hrín.
— *v. 23, l. 1.* sjö, **bc**: tvö. *L. 2.* gjörvöll, **c**: bæði.
— *v. 24, l. 2.* ellegar, **bc**: eður. *L. 2.* að, *fattes i* **bc**.
— *v. 25 fattes i* **bc**.
— *v. 26, l. 2.* litlu, *fattes i* **c**.
— *v. 27, l. 1.* sonur, **c**: son. *L. 2.* hún S. ætlar að, **c**: S. vill. *L. 2.* hèr, *fattes i* **b**.
— *v. 28, l. 1.* eg, **b**: ekki (*skrivf.*). *L. 2.* brynjaðir menn, **bc**: menn brynjaðir.
— *v. 29, l. 1.* svaraði, **bc**: svarar. *L. 2.* að, **c**: er.
— *v. 30, l. 1.* í manna, **bc**: í mikilli manna.
— *v. 31, l. 1.* svaraði, **bc**: segir. *L. 1.* lymskunni rjóð, **c**: lymskum móð. *L. 2.* hún Tófa þín, **c**: Tófa.
— *v. 32, l. 1.* var, **bc**: er (*ligeså i n. v.*). *L. 2.* í, **c**: með.
— *v. 34, l. 1.* so, *fattes i* **c**. *L. 2.* **c**: þú drepin skyldir á samri stund.
— *v. 35 fattes i* **c**. *L. 2. er i* **b** = *l. 2 i forr. v.*
— *v. 36, l. 2.* **c**: að aldrei komir í s. h. m. *L. 2.* hjá, **b**: með.
— *v. 37, l. 2.* snaraði, **bc**: snarar. *L. 2.* yfir, **bc**: fyrir. *L. 2.* ljóra, **bc**: ljóna.

B. *Omkvæd* 1) með, *ved v. 3:* af (*ved alle de andre v. står:* m.). 2) *står kun her helt ud, ellers antydet i overensstemmelse hermed, undtagen ved sidste v., der har:* þeir h[erlegir] m[enn] s[igla] s[vo] st[óran] æ[ginn].
— *v. 1, l. 1.* bað, *hdskr.'s* „báðar" *er sikkert en fejl.*

54.

Kvæði af Kristínu drottníngar elju.

Liden Kirstin var en frændeløs mø og tjente for terne i dronningens gård. Kongen sender hende gaver, lader hende kalde til sig og taler lokkende ord til hende.

Han klapper hende ved hviden kind:
„Give Gud, du var allerkæreste min!

Give det Gud: min dronning var død!
da skulde jeg fæste dig, rose rød!"

Dronningen har uset været vidne til dette; hun lader da Kirstin hente og spör, hvad hun havde med kongen at tale. Kirstin siger, at det var om sit giftermål hun havde spurt kongen til råds. Men dronningen véd det bedre:

Hør du det, Kirstin, du lyver for mig:
andet taled min konning til dig.

Det hørte jeg på min herres ord:
han ønskede mig for neden jord.

Mig vilde han helst under mulde vide:
dig vilde han lægge hos sin side.

Så kalder dronningen på sine svende og byder dem at brænde Kirstin på bål. Svendene svare med vrede: det har du liden ære af, og for tidlig svore vi dig troskabsed. I steden for at føre hende til bålet, sætte de Kirstin ombord på et skib og sejle til hedenkongens land, hvor de stedes for ham med de ord, at den kristne konge sender

ham sin hilsen og en god gave: denne fagre mø til dronning. Kirstin vægrer sig ved at tage en hedning til ægte, hvorfor hedenkongen først lader sig døbe og dagen derpå holder bryllup med hende. Så sætter Kirstin skrin for knæ og deler gaver ud til de gode svende. Hun giver dem hilsener med hjem:

I hilser vel kongen min herre!
Gud give hannem held og ære!

I hilser også min frue rige!
så ilde da monne hun mig svige.

Og siger i så kær herre min:
hans dronning og jeg vi skifted skrin.

Mit var helt, men hendes var brødt:
så ilde har jeg min tjeneste nødt.

Dansk haves denne vise, henført til den samme onde dronning Sofie, som de to forrige viser besynge, hos Syv, nr. 72; Abr., nr. 203; Danm. gl. folkev., nr. 128.
Svensk står den hos Afzelius, nr. 50.
Norske opskrifter ere benyttede i indledningen til Danmarks gamle folkeviser, nr. 128.

A.

(**a**: Giss. Sv., 23. **b**: kgl. fol., 23. **c**: G. Ív., 23.)

1.

Vilið þèr nokkuð hlýða mèr, meðan eg segi fram,

hversu hin únga Kristín sína sorg vann.
Hún er ein eðlu-rósa.

2.

Meðan eg segi fram,
hversu hin únga Kristín sína sorg vann.
Fyrst misti hún sinn föður,
þá sína kærustu móður.
Hún er ein eðlu-rósa.

3.

Föður —
Þar næst sína bræður fimm:
guð náði þann skaða, sem hún fèkk um sinn!

4.

Bræður fimm —
Og so sínar systur þrjár:
guð náði þann skaða, sem hún mundi fá!

5.

Systur þrjár —
Kóngrinn talar við sveina sín:
„kallið á hana Kristínu, hún komi til mín!"

6.

Við sveina sín —
Sveinninn kom fyrir Kristínar borð:
„kóngrinn sendi yður orð."

7.

Kristínar borð —
„hann sendi yðr orð og góðar gáfur:
hann vill yðar fundi ná."

8.

Góðar gáfur —

Axlar hún yfir sig safala-skinn,
so gengr hún í höllina inn.

9.

Safala-skinn —
Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, kóngur! hvað viltu mèr?"

10.

Í höllina stè —
Kóngrinn klappar í sæti hjá sèr:
„frú Kristín, þú sit hjá mèr!"

11.

Í sæti hjá sèr —
Hann klappar undir hennar hvítu kinn:
„eg vilda, þú yrðir kæran mín."

12.

Hvítu kinn —
„vilda eg, að mín drottníng væri deyð:
skylda eg fánga þig, rósin reyð!"

13.

Mín drottníng væri deyð —
Drottníngin stóð undir loptsins sala,
hún heyrði á hvað þau voru að tala.

14.

Undir loptsins sala —
Drottníngin talar við þernur sín:
„kallið á hana Kristínu, hún komi til mín!"

15.

Við þernur sín —
Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heil, drottníng! hvað viltu mèr?"

16.

Í höllina stè —
Drottníngin klappar í sæti hjá sèr:
„Kristín litla, sit hjá mèr!"

17.

Í sæti hjá sèr —
„Heyrðu það, Kristín, þerna mín:
hvað talaði minn kóngr til þín?"

18.

Þerna mín —
„Ríkissveinar mín báðu,
spurðu minn herrann að ráðum."

19.

Báðu —
„Lýgr þú það, Kristín, þerna mín!
annað talaði minn kóngr til þín.

20.

Þerna mín —
Eg heyrði það á míns herrans orð:
hann vildi vita mig í vígðri mold."

21.

Herrans orð —
Drottníngin talar við sveina sín:
„brennið hana báli frú Kristín!"

22.

Sveina sín —
Sveinninn svarar og varð við reiðr:
„annar væri þèr meiri heiðr."

23.

Varð við reiðr —
Þeir tóku sèr lítinn ferjubát:
reru undan landi og voru vel kátir.

24.

Ferjubát —
Þeir undu við stafni og skygðum brand:
og sigldu so fram í heiðið kóngs land.

25.

Skygðum brand —
Akkeri kastar á hvítan sand:
þar stè hún frú Kristín fyrst á land.

26.

Á hvítan sand —
Sveinninn kom fyrir kóngsins borð:
„kóngrinn í kristindóminum sendi yðr orð.“

27.

Fyrir kóngsins borð —
„Hann sendi yðr orð og góðar gáfur:
frú Kristín til drottníngar ráðs.“

28.

Góðar gáfur —
„Það skal aldrei á meðan eg lifi:
að eg sè heiðnum kóngi gefin.“

29.

Á meðan eg lifi —
Laugardaginn lèt hann sig í fontinn bera:
sunnudaginn skyldi brullaupið vera.

30.

Í fontinn bera —
Setr hún kistilinn sèr í hnè:
býtir upp með sveinunum gull og fè.

31.

Sèr í hnè —
„Heilsi þèr mínum herra:
guð gefi honum vel að vera!

32.

Herra —
Og so þeirri illu frú:
illa sveik hún mig í staðlegri trú.

33.

Illu frú —
Segðu mínum herranum í frá:
hversu við skiptum þeim skrínunum þá.

34.

Mínum herranum í frá —
Mitt var heilt, en hennar var brotið:
illa hef eg minnar þjónustu notið.

35.

Hennar var brotið,
illa hef eg minnar þjónustu notið."
Vendi eg mínu kvæði í kross:
sjálfur guð hann veri með oss!
Hún er ein eðlu-rósa.

B.

(Arnam. 153, a, 10.)

1.

Kóngrinn talar við sveina sín:
„kallið á frú Kristínu, hún komi til mín!"
Hún er ein eðla rósa.

2.

Sveina sín:
„kallið á frú Kristínu, hún komi til mín!"
Sveinninn fór sem boðið var:
hann kom þar sem Kristín var.
Hún er ein eðla rósa.

3.

Sem boðið var —
Kristín axlar sín safala-skinn,
so gekk hún fyrir kónginn inn.

4.

Safala-skinn —
Kóngrinn kastar kodda blá:
„únga Kristín, sittu þar á!"

5.

Kodda blá —
Hann klappar undir hennar hvítu kinn:
„eg vildi, þú værir mín."

6.

Hvítu kinn —
„En mín drottníng væri deyð,
skyldi eg fánga þig, rósin reyð!"

7.

Mín drottníng væri deyð —
„Hættu þig, kóngur, talaðu ei það!
margan þvíngar það ekki má."

8.

Talaðu ei það —
Drottníngin stóð undir loptsins sal:
hlýðir hún á hvað þau höfðu að tala.

9.

Undir loptsins sal —
Drottníngin talar við sveina sín:
„kallið á frú Kristín, hún komi til mín!"

10.

Sveina sín —
Kristín axlar sín safala-skinn,
so gekk hún fyrir drottníngu inn.

11.

[Safala-skinn —]
Hægra fæti í höllina stè:
„sit heil, drottníng! og hvað viltu mèr?"

12.

Í höllina stè —
„Heyrðu það, Kristín, þerna mín:
hvað talaði minn kóngr til þín?"

13.

Þerna mín —
„Riddarar og sveinar mín báðu:
eg spurði minn herrann að ráðum."

14.

Sveinar mín báðu —
„Nú lýgur þú, þerna mín!
annað talaði minn kóngr til þín.

15.

Þerna mín —
Það heyrða eg á míns herrans orð:
hann vildi mig fyrir neðan jörð.

16.

Míns herrans orð —
Hann vildi mig fyrir neðan mold,
en spenna þitt eð mjúka hold.

17.

Fyrir neðan mold —
Hann vildi mig í moldu,
þig á grænni foldu."

18.

Mig í moldu —
Drottníngin talar við sveina sín:
„brennið á báli Kristínu, þernu mín!"

19.

[Við sveina sín —]
Smásveinar svöruðu og urðu við so reiðir:
„ofsnemma sórum við þèr trúnaðar eiða."

20.

Urðu við so reiðir —
Smásveinar tóku sèr skip og fley,
sigla í burt með þá vænu mey.

21.

Skip og fley —
Þeir sigla fram fyrir kónginn í Rín:
riddarar og sveinar þjóna henni vel.

22.

Kónginn í Rín —
„Það skal aldrei, meðan eg má:
eg sè heiðnum kóngi hjá.

23.

Meðan eg má —
Það skal aldrei, meðan eg lifi:
eg sè heiðnum kóngi gefin."

24.

Meðan eg lifi —
Laugardaginn lèt hann sig í fontinn bera:
á sunnudaginn skyldi þeirra brullaupið vera.

25.

Fontinn bera —
Kristín tók sèr kistil í hnè:
býtti sínum riddurum gulli og fè.

26.

Kistil í hnè —
„Heilsi þèr mínum herra:
guð gefi honum vel að vera!

27.

Mínum herra —
Heilsið minni ríkri frú:
og spyrið hana, hvernig vær skulum skipta skríni úr!

28.

Ríkri frú —
Mitt var heilt, en hennar var brotið:
illa hef eg minnar þjónustu notið.

29.

Hennar var brotið:
illa hef eg minnar þjónustu notið."
Vendi eg mínu kvæði í kross:
Pètr og Páll að veri með oss.
Hún er ein eðla rósa.

Overskrift. **A**: Kvæði af frúnni [**bc**: frú] Kristínu.
Omkvæd. **Aa** *overalt*: eðlu, **Abc** *overalt*: eðla, *og sål. også* **B** *det eneste sted, ordet står udskrevet.*
A, *v. 1, l. 2.* vann, **bc**: yfirvann (*i gentagelsen som* **a**).
— *v. 2, l. 1—2.* Meðan ... únga, *fattes i* **bc**. *L. 4.* þá, **a** *i gentag.*: og þá. *L. 4.* kærustu, **c**: kæru (*ligeså i gentag.*).
— *v. 3, l. 3.* skaða sem, **bc**: skaðann (*ligeså i gentag.*).
— *v. 4, l. 3.* skaða, **c**: skaðann (*ligeså i gentag.*). *L. 3.* sem ... fá, **bc**: hún fèkk í ár (*ligeså i gentag.*).
— *v. 5, l. 3.* á hana, **bc**: hana frú (*ligeså i gentag.*). *L. 3.* Kristínu, **bc**: Kristín (**c** *ligeså i gentag.*).
— *v. 7, l. 3.* vill, **bc**: vildi (*ligeså i gentag.*).
— *v. 9, l. 3.* sittu, **bc**: sit (*ligeså i gentag.*). *L. 3.* kóngur, **b** *her*: konúngur. *L. 3.* hvað, **bc**: og hvað (*ligeså i gentag.*).
— *v. 11, l. 3.* yrðir, **bc**: værir (*ligeså i gentag.*).
— *v. 12, l. 2.* vilda eg að, **bc**: guð gæfi. *L. 2.* drottníng, **c**: drottníngin (*ligeså i n. v.*).

A, *v. 13, l. 1.* Mín, *fattes i* **e**. *L. 3.* hún, **be**: og (*ligeså i gentag.*). *L. 3.* tala, **b**: hjala (*ligeså i gentag.*).
— *v. 14, l. 1.* sala, **be**; **a** *her*: sal. *L. 2.* Drottníngin, **be**: Drottníng. *L. 3.* á, *fattes i* **be** (**b** *ligeså i gentag.*). *L. 3.* hana, **be**: hana frú (*ligeså i gentag.*).
— *v. 15, l. 3.* sittu, **be**: sit (*ligeså i gentag.*).
— *v. 16, l. 3.* sit, **e** *her*: sittu.
— *v. 18, l. 3.* spurðu, **be**: eg spurði (**e** *ligeså i gentag.*). *L. 3.* herrann, **be**: herra (**e** *ligeså i gentag.*).
— *v. 19, l. 1. Hele gentagelsen fattes i* **b**. *L. 2.* Lýgr þú það, **be**: það l. þú.
— *v. 20, l. 2.* það, *fattes i* **be**. *L. 2.* herrans, **be**: herra. *L. 3.* vita mig, **b**: mig vita; **e** *blot*: mig (*begge ligeså i gentag.*). *L. 3.* mold, **b**: jörð (**be** *sål. i gentag.*).
— *v. 21, l. 1.* Herrans, **be**: Míns herra. *L. 3.* hana, **be**: á (*ligeså i gentag.*).
— *v. 22, l. 2.* svarar, **be**: talar. *L. 3.* annar, **be** *begge gange*: annað.
— *v. 24, l. 2.* og skygðum, **be**: á skeiðar. *L. 3.* heiðið kóngs land, **be**: heiðið land (**b**: *ligeså i gentag.*; **e** *der blot*: land.).
— *v. 25, l. 1.* Skygðum, **be**: Skeiðar. *L. 2.* kastar, **be**: köstuðu. *L. 3.* frú, *fattes i* **e** (*ligeså i gentag.*).
— *v. 26, l. 3.* **be**: hinn kristni kóngur sendi y. o. (*ligeså i gentag.*).
— *v. 27, l. 2.* gáfur, **be**: gjafir (*ligeså i n. v.*). *L. 3.* **be**: og frú Kristínu til drottníngar hafa (*ligeså i gentag.*).
— *v. 28, l. 2.* á, *fattes i* **be** (*ligeså i n. v.*)
— *v. 29, l. 3.* brullaupið, **be**: þeirra brullaup (*ligeså i gentag.*).
— *v. 30, l. 3.* upp með, **e** húm (*ligeså i gentag.*). *L. 3.* gull, **e**: gulli, (*ligeså i gentag.*).
— *v. 32, l. 2.* illu, **be**: örmu (*ligeså i n. v.*). *L. 3.* staðlegri, *fattes begge steder i* **be**.
— *v. 33, l. 2.* Segðu, **be**: Segið. *L. 2.* herrannm, **b** *her*: herra. *L. 2.* í frá, **be** *her*: satt í frá.
— *v. 34, l. 1.* í, *fattes i* **be**.
B, *v. 7, l. 3.* margan, *hdskr. har*: mⁿ (ɔ: mann).
— *v. 15—17 stå i hdskr. som to vers således:*
Þ. m. a. t. m. k. t. þ.

það heyrða eg á míns herrans orð:
hann vildi mig fyrir neðan mold.

M. h. o. h. v. m. f. n m.
en spenna þitt eð mjúka hold.
Hann vildi mig í moldu,
þig á grænni foldu.

55.

Ásbjarnar kvæði.

Kirstin beder sin moder om lov at skære klæder til Esbern. Moderen svarer, at hun kan göre som hun selv vil.

Så lagde hun klæde paa tiljer:
hun skar det i roser og liljer.

Hun skar i hans akselsöm
fagre snekke i striden ström.

Hun skar på hans side
væne me og blide.

Hun skar i hans bryste
ridderen meen kyste.

Så beder hun sin broder at bringe Esbern disse klæder. Hvor skal jeg kunne det? siger han: jeg kender ikke Esbern. Han er let at kende, svarer Kirstin: når du kommer på tinge, da ser du ham sidde i mitten med guldring på

hænde og slå harpen. Så udretter broderen da hendes ærinde, og mange mænd på tinget beundrede det skönne arbejde. Esbern siger:

Herre Krist signe de fingre små,
som her have roser skåret oppå!

Du skalt hende det bud hjembære:
at hun skal i mit bryllup være.

Men vil hun i mit bryllup være,
selv må hun da brudekronen bære.

Så sendte han hende gaver igen:
gylden kam og røde guldmen.

Denne vise findes på **dansk** hos Syv, nr. 40; hos Abr., nr. 66 og i Danm. gl. folkev., nr. 131; **svensk** hos Arwidss., nr. 116; **færøisk** i Schrøters håndskrift, nr. 9; **norsk** endnu utrykt (se Danmarks gamle folkeviser III, s. 181).

De danske opskrifter have navnet Esbern Snare, og visen står da måske i forbindelse med vor nr. 20: „kvæði af Pètri bara og Ásbirni snara", der i så fald måtte være en fortsættelse af denne og forudsætte, at Kirstin vel havde sin moders, men ikke sin faders minde til at give Esbern hjærte og hånd.

A(BC).

(**A**, **a**: Giss. Sv., 52. **b**: kgl. fol., 49. **c**: G. Ív., 49. **B**: cod. Holm., 13. **C**: Arnam. 151, d, 7.)

Gulli ber hún spentan skó,
hlaðinn með ofnis bíng:
ein ber hún ángur fyrir þann öðlíng.

1.

Kristín beiddi móður sín:
— Hlaðin með ofnis bíng —
„lofaðu mèr honum Ásbirni klæðin að skera!"
— ein ber hún ángur fyrir þann öðlíng.

2.

Móðir svaraði allvel stillt:
„sníddu og skerðu sem þú vilt!"

3.

Lagði hún klæði á þiljur:
skar á rós og lilju.

4.

Lagði hún klæði á skemmu gólf:
skar á rósir og liljur tólf.

5.

Hún skar á hans axla-saum
fagra snekkju og stríðan straum.

6.

Hún skar á hans ermar fram
það fegrsta dýr, sem í skógi rann.

7.

Hún skar á hans síðu
eina mey so fríða.

8.

Hún skar á hans brysti:
riddarinn meyna kysti.

9.

Kristín talar við bróður sinn:
„færðu honum Ásbirni klæðin sín!"

10.

„Hvernig má eg honum klæðin bera?
eg kenni hann ekki Ásbjörn herra."

11.

„Þegar þú kemr á örva þíng,
Ásbjörn sitr í miðjan hríng.

12.

Ásbjörn sitr í miðjan hríng,
stillir hörpu og ber gullhríng."

13.

„Þar eru þèr, Ásbjörn! klæðin þín:
saumaði Kristín, systir mín."

14.

Margir gáfu að klæðum gaum:
gull var dregið með hverjum saum.

14 b.

„Hamíngjan signi þær fíngur smá,
sem hèr hafa rósir skorið uppá!

15.

Þú skalt henni boðin bera:
hún skal í mínu brullaupi vera.

15 b.

Vili hún í mínu brullaupi vera,
sjálf skal hún þá brúðrinn vera."

16.

Hann sendi henni aptr á gen
— Hlaðin með ofnis bíng —
gylltan kamb og rauða gull-men.
— Því ein ber hún ángur fyrir þann öðlíng.

D.

(Arnam. 153, e, 51.)

Kristín talar við móður sín:
— Vill hún jómfrúin mín —
„lofa mèr Ásbirni klæðin að skera!"
— að bíða,
meðan eg þenkti rós undir hlíða.

Overskrift: **Abc**: Kvæði af Kristínu og Ásbirni; **B**: Kristínar kvæði.

Omkvæd. Det fuldstændige (stammen), der står over teksten, findes kun i **A** (**Ab** *har:* bjartan *f.* spentan). *Ved de to i versene indflættede dele heraf er at bemærke følgde:* 1) hlaðin (*hvis det går på hende, el.* hlaðinn, *hvis det går på skoen*) *findes sål. i alle tre opskrr.; kun har* **Aa** *én gang:* hlaðið; **B** *har:* ofners, **C**: ofnir, ofnirs, ofnis. 2) ein *osv.* **Aa** *har som oftest:* því ein *osv.*, *medens* **AbcBC** *altid begynde med:* ein; **B** *har ettsteds* e[in] b[er] á[ngur] f[yrir] ö[ðlíng].

A, *v. 1, l. 1.* **C**: K. talar við m. s. *L. 1.* sín, **Abc**: sína. *L. 2.* **B**: má eg ei Ásbirni klæðin skera. *L. 2.* lofaðu, **Abc**: leyfðu.

A, *v. 2, l. 1.* Móðir, **Abc**: Móðirin. *L. 1.* svaraði, **C**: talað. *L. 2.* **Abc**: skerðu og sníddu s. þ. v.

— *v. 3 fattes i* **B**. *L. 1.* klæði, **C**: föt. *L. 1.* þiljur, **AbcC**: þilju. *L. 2.* á, **Abc**: hún.

— *v. 4 fattes i* **C**. *L. 1.* **B**: Kastar klæðum á kirkju gólf. *L. 2.* **Abc**: skar hún rós og l. t.; **B**: hún skar á rós og l. t.

— *v. 5 fattes i* **BC**.

— *v. 6, l. 2.* það, *fattes i* **C**. *L. 2.* sem, *fattes i* **BC**. *L. 2.* í, **Abc**: af (? á).

— *v. 7 fattes i* **C**.

— *v. 8, l. 2.* **Abc**: að ridd. m. k.; **BC**: allt hvað meyjuna [**C**: frúna] lysti.

— *v. 9, l. 1.* bróður sinn, **Abc**: móður sín. *L. 2.* færðu, **Abc**: færið. *L. 2.* sín, **Ac**: fín.

— *v. 10.* **B**: Eg kann honum ekki klæðin bera,
eg þekki ei þann únga herra.
C: Eg kann ekki að þekkja hann,
eg hef ekki sèð hann.
L. 2. Ásbjörn, **Abc**: að spurn þann.

— *v. 11—12.* **B** *og* **C** *have her hver kun ett vers:*
B (*v. 9*): þá þú kemr á örva þíng,
hann Ásbjörn sitr í miðjum [hríng],
stýrir hörpu en ber gullhríng.
C (*v. 8*): Þegar þú kemr á örva þíng,
hann stillir hörpu en ber gullhríng.
B *har herefter ett eller rettere to v., som fattes i* **AC**:
(*v. 10*): Þegar hann kom á örva þíng,
hann Ásbjörn sat í miðjum hríng,
stýrði hörpu en bar gullhríng.

— *v. 11, l. 1.* örva, **Abc**: örvar. *L. 2.* **Abc**: hann Á. s. í m. h.

— *v. 13, l. 1.* eru, **B**: er. *L. 1.* þèr, *fattes i* **C**. *L. 2.* saumaði, **Abc**: er saumaði; **B**: saumaði hún; **C**: saumað hefir. *L. 2.* systir, **Abc**: dóttir.

— *v. 14, l. 1.* **B**: Hann flettir í sundr og gefr að gaum. *L. 1.* Margir, **C**: Allir. *L. 2.* **B**: gull dregið er m. hv. s.

— *v. 14 b står kun i* **B** (13).

— *v. 15, l. 1.* **C**: þau skaltu henni boðin bera. *L. 1.* boðin,

AbcB: þau boðin. *L. 2.* skal, **B**: skuli. *L. 2.* brullaupi, **Abc**: brúðkaupi.
A, *v. 15 b står kun i* **B** (15).
— *v. 16 fattes i* **BC**. *L. 1.* á gen, **Abc**: í gen.

Versefølgen ses af denne tavle:

A.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	.	13	14	.	15	.	16
B.	1	2	.	3	.	4	6	5	7	8	9	.	10	11	12	18	14	15	.
C.	1	2	3	.	.	4	.	5	6	7	8	.	.	9	10	.	11	.	.
D.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

56.

Riddara kvæði.

Det var en årle morgenstund, en ridder kom ridende over mark. Han så en höj borg for sig og i tårnets glug den væneste mø, han nogen tid så. Han bandt sin hest ved en eg i dalen og steg op i tårnet til den stolte jomfru. Hun beder ham skynde sig derfra og frelse sit liv; men han har kun tanke for hende og trøster sig til sit mod og sin manddom, om nogen fare skulde møde. Indslumret ved jomfruens side, vækkes han ved vaabengny. Med møen i

sin arm og sværd i höjre hånd farer han ud af jomfruburet, klöver brynje blå og reden skjold, når sin hest og fører meen af gård.

(Arnam. 153, a, 8.)

1.

Eg var úti snemma myrgins,
so skal kvæðið inna:
eg sá standa á víðum velli
háfa borg og stinna.

2.

Eg sá standa í borgar turni
eina lilju ljósa:
hún var so á allan hátt,
sem hver mann vildi kjósa.

3.

Eg batt minn hest við eikitrè
í einum stað so lágum:
eg gekk mig i hæga lopt,
þar ríku frúrnar sváfu.

4.

Eg gekk mig [í] hæga lopt
og lèt mig ekki saka:
lagði eg hönd á jómfrúr brjóst,
og bað eg hana vaka.

5.

Vaknaði sú hin ríka frú,
henni var fljótt til orða:
„haf þig í burtu, ríkur drengur!
þú átt lífi að forða."

Nordiske Oldskrifter

udgivne

af

det nordiske Literatur-Samfund.

XXXIII.

Íslenzk fornkvæði,

ved Svend Grundtvig og Jón Sigurðsson.

Fjerde Hefte.

(Slutningshefte)

KJØBENHAVN.

Trykt i S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1885.

6.

„Eg vil upp í yðar sæng,
mitt eðla vífið bjarta!
og minnast við þitt megta hold,
treysta á hug og hjarta."

7.

Lögðust þau í sængina
með so mikinn þúnga:
vaknaði við so sáran draum,
þau heyrðu í sverðum sýngja.

8.

Hann tók frúna sèr í fáng,
sverð með hægri hendi:
klýfr hann bjarta brynju blá
og rauðan skjöld út rendi.

9.

Og so snart af skemmu fram,
enginn riddarinn festi,
fram á einum borgar turni
náði hann sínu essi.

10.

Eg hefi þar ekki á mót,
öllu væri hann ángri sviptur,
ætti hann fríða snót,
blómið ljóma lífs og vífs
og lifandi yndis rót.

V. 10 er kendelig et nyere tillæg.

57.

Þiðriks kvæði konúngs.

Kongedatteren står i abbildgård, da ungersvenden kommer gående. Hvad vil du her? siger hun. Jeg går mit eget ærinde, svarer han. Du går da ikke i bejletanker, siger hun, husk på, du er ene og venneløs her. Det behøver du ikke at minde mig om, svarer svenden, men hvor fornem du end er, tör jeg dog vel møde dig. Ja, får min fader det at vide, siger møen, da er det ude med dig. Min kærlighed er mig dyrbarere end mit liv, svarer ungersvenden, og jeg vil og må vinde din igen.

Nogen tid efter spör kongen sin datter: hvi er din kjortel bleven så kort? Jeg gik mig i lund, svarer hun, og det var så hedt; så lod jeg mine terner korte min kjortel med saksen. Ikke er dette dine terners værk, siger kongen, men snarere er det kong Dideriks gerning. Birger (så kaldes kongen) sætter da skib i sø og farer did, hvor kong Diderik er, kæmper med ham i tre dage og lader livet i kampen.

(Arnam. .153, a, 6.)

Viðrinn vex, en völlrinn grór
í lundi,
harpan er mín hugarbót,
við skulum mæla með okkur mót,
munu þá hittast fundir;
Jómfrúin gleður menn allar stundir.

1.

Eg sá standa í borgartúni
eina frú,
hún er ekki á fréttum sein:
„og hvað viltú?“
Jómfrúin gleður menn allar stundir.

2.

„Eg fer minna erindanna“,
sagði sveinn.
„Falaðu ekki stúlkurnar!
því þú fer einn.“

3.

„Þú þarft ekki að minna mig
á málin slík:
eg skal finna þig, falda brík!
þó þú sért rík.“

4.

„Talaðu ekki þvílík undur!“
sagði frú:
„faðir minn sviptir lífi þig,
ef fréttir nú.“

5.

„Þó eg láti líf og önd
fyrir elsku þín,
eg skal mig í samri stund
í sæng til þín.“

6.

Kóngrinn spurði litlu síðar
dóttur sín:
„því er svo orðinn lágr og stuttur
möttull þinn?“

7.

„Eg sat undir eikinni,
mèr varð heitt:
mínar þernur tóku söxin
og skáru breitt.“

8.

„Þínar þernur kunna ekki
að skera serk:
heldur er það Þiðriks kóngsins
handaverk.“

9.

Birgir setti bátinn fram
á hlunna mar:
sigldi hann svo til landanna,
sem Þiðrik var.

10.

Börðust þeir svo dagana þrjá
á grænni grund:
þá misti kóngur lífið sitt
á Þiðriks fund.
Jómfrúin gleður mennu allar stundir.

Omkvædets stamme. *L. 4.* við . . . mót *gentages i hdskr.* *L. 5.* munu, *hdskr.*: muna.

58.

Klerksins kvæði.

Der er en klerk i pavens borg,
han er en höjbåren herre:
han haver faret vide om land
og vundet stor pris og ære.

Han kommer i fremmed land til en konges datter, bydes til hendes bord og fatter elskov til hende. Ved nattetid går han til hendes bur og udtaler sin kærlighed. Hun beder ham skynde sig derfra: hendes fader kommer did hver nat, og hans liv er da i fare. Men han svarer med at ønske sig og hende til sit fødeland: der skal al deres sorg slukkes.

Kongen kommer årle til buret at vække sin datter; men modtager der af munke og møer budskabet om, at datteren er borte: hun er da römt af land med den romerske klerk. Kongen sender da breve og bud ud over alt Serkland (Afrika) at de to flygtninge skulle gribes og brændes på bål. — Hermed afbrydes den eneste opskrift vi have af denne vise, der da vistnok fattes slutningen.

(Arnam. 153, a, 7.)

1.

Sá er einn klerkr í páfans borg,
er prýddur veraldar skrauti:
hann hefir víða farið um lönd
og unnið stórar þrautir.

2.

Það var klerksins óðalag,
að sigla á millum landa:
hann fann eina fylkis dóttur
og frètti allt hið sanna.

3.

Hún bauð klerkinum undir sín borð
að eta og að drekka:
gjörla kennir hann frúinnar orð
og hrindir sút og ekka.

4.

Hann sá eina háfa höll
ljóst með kertum brenna:
hann leit upp í frúinnar sæng,
lèk honum hugr til hennar.

5.

„Hættu þig, hættu þig, úngur riddari!
forðaðu þínu lífi!
hèr kemur minn faðir hverja nótt
og veit hvað um mig líður.“

6.

Hann leit á sitt liljublað,
talar hann þessum orðum:
„á því landi vildi eg vera,
sem eg var fæddur forðum.

7.

Á því landi vildi eg vera,
sem mínum ekka hrindi:
þángað mínar sorgir sendi,
enginn mann þær fyndi.“

8.

Kóngrinn sig til skemmu gekk
með sitt gjörvallt mengi:
„stand[ið] upp, hin ríka frú!
þèr hafið sofið oflengi.“

9.

Anza honum allir í senn,
múnkar og so meyjar:
„burt er horfin yðar ríka dóttir,
þèr megið eptir þreyja.“

10.

Kóngrinn sendir sterkleg brèf
út í Serkja veldi:
þau skulu dapran dauðann fá
og brenna á björtum eldi.

59.

Systkina kvæði.

Jomfruen gik til brønd at bløge lærred og lin; der kom en ridder ridende: han bød hende alt sit guld, om hun vilde love ham. Hvad skal jeg svare min moder, siger møen, når hun ser mig bære det guld? Ridderen svarer: sig, du har fundet det i lunde. Da siger møen:

Sid du neder og tal med mig!
alle mine sorger siger jeg for dig.

Jeg blev fød der hanen gol,
min moder døde, der oprandt sol.

Der de lagde min moder i muld,
da ringed de for min faders sjæl.

Da genkender ridderen hende, som sin søster og udbryder:

Ikke för jeg det vidste
at du varst min søster.

Fuldstændigere haves denne vise på **dansk** hos Syv, nr. 70; Abr., nr. 202; **svensk** i fire opskrifter hos Afzel., nr. 8 og II, s. 207; Arwidss , nr. 126,

---

A.

(**a**: Giss. Sv., 41. **b**: Brit. mus. 174., 42. **c**: kgl. fol., 39. **d**: G. Ív., 39).

Skipin liggja hèr við sand,
þar er á fjöldi kalla;
dagur fagur prýðir veröld alla.

1.

Jómfrú gekk til brunna,
— þar er á fjöldi karla —
hún bleikir sinn hvítan tvinna.
— dagur fagur prýðir veröld alla.

2.

Bleikti hún sinn hinn hvíta fald.
þar kom riddari ríðandi í garð.

3.

„Allt mitt rauða gull gef eg þèr.
ef þú vilt, frúin! lofast mèr.“

4.

„Hvað skal eg minni móðurinni segja,
ef hún sèr mig rauða gull bera?“

5.

„Segðu, þú hafir fundið
undir einum lundi!“

6.

„Seztu niður hjá mèr!
eg skal segja þèr sorgir.

7.

Eg var fædd þegar haninn gól,
mín móðir dó þegar upp kom sól.

8.

þá mín var móðir moldu hulin,
þá var hríngt til föðurs sálar.“

9.

„Eg það ekki vissi,
— þar er á fjöldi karla —
að þú varst mín systir.“
— dagur fagur prýðir veröld alla.

B.

(Jón Ól. Grv. Lex. isl. v. fagr).

Dimmt er í heiminum drottinn minn,
deginum tekr að halla;
dagur fagur prýðir veröld alla.

Overskrift. **B**: Incipit cantilena qvædam.
A, *v. 2, l. 1.* hinn hvíta fald, **cd**: hvíta hadd. *L. 2.* kom riddari, **cd**: komu riddarar.
— *v. 5, l. 1.* **cd** *indskyde* það *foran* fundið.
— *v. 6. l. 1.* **cd** *indskyde* þá *foran* hjá.
— *v. 7. l. 1.* fædd, **b**: fæddur. *L. 2.* mín móðir, **b**: móðir, **cd**: móðir mín.
— *v. 8, l. 1.* var móðir, **d**: móðir var.
— *v. 9.* **cd**: Eg það aldrei vissi fyrr, — nú vill aukast nauða styr.

60.

Åsu kvæði.

1.
Åse gik ad stræde;
— Skrid vel skib —
fagert hørte hun kvæde.
— ved Sikele;
fagre tjælde sloge de under Samsø.

2.
Åse ind i huset så,
fangen træl der bunden lå.

3.
„Velkommen, Åse lille hid!
du est kommen at løse mig.“

4.
„Ikke da tör jeg løse dig
jeg véd ikke, om du sviger mig.“

5.

„Så hjælpe mig Krist hin rige:
ingen skal anden svige!“

6.

Løste hun lænker, løste hun bånd,
løste hun både fod og hånd.

7.

„Faret har jeg om lande ni:
sveget har jeg de møer ti.

8.

Nu skal du være den ellevt' i tal:
aldrig jeg dig slippe skal.“

Hermed er visen ude i **ABC**; men **DEFIK** fortsætte:

9.

„Bid du mig kun en liden stund,
medens jeg går i grönne lund.“

10.

Bied han der en stund så lang,
aldrig kom hun hannem til hand.

11.

Satte hun sig til hviden hest,
af alle kvinder red hun best.

I denne visestump genkende vi en af de mest udbredte folkeviser, der i langt fuldstændigere former forekommer:

dansk: i en række af opskrifter, der alle ere trykte i Danm. gamle folkev. nr. 183 og én i S. Grundtvigs Engelske og skotske folkeviser, s. 233;

norsk: hos Landstad, nr. 69 og 70;

svensk: hos Afzel., nr. 82 og 83; Arwidss., nr. 44;
engelsk: Herd, I, s. 93; Sharpe's Ballad Book, nr. 17; Motherwell, s. 67; Sheldon, nr. 194; The Borderer's Table Book, VII, s. 367; Buchan, I, s. 22; II, s. 45 og 201; Eng. og sk. folkev., nr. 35, 36 og 37; jfr. Motherwell's Introduction, s. LXX; Jamieson's Illustr. of North. Antiq., s. 348.
nederlandsk: Mone's Anzeiger, V, sp. 448; Uhland, nr. 74 D; Horæ Belgicæ, II, s. 162 (2den udg., nr. 9 og 10); Willems, nr. 49 og 72; Eng. og sk. folkev. s. 239;
tysk: Uhland, nr. 74; Meinert, s. 61 og 66; Herder, I, s. 79; Hoffmann's Schles. Volksl., nr. 12 og 13; Wunderhorn, I, s. 37; II, s. 274; IV, s. 101 og 301; Erk, I, 6, nr. 56; II, 3, nr. 13 og 14; Rochholz, s. 24; Simrock, nr. 6 og 7 (jfr. 8); Gräter's Idunna f. 1812, nr. 35; Erlach, II, s. 120; III, s. 450; IV, s. 216 og 598; Niulais Fegner, Almanach, II, s. 10; Kretschmer, nr. 72 og 92; Zuccalmaglio, nr. 95.
italiensk: fra Alessandria, i Canti populari, raccolti da Oreste Marcoaldi, Genova 1855, s. 166; oversat på tysk i Literaturblatt des deutschen Kunstblattes, Decemb. 1858, s. 144;
vendisk: Haupt og Schmaler, I, nr. 1;
servisk: i tysk oversættels hos Talvj, II, s. 74;
estnisk: Neus, nr. 2;
finsk: Schröter's Finnische Runen, s. 115.
bretonsk: Villemarqué's Barzas-Breiz, 4de udg. I, s. 305; på tysk hos Keller og Seckendorff, nr. 13.

A(BC).

(**A**, **a**: Giss. Sv., 44. **b**: kgl. fol., 41. **c**: G. Ív., 41. **d**: Brit. mus. 174., 44. **e**: Arnam. 153, e, 64 [kun 1ste vers]. **B**: Arnam. 151, d, 5. **C**: Arch, K. 2.)

1.

Ása gekk um stræti:
— Far vel fley —
heyrði hún fögur læti.
- við Sikiley;
fögrum tjöldum slógu þeir undir Sámsey.

2.

Ása gekk í húsið inn:
hún sá þrælinn bundinn.

3.

„Ása litla, leystu mig!
eg skal ekki svíkja þig."

4.

„Eg þori ekki að leysa þig:
eg veit ei, nema þú svíkir mig."

5.

„Viti það kóngrinn ríki:
hvorki annað svíki!"

6.

Leysti hún bönd af hans hönd,
og svo fjötur af hans fót.

7.

„Níu hef eg farið lönd:
tíu hef eg svikið sprund.

8.

Nú ertú hin ellefta:
— Far vel fley —

þèr skal eg aldrei sleppa.“
— við Sikiley;
fögrum tjöldum slógu þeir undir Sámsey.

D(EFGHIKLM).

(**D**: Arch. O, 1. **E**: J. Steph., 13. **F**: Arch D, 5. **G**: Arch. B, 6. **H**: Arch. F, 22 [kun 1ste vers]. **I**: Berggreen, I, 85 (2den udg.). **K**: Ól. Davíðss. **L**: Gísli Konráðss., 15. **M**: Gísli Konráðss. 16).

1.

Asa gekk um stræti:
— Far vel fley —
heyrði hún fögur læti.
— við Sikiley;
fögrum tjöldum slógu þau undir Sámsey.

2.

Ása gekk í húsið inn:
sá hún mann einn bundinn.

3.

„Heil og sæl, Ása mín!
nú ertu komin að leysa mig.“

4.

„Eg þori ekki að leysa þig:
eg veit ei, nema þú svíkir mig.“

5.

„Veit það sá hinn ríki,
að hvorugt annað svíki.“

6.

Leysti hún bönd af hans höndum,
og fjötur af hans fótum.

7

„Níu hefi eg farið lönd,
en tíu hefi eg svikið sprund.

8.

Nú ert þú hin ellefta:
þèr skal eg aldrei sleppa.“

9.

„Bíðtu mín svo litla stund,
meðan eg geng í grænan lund!“

10.

Hann beið hennar lánga stund:
en aldrei kom hún á hans fund.

11.

Ása tók sinn hvíta hest:
allra kvenna reið hún mest.

12.

Ása gekk í helgan stein,
— Far vel fley —
aldrei gerði hún manni mein.
— við Sikiley;
fögrum tjöldum slógu þau undir Sámsey.

Overskrift. **AadD**: Ásu kvæði; **Abc**: Kvæði af Ásu.
A, *v. 1, l. 2.* heyrði hún fögur, **d**: fögur heyrði hún.
— *v. 2, l. 1.* í húsið inn, **B**: í lundinn; **C**: um grundu. *L. 2.* hún sá, **C**: sá hún; **B**: hún fann.
— *v. 3.* **B**: Vel þú komin, Ása mey! — þú munt ætla að leysa mig. **C**: Hèr ertu komin, Ása mín! — þú ert komin að leysa mig.
— *v. 4, l. 2.* nema, **Abcd**: utan.
— *v. 5, l. 1.* kóngrinn, **AbcB**; **Aad**: kóngr i; **C**: sá hinn. *L. 2.* hvorki, **B**: hverigt; **AbcC**: að hvörugt.

A, *v. 6, l. 2. so fattes i* **C**. *L. 2.* fót, **C**: fótum.

— *v. 8, l. 1.* **C**: þú ert nú sú ellefta.

D. *Omkvæd: som i teksten sål. i* **DEFIKL**, *der alle have* þau *i sidste omkv. med undtagelse af* **L**, *der har* þeir *og optegneren af* **G** *kender dem også, når han siger:* Sumir hafa viðlagið: Far vel fley – fögrum tjöldum slógu þeir undir Sámsey. *Men visen synges nu også med tre barbariske omkvæd, der træde i de tre gamles sted;* **HM** *har alene dem, medens* **DFG** *have både dem og de ældre. I* **D** *stå de med den bemærkning:* Svona er viðkvæðið eptir Hljóða-Bjarna við þetta kvæði; *i* **F** *hedder det kun:* Aðrir hafa viðdragið svona, *og i* **M**: Brot af sama kvæði með öðru viðkvæði:

1) með kurt og pí, **DH**; með kurtóbí, **FM**; *i* **G** *gives bægge disse læsemåder.*

2) við Salófí, **DGM**; við Lelódí, **F**; við Salódí, **H**. (*der lader de to første omkvæd bytte plads*).

3) hægini hó, sýngini pump, kansilórum kantintórum pumpí, **D**; hæanna hó, sínganna pump, sekulórum konditórum pumpí, **F**; hæjanna [*el.*: hýanna] hó, sýngjanna pump [*el.*: bú], kansillórinn kantintórinn og pumpí [*el.*: kansillórum kantinórum filomela og pumpi], **G**; sýngjum pump kontidórum babilórum fim fè, **H**; hæjanna hó, hýanna hó, sýngjanna pumpí [*el.* pumpu] pumbú [*dette sidste dog kun én gang*], kansillórum kantintórum og pumpí [*el.*: kansellórum kantinórum filomel og pumpí], **M**.

D, *v. 2 fattes i* **L**. *L. 2.* sá [**GM**: hitti, **K**: fann] hún þrælinn bundinn **FGIK**.

— *v. 3, l. 2.* nú, *fattes i* **K**. *Dette vers lyder i* **L** (*v. 2*) *således:*

Velkomin Ása meyjarlig
(*el.*: Vel er Ása mey komin),
eg vænti þú ætlir að leysa mig.

— *v. 4, l. 1.* **FI**: Ekki þori eg að leysa þig; **GM**: Eg kann ekki að leysa þig. *L. 1.* ekki, **L**: ei.

D, *v. 4. Efter dette vers følger i* **M** *ett vers* (*v. 4*) *sålydende:*

Ása tók að kalla hátt,
þá kom hennar faðirinn brátt.

— *v. 5.* **I**: það veit guð hinn ríki, — að eg þig ei svíki; **F**: Viti það sá hinn ríki *etc.* **K**: Viti það Pètur í ríki *etc.* **L**: Konúngurinn ríkinu í, — hann veit að eg svík þig ei.

— *v. 6, l. 1.* Leysti hún, **E**: Skar hún, **L**: Hún leysti. *L. 1.* höndum, **EFIKL**: hönd. *L. 2.* og fjötur, **DE**: fjötur; **I** og fjöturinn; **L**: einnig fjötur. *L. 2.* fótum, **L**: fót.

— *v. 7, l. 1.* Níu, **E**: Um níu. *L. 1.* farið, **L**: kannað. *L. 1.* lönd, **IK**: um lönd. *L. 2.* en *fattes i* **EIKL**.

— *v. 8.* **F**: Nú ertu búin að leysa mig, — aldrei skal eg sleppa þèr. *L. 1.* **EI**: þú ert mín [**IKL**: sú] hin [*fattes i* **K**] ellefta.

— *v. 8. Efter dette vers følger i* **L** (*der er en blanding af* **A**- *og* **D**-*klassen*) *ett vers* (*v. 8*), *der lyder:*

Hún lèt binda hans hönd og fót,
einnig fjötur á hans fót.

— *v. 9, l. 1.* svo, **I**: hèr, **K**: um.

— *v. 9—10. Mellem dem har* **E** (*v. 10—11*) *en gentagelse af v. 4—5 sålydende:*

Eg þori ei að sleppa þèr,
eg veit ei nema þú svíkir mig.

Það veit sá hinn ríki,
hvorugt annað svíki.

— *v. 10. Hertil svarer* **E** *12:*

Ása gekk í grænan lund,
aldrei kom hún á þrælsins fund.

L. 1. lánga, **K**: svo lánga, **I**: litla. *L. 2.* en *fattes i* **FIK**. *L. 2.* hún, **K**: Ása.

Versefølgen ses af denne tavle.

ABC:	1	2	3	4	.	5	6	7	8	.	.	.	.	.	.	.
D:	1	2	3	4	.	5	6	7	8	.	9	.	.	10	11	12
E:*	.	.	.	.	.	.	6	7	8	.	9	10	11	12	.	.
F:	1	2	3	4	.	5	6	.	7	.	8	.	.	9	.	.
G:	1	2	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
H:	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
I:	1	2	3	4	.	5	6	7	8	.	9	.	.	10	.	11
K:	1	2	3	4	.	5	6	7	8	.	9	.	.	10	.	.
L:	1	.	2	3	.	4	5	6	7	8	.	.	.	.	.	.
M:	1	2	.	3	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

* *Ett blad med de fem første vers er udrevet af hdskr.*

61.

Åsu dans.

Åse og Signe vare Gunnars døttre. Signe blev bortgiftet, men Åse bar end sit hovedguld. Da går hr. Peder, som véd, at Åse er ene i sit bur, did om nat, banker på og beder hende lade sig ind. Men Åse svarer:

Ingen da haver jeg stævne sat,
og ingen lader jeg her ind om nat.

Da plukker hr. Peder nagler og låse fra dören og går ind og i sæng til hende. Om morgenen giver han Åse en guldring med de ord: skulde du føde et barn, så sig dog ingen dets faders navn! Og dermed fór hr. Peder bort på sit skib. Tiden led, og det ord kom Gunnar for øre, at hans datter Åse fór ikke ene, men havde barn under hjærte. Han sender da bud efter hende. Længe tode hun fod og hånd, og længe kæmmed hun sit fagre hår, ti nødig gik hun for sin fader. Da hun kommer til ham, slår han hende under øre, så blodet flyder, og jager hende af gårde:

„Pak dig, pak dig, du hådingskvind!
og kom du aldrig i gårde min!

Pak dig, pak dig, du onde vætt'!
skændet haver du al din æt.“

Moderen god er barnet best:
hun gav Åse både sadel og hest.

Da siger Gunnar i spot:

Ikke skal Åse dog ene fare:
den blinde svend skal tage hende vare.

Den medgift under jeg hende vel:
den halte hund og den blinde træl.

Åse rider da af gård, først til sin gifte søster, der står ude og byder hende velkommen. Åse svarer:

Jeg skøtter ej om din klare vin,
men lån du mig stenstue din!

Da Signe heraf forstår hendes tilstand, forlanger hun Åses

fæstensring for at låne hende hus, og da Åse afslår dette, viser hun hende bort med de samme hådingsord, som faderen brugte. Åse rider da videre til sin fostermoders gård. Manden Torbjörn står ude og ser Åse komme; han kalder på sin hustru, Gyde, og siger hende det.

Gyde hun kaster sömme sin:
„Velkommen, Åse, datter min!

Velkommen, Åse, datter min!
gak du i loft og drik der vin!"

„Jeg skøtter ej om din klare vin,
men lån du mig stenstue din!"

Hende tilbyder Åse sin fæstensring i lön; men Gyde beder hende beholde den selv, og følger hende i loft, hvor hun samme nat føder en dreng. Ham lader hun kalde Magnus; hun siger ingen, hvem hans fader er, men han vokser op hos hende i Gydes og Torbjörns gård. Da drengen er fem (eller tolv) vintre gammel, møder han ude paa marken hr. Peder, som genkender moderens træk og spör om hans herkomst. Da han hører moderens navn, giver han sig til kende som drengens fader og følger med ham ind, hvor Gyde og Åse sidde. Han kysser dem begge og spör Åse, hvorfor han intet har hørt fra hende:

Hvi er du borte fra fader din?
mon du skulde gælde brøde min?

Så sender han bud efter Gunnar, og da denne kommer og har taget sæde hos ham, spör hr. Peder ham ad:

Hvi jog du af gårde datter din?
skulde hun vel gælde brøde min?

Så slår han Gunnar, så blodet rinder, og jager ham fra sig med de ord:

Selv er jeg på gods og guld så rig,
at aldrig skal Åse trænge til dig.

Pak dig, pak dig nu, niding led!
lad mig dig aldrig for öjne se!

Så fæster han Åse med guld og land og holder bryllup med hende*).

Denne vise genfindes på **dansk** i to opskrifter, Danm gl. folkeviser nr. 269.

A.

(**a**: kgl. fol.. 29. **b**: G. Ív., 29. **c**: Giss. Sv., 28. **d**: Brit. mus. 174, 32.)

1.

Gunnar á sèr dætur tvær:
— Sumarið mun líða —
Ása og Signý heita þær.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

2.

Signý manni gefin var,
en Ása gull á höfði bar.

---

*) *A, 85 siger vel at hr. Peder lod Gunnar hænge; men dette vers, (som genfindes i andre viser) er sikkert kun ved en fejltagelse løbet med ind her.*

3.

Herra Pètur frèttir það:
Ása ein í lopti var.

4.

Klappar á dyr með lófa sín:
„lúk upp, Ása, og láttu mig inn!"

5.

„Eg læt hèr engan inn um nátt:
eg hefi við engan stefnur átt.

6.

Eg læt hèr engan inn um sinn:
eg hefi engum stefnt hèr inn."

7.

Fattar hefir hann fíngur og smá:
með listum plokkar hann lokur í frá.

8.

Ása kastar kodda blá:
„herra Pètur, hvíldu þar á!"

9.

„Lítt var eg þinn herra þá,
þú vildir ei láta lokur í frá."

10.

Pètur kastar kodda blá:
„smásveinn minn, þú sit þar á."

11.

Pètur sezt á sængurstokk,
drógu þeir af honum silkisokk.

12.

Pètur talar við sveina sín:
„berið hana Ásu í sæng til mín!"

13.

Lágu þau svo lánga nátt:
skröfuðu margt, en súngu fátt.

14.

„Ef þú kannt að eiga barn,
greindu aldrei föðursins nafn!

15.

Þó þú kunnir að eiga svein,
gjörðu aldrei á föðurnum grein!“

16.

Eptir þeirra morgunbíng,
gaf hann Ásu rauðan hríng.

17.

Pètur stè á bryggjusporð:
„farðu vel, Ása, og mundu mín orð!“

18.

Sá kom kvittur í Gunnars garð:
Ása ein fyrir sorgum varð.

19.

Gunnar talar við sveina sín:
„kallið á Ásu, dóttur mín!“

20.

Sveinar komu fyrir Ásu borð:
„faðir yðar sendi yður orð.“

21.

Lengi klæddi hún lítinn fót:
treg var hún á föður mót.

22.

Lengi þvoði hún litla hönd:
treg var hún á föður lönd.

23.
Lengi kembdi hún fagurt hár:
treg var hún á föður ráð.

24.
Axlar hún yfir sig safalaskinn,
svo gengur hún í höllina inn.

25.
Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, faðir! og hvað viltu mèr?“

26.
Gunnar klappar á sæti hjá sèr:
„Ása litla, sittu hjá mèr!

27.
Því ertu föl og því ertu fá,
sem sú brúður með barni stár?“

28.
„Hvort eg er föl, og hvórt eg er fá,
þèr liggur þar lítið á.“

29.
Hann sló henni pústur á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!“

30.
Hann sló hana í annað sinn:
blóðið fèll um safalaskinn.

31.
„Burtu, burtu, hin vonda þá!
svo eg megi þig aldrei sjá.

32.
Burtu, burtu, hið vonda þý!
kom þú aldrei í minn bý!“

33.

Móðir góð er barni bezt:
hún gaf henni bæði söðul og hest.

34.

„Ása skal ekki fara ein:
henni skal fá einn blindan svein.“

35.

Ása hægt í brjósti hló,
og spurði sveininn; „hvert skal nú?“

36.

Sveinninn henni svaraði bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

37

„Við skulum ríða suður á hól:
þar býr fyrir mín systirin góð.“

38.

Riðu þau holt, og riðu þau hraun,
fagrar lágu leiðir um.

39.

þegar þau komu suður á hól,
Signý úti í dyrum stóð.

40.

„Velkomin, Ása, systir mín!
gakk í búð og drekk hèr vín!“

41.

„Eg vil ei þitt skíra vín:
ljáðu mèr leyniloptin þín!“

42

„Eg ljæ þèr ei leyniloptin mín,
nema þú gefir mèr hrínginn þín.“

43.
„Lítt man eg þá það ástarband:
aldrei kemur hann þèr á hand.“

44.
„Burtu, burtu, hin vonda þá!
svo eg megi þig aldrei sjá.

45.
Burtu, burtu, hið vonda þý!
komdu aldrei í minn bý!“

46.
Ása stè á hvítan hest:
allra kvenna reið hún mest.

47.
Ása hægt í brjósti hló,
og spurði sveininn: „hvert skal nú?“

48.
Sveinninn henni svaraði bert:
„þar eru öll ráðin sem þú ert.“

49.
„Við skulum ríða suður á skóg:
þar býr fyrir mín fóstran góð.“

50.
Riðu þau bæði holt og hraun,
fagrar lágu leiðir um.

51.
Þegar þau komu suður á skóg,
Þorbjörn úti í dyrum stóð.

52.
Þorbjörn kallar á Gyðu sín:
„komin er Ása, dóttir þín.“

53.

Gyða kastar saumum sín:
„velkomin, Ása, dóttir mín!

54.

Velkomin, Ása, dóttir mín!
gakk í búð og drekk hèr vín!“

55.

„Eg vil ei þitt skíra vín:
ljáðu mèr leyniloptin þín!“

56.

„Gjarnan, það er mèr svo skylt,
hvar í býnum sem þú vilt.“

57.

Þegar að sól á fjöllum rauð,
Ása þoldi sára nauð.

58.

Þegar sól á fjöllum skein,
Ása fæddi fríðan svein.

59.

Gyða spurði döttur sín:
„hvað skal heita sonurinn þinn?“

60.

„Gefa skal honum fagurt nafn:
heiti hann Magnús merka-mann.“

61.

Þá var sveinninn vintra þrè,
þegar hann stè fyrir móður hnè.

62.

Þá var sveinninn vintra fimm,
þegar hann gekk út og inn.

63.

þá var sveinninn vintra tólf,
þegar hann stè á hallargólf.

64.

Sveinninn úti í ökrum stóð,
þá herra Pètur að garði fór.

65.

„Hver á þig, enn úngi sveinn?
þú ert hèr úti á ökrum einn.“

66.

„Ása heitir móðir mín,
dóttir Gunnars undir hlíð.“

67.

„Heiti hún Ása móðir þín,
þá er eg sannur faðir þinn.“

68.

Tekur hann sveininn undir sín skinn,
svo gengur hann í loptið inn.

69.

Kyssti hann Gyðu fyrir sinn munn,
Ása gaf sig færra um.

70.

Kyssti hann Ásu ástarkoss:
„því komstu eigi að fagna oss?

71.

því ertu í burt frá föður þín?
eða lèt Gunnar þig gjalda mín?“

72.

Enginn mann það af henni fèkk:
hver það átti, er hún með gekk.

73.

Pètur talar við sveina sín!
„kallið á Gunnar, hann komi til mín!“

74.

Sveinninn kom fyrir Gunnars borð:
„herra Pètur sendi yður orð.“

75.

Axlar hann yfir sig safalaskinn,
svo gengur hann í loptið inn.

76.

Pètur klappar í sæti hjá sèr:
„heyrðu það, Gunnar, sittu hjá mèr?

77.

Því rakstu í burtu dóttur þín?
eða átti Ása að gjalda mín?“

78.

Hann sló honum pústur á kinn:
tárin fèllu á safalaskinn.

79.

Hann sló hann í annað sinn:
blóðið fèll um safalaskinn.

80.

Hann sló hann í þriðja sinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!

81.

Ása skal aldrei þurfa þín,
þó þú látir hana gjalda mín.

82.

Nóg á eg gull og nóg á eg fè:
ei þarf hún Ása að þiggja af þèr.

83.
Burtu, burtu, hinn vondi þá!
svo eg megi þig aldrei sjá.

84.
Skríðtu í burtu, hinn vondi þá!
komdu ei fyrir mín augun blá!"

85.
það var þeirra skilnaðar-fundur:
Gunnar hèkk sem annar hundur.

86.
Setur hann Ásu sèr í knè:
festi hann frú og gaf henni fè.

87.
Setur hann Ásu sèr á hönd:
festi hann frú og gaf henni lönd.

88.
þar var bæði gleði og gaman:
— Sumarið mun líða —
herra Pètur og Ása gefin voru saman.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

B.

(a: cod. Holm., 9. b: Arnam. 153, e, 1 [kun 1ste vers].)

1.
Gunnar á sèr dætur tvær
— Sumarið man líða —
Ása og Signý hètu þær.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

2.
Signý manni gefin var,
Ása gull á höfði bar.

3.
Ásu var fengið erlegt hús:
þángað var margur halur fús.

4.
Herra Pètur af fjalli fór:
sá hann hvar ein skemma stóð.

5.
Klappar á dyr með lófa sinn:
„ljúktu upp, Ása, lát mig inn!“

6.
„Eg læt hèr öngan inn um nátt:
hef eg hèr til þernu fátt.“

7.
Fattar hafði hann fíngur og smá:
með listum plokkar hann lokur í frá.

8.
Kastar hún til hans kodda blá:
„herra Pètur, sittu þar á.“

9.
„Lítt var eg þinn herrann þá,
þú vildir ei láta lokur í frá.“

10.
Setti hann sig á sængarstokk,
dró hann sjálfur af sèr sokk.

11.
Pètur skipar sveinum sín:
„berið Ásu í sæng til mín!“

12.
Lögðust þau í sæng um nátt,
skröfuðu margt, en súngu fátt.

13.
„Kunnir þú að eiga svein,
gjörðu aldrei á föðurnum grein!"

14.
Sá kom kvittur í Gunnars höll:
hún Ása væri ei einsömul öll.

15.
Gunnar skipar sveinum sín:
„kallið á Ásu, hún komi til mín!"

16.
Lengi þvoði hún lítið hár:
treg var hún Ása á föðurs ár.

17.
Lengi þvoði hún litla hönd:
treg var hún Ása á föðurs lönd.

18.
Hægra fæti í höllina stè:
„sitið heill, faðir! og hvað vilið mèr?"

19.
„Því ertu föl, og því ertu fár,
eins og brúðr með barni stár?"

20.
„Því er eg föl og því er eg fá:
eg stár optast bókum hjá."

21.
„Því fer mjólk úr brjóstum þín,
eins sem brúðr með barni býr?"

22.

„Það er ei mjólk, og það er ei vín,
heldur er það af hjarta þín.“

23.

Hann sló hana högg á kinn:
„hafðu það fyrir vilja þinn!“

24.

Hann sló hana í annað sinn:
blóðið fèll um kápuskinn.

25.

Hann sló hana í þriðja sinn:
blóðið fèll um stofu inn.

26.

„Burtu, burtu, hin vonda þrá!
eg vil þig hvorki heyra nè sjá.

27.

Ei skal hún Ása ríða ein:
fá skal henni blindan svein.

28.

Hafa skal hún í heimanmund
blindan svein og haltan hund.“

28.

Ása talar við sveininn þá:
„hvert á löndin skulum við gá?“

30.

Sveinninn anzar henni so bert:
„þar eru öll ráð, sem þú ert.“

31.

„Við skulum ríða okkur suðr á hól:
þar býr undir mín systirin góð.“

32.

Þegar hún Ása að garði óð,
Signý útí dyrum stóð.

33.

„Velkomin, Ása, systir mín!
hèr er í blandi mjöðr og vín.“

34.

„Eg vil ei þinn mjöð nè vín:
ljáðu mèr leyndarloptin þín!“

35.

„Ljæ eg þèr lopt og læstan bing,
ef þú gefur mèr góða gullhring.“

36.

„Lítt man eg það ástarband:
hann kemur aldrei þèr á hand.“

37.

„Skríttu burt, hin vonda vætt!
þú skammar upp alla þína ætt.“

38.

Asa talar við sveininn þá:
„hvert á löndin skulu við gá?“

39.

Sveinninn anzar henni so bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

40.

„Við skulum ríða suður á skóg:
þar fyrir býr mín fóstra góð.“

41.

Þegar hún Ása að garði fór,
Þorbjörn útí dyrum stóð.

42.

Þorbjörn sagði Gyðu sín:
„komin er hún fóstur-dóttir þín.“

43.

Gyða kastar sax og saum:
meira gaf hún að Ásu gaum.

44.

„Velkomin, Ása, fóstra mín!
hèr er í blandi mjöðr og vín.“

45.

„Eg sinni ei um þinn mjöð nè vín:
ljá þú mèr leyndarloptin þín!

46.

Ljáðu mèr lopt og læstan bíng!
eg skal gefa þèr góða gullhríng!“

47.

„Ljæ eg þèr lopt og læstan bíng:
eigðu sjálf þinn trygða-hríng!“

48.

Þegar sól á fjöllum rauð,
hún Ása þoldi þúnga nauð.

49.

Þegar sól á fjöllum skein,
hún Ása fæddi fríðan svein.

50.

Lètu þær svein í lítið skrín,
báru hann so á millum sín.

51.

Þá var sveinninn vintra fimm,
þá hann stè í býinn inn.

52.

Herra Pètr af fjalli fór:
sèr hann hvar einn sveinninn stóð.

53.

„Hver á þig, hinn úngi sveinn?
þú ert hèr í ökrum einn."

54.

„Ása heitir mín móðir blíð:
dóttir Gunnars undir hlíð."

55.

„Ef hún Ása er móðir þín,
þá er eg sannur faðir þinn."

56.

Hann tekur sveininn undir sín skinn,
gengur so í höllina inn.

57.

Kyssti hann Gyðu fyrir sinn munn:
Ása gjörir sèr minna um.

58.

Kyssti hann Ásu ástarkoss:
„því komstu ekki að fagna oss?

59.

því fórstu frá föður þín?
áttir þú að gjalda mín?"

60.

„því fór eg frá föður mín,
að eg átti að gjalda þín."

61.

Pètur kallar á sveina sín:
„kallið á Gunnar, hann komi til mín."

62.

Hægra fæti í höllina stè:
„sitið heill, Pètur, og hvað vilið mèr?“

63.

„Því lèztu burtu dóttur þín?
eða átti hún að gjalda mín?“

64.

„Ekki átti hún að gjalda þín:
heldur gjalda þráleiks sín.“

65.

Hann sló Gunnar högg á kinn:
blóðið fèll um söðla-skinn.

66.

Hann sló hann í annað sinn:
blóðið fèll um strætið inn.

67.

Hann sló hann í þriðja sinn:
„hafðu það fyrir dóttur þín!“

68.

Pètur setti Ásu sèr í hnè,
gaf henni bæði gull og fè.

69.

Hann gaf henni koss á kinn:
„Ása skal ekki þurfa þín.“

70.

Pètur blandar mjöð og vín:
— Sumarið mun líða —
Ása faldar höfuðlín.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

C.

(Arnam. 151, c.)

1.

Gunnar á sèr dætur tvær
— Sumarið mun líða —
Ása og Signý heita þær.
— þar var sleginn dans undir hlíða.

2.

Signý manni gefin var,
Ása gull á höfði bar.

3.

Klappar á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp, Ása, og láttu mig inn!“

4.

„Eg læt hèr engan inn um nátt:
eg hef við engan stefnur átt.“

5.

Fattar hefir hann fíngur og smár:
með listum plokkar hann lokurnar frá.

6.

Herra Pètr sezt á sængur-stokk,
sveinar drógu af honum skarlats-sokk.

7.

Herra Pètr talar við sveina sín:
„berið Ásu í sæng til mín!“

8.

Lágu þau svo lengi um nátt:
skröfuðu margt, en súngu fátt.

9.

Enn í þeirra morgunbíng,
gaf hann Ásu rauðan hring.

10.

„Ef þú kant að eiga svein,
gjörðu aldrei á föðurnum grein!

11.

Ef þú kant að eiga barn,
greindu aldrei föðursins nafn!“

12.

Herra Pètr stè á bryggjusporð:
„lifðu vel, Ása, mundu mín orð!“

13.

Þá kom kvittur í Gunnars garð:
Ása ein fyrir sorgum varð.

14.

Gunnar talar við sveina sín:
„kallið á Ásu, hún komi til mín!“

15.

Sveinar komu fyrir Ásu borð:
„yðar faðir sendi yður orð.

16.

Sendi yður orð og kveðju blíð:
bað yður koma á samri tíð.“

17.

Lengi klæddi hún litinn fót:
treg var hún á föður mót.

18.

Lengi þvoði hún litla hönd:
treg var hún á föður lönd.

19.

Lengi kembdi hún fagurt hár:
treg var hún á föður ráð.

20,

Hægra fæti í höllina stè:
„heill sèrtu, faðir! og hvað viltu mèr?“

21.

Gunnar kastar kodda blá:
„Ása litla, sittu þar á!

22.

Því ertu bleik, og því ertu blá;
eins og sú mær með barni stár?“

23.

„Þó eg sè bleik, og þó eg sè blá,
þar liggur þèr lítið á.

24.

Þess tjáir ekki að dylja:
riddarinn fèkk sinn vilja.“

25.

Hann gaf henni pústr á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!“

26.

Hann sló hana í annað sinn:
blóðið fèll um safala-skinn.

27.

„Skríttu í burt, hin vonda vætt!
þú skammar upp alla þína ætt.

28.

Skríttu í burt, hið vonda þý!
komdu aldrei í minn bý!“

29.

Móðir góð er barni bezt:
gaf henni bæði söðul og hest.

30.

„Ei skal Ása ríða ein:
það skal fá henni blindan svein.“

31.

Ása hægt í brysti hló,
spurði hún sveininn: „hvert skal nú?“

32.

Sveinninn svarar henni bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

33.

„Við skulum ríða suðr á hól:
þar býr fyrir mín systirin góð.“

34.

Riðu þau holt, og riðu þau hraun,
slèttar lágu þar göturnar um.

35.

þegar þau komu suðr á hól,
Signý útí dyrum stóð.

36.

„Velkomin, Ása, systir mín!
hèr er í blandi mjöðr og vín.“

37.

„Eg skeyti ekki um þitt skíra vín:
ljáðu mèr leynd í loptum þín!“

38.

„Leynd í lopti skaltu fá,
ef þú gefur mèr hrínginn blá.“

39.

„Lítt man eg það ástarband:
kemur hann aldrei þèr á hand.“

40.

„Skríttu í burt, hin vonda vætt!
þú skammar upp alla þína ætt.

41.

Skríttu í burt, hið vonda þý!
komdu aldrei í minn bý!“

42.

Ása hægt í brysti hló,
spyr hún sveininn: „hvert skal nú?“

43.

Sveinninn svarar henni bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

44.

„Við skulum ríða suðr á skóg:
þar býr fyrir mín fóstran góð.“

45.

þorbjörn úti í dyrum stóð,
Ása litla að garði fór.

46.

þorbjörn inn til Gyðu sín:
„komin er Ása, fóstra þín.“

47.

Gyða kastar saxi og saum:
gefr hún meira að Ásu gaum.

48.

„Velkomin, Ása, dóttir mín!
hèr er í blandi mjöðr og vín.“

49.

„Eg skeyti ei um þitt skíra vín:
ljáðu mèr leynd í loptum þín!“

50.

Gyða svaraði allvel stilt:
„þar í býinn sem þú vilt.“

51.

Leiddi hún hana í það háfa lopt:
fáir höfðu komið þar opt.

52.

þegar sól á fjöllum rauf,
Ása þoldi sára nauð.

53.

þegar sól á fjöllum skein,
fæddi hún Ása fagran svein.

54.

þá var sveinninn vintra fimm,
þegar hann lèk sèr út og inn.

55.

Sveinninn útá akri stóð:
herra Pètr að garði fór.

56.

„Hver á þig, hinn úngi sveinn?
þú reikar so úti einn.“

57.

„Ása heitir móðir mín,
dóttir Gunnars undir hlíð.“

58.

„Sè hún Ása móðir þín,
þá er eg sannur faðirinn.“

59.

Tók hann sveininn undir sitt skinn:
bar hann so í loptið inn.

60.

Kyssti hann Gyðu fyrir sinn munn:
Ása gaf sig færra um.

61.

Kyssti hann Ásu ástarkoss:
„því komstu ekki á móti oss?

62.

því fórstu í burt frá föður þín?
eða áttirðu að gjalda mín?“

63.

Herra Pètr kallar á sveina sín:
„kallið á hann Gunnar, að hann komi til mín!“

64.

Sveinar komu fyrir Gunnars borð:
„herra Pètur sendi yður orð.

65.

Sendi yður orð og kveðju blíð:
bað yður koma á samri tíð.“

66.

Gunnar talar við sveina sín:
„þið skuluð sækja hesta mín.

67.

þið skuluð sækja gángvarann grá:
þar vil eg sjálfur sitja uppá.“

68.

Gunnar sezt á hvítan hest:
allra manna reið hann mest.

69.

Hægra fæti í loptið stè:
„heill sèrtu. Pètr! og hvað viltu mèr?“

70.

„Því rakstu í burtu dóttur þín?
eða átti hún að gjalda mín?“

71.

„Enginn maðr það af henni fèkk,
hver það átti, sem hún með gekk.“

72.

Hann gaf honum pústr á kinn:
„hafðu það fyrir dóttur þín!“

73.

Hann sló hann í annað sinn:
blóðið rann um safala-skinn.

74.

„Eigðu sjálfur gull og fèð!
hún Ása þarf þess ekki með.“

75.

Setti hann Ásu sèr í hnè:
hann gaf henni bæði gull og fè.

76.

Herra Pètur siglir út í land:
— Sumarið mun líða —
festir Ásu sèr við hand.
— Þar var sleginn dans undir hlíða.

D.

(J. Steph., 4.)

1.

Gunnar átti dætur tvær:
-- Sumarið mun líða —
Asa og Signý hètu þær.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

2.

Signý manni gefin var,
Ása gull á höfði bar.

3.

Pètur frètti suður um haf.
að Ása ein í lopti svaf.

4.

Pètur kallar á sveina sín:
„farið og söðlið hesta mín!

5.

Söðlið hann Bleik, og söðlið hann Brún!
eg ætla að ríða í Ásu tún.“

6.

Hann klappar á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp fyrir mèr, Ása mín!“

7.

„Eg get ei látið lokur frá,
því mèr stár engin þerna hjá.“

8.

Fattar hafði hann fíngur og smá:
með listum plokkar hann lokur frá.

9.

Pètur kallar á sveina sín:
„setið Ásu í sæng til mín!“

10.

Hvort þau töluðu mart eða fátt,
eina bjuggu þau sæng um nátt.

11.

Hann gaf henni rauðan gullhring:
„hafðu það í morgunþíng!

12.

Ef þú kannt að eiga barn,
gefðu ekki föðurnum nafn!

13.

Ef þú kannt að eiga svein,
gjörðu ekki á föðurnum grein!“

14.

Pètur stè á bryggjufjel:
„sit heil, Ása, og mun mig vel!“

15.

Pètur stè á bryggjusporð:
„sit heil, Ása, og mun mín orð!“

16.

Þar kom kvittur í Gunnars garð:
hún Ása fyrir sorgum varð.

17.

Gunnar kallar á sveina sín:
„segið, hún Ása komi til mín!“

18.

Sveinninn kom fyrir Ásu borð:
„faðir yðar sendi yður orð.“

19.
Lengi þvoði hún lipran fót:
treg var hún á föður mót.

20.
Lengi þvoði hún lipra hönd:
treg var hún á föður fund.

21.
Lengi þvoði hún lipra kinn:
treg var hún fyrir föður sinn.

22.
Hægra fæti í höllina stè:
„sittu heill, faðir! hvað viltu mèr?“

23.
Gunnar kastar kodda blá:
„Ása litla, sit þar á!“

24.
„Eg vil ekki sitja þar á:
gullbúið sax þar undir lá.

25.
Gullbúið sax og gullbúinn kníf:
það má skaða mitt únga líf.“

26.
„Er það satt, sem mèr er sagt,
að þú hafir ást við riddara lagt?“

27.
„Ei er satt. það þèr er sagt,
að eg hafi ást við riddara lagt.“

28.
„Hví ertu föl, og hví ertu fá,
eins og þær með barni gá?“

29.
„Ei er eg föl, og ei er eg fá:
ei mun eg með barni gá.“

30.
Hann gaf henni högg á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!“

31.
Hann gaf henni pústra tólf,
svo blóðið rann um hallargólf.

32.
„Burt, ó burt, þitt pútuskinn!
kom þú aldrei híngað inn!

33.
Ei má hún Ása ríða ein:
fáið henni blindan svein!“

34.
Móðirin góð er barni bezt:
Ásu gaf hún söðul og hest.

35.
Ása spurði sveininn sinn:
„hvern veg skulum halda um sinn?“

36.
Sveinninn svarar Ásu bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

37.
„Við skulum ferðast fram undir hól:
og fá hjá systur minni skjól.“

38.
Signý úti í dyrunum var.
er Ásu þar að garði bar.

39.

„Velkomin, Ása, systir mín!
eg hefi blandað þèr bjór og vín.“

40.

„Eg vil ei þinn bjór og vín:
en ljá mèr leyndarloptin þín!“

41.

„Gefðu mèr þinn rauða gullhríng,
ef eg skal ljá þèr læstan bíng.“

42

„Lítt mynda eg þá ástarband:
hann kemur aldrei þèr í hand.“

43.

„Burt hèðan, burt, þú vonda vætt!
þú hefir skemmt upp þína ætt.“

44.

Ása spurði sveininn sinn:
„hvert skulum við halda um sinn?“

45.

Sveinninn svarar Ásu bert:
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

46.

„Við skulum fara suður um skóg:
þar er fyrir mín fóstra góð.“

47.

Magni úti í dyrunum stóð,
þá Ása þar að garði fór.

48.

Magni finnur Gyðu sín:
„hèr kemur hún Ása, fóstra þín.“

49.

Gyða kastar skærum og saum:
meira gaf hún Ásu gaum.

50.

„Velkomin, Ása, dóttir mín!
eg hefi blandað þèr mjöð og vín."

51.

„Eg vil 'ei þinn mjöð nè vín:
ljáðu mèr leyndarloptin þín!

52.

Eg skal gefa þèr rauðan hríng,
ef þú ljær mèr læstan bíng."

53.

„Eg vil ei þinn rauða gullhríng,
en ljá skal eg þèr læstan bíng."

54.

Þegar sól sat á fjöllum rauð,
þoldi hún Ása þúnga nauð.

55.

Þegar sól á fjöllin skein,
fæddi hún Ása fagran svein.

56.

„Sveini skal gefa göfugt nafn:
heiti Magnús, merki magn."

57.

Þegar hann var vetra fimm,
þá gekk hann í höllina inn.

58.

Þegar hann var vetra tólf,
þá gekk hann um hallargólf.

59.
Þar kom skip við saltan sand:
herra Pètur stè á land.

60.
Hann tók svein og horfði á:
„hví ber þú svo augun blá?

61.
Hver ertú, hinn fagri sveinn?
leikur þú hèr úti einn?“

62.
„Ása heitir móðir mín fríð,
dóttir Gunnars undir hlíð.“

63.
„Ef Ása heitir móðirin,
þá er eg sannur faðir þinn.“

64.
Hann tók síðan þann sveininn,
og leiddi hann í loptið inn.

65.
Hann kysti Gyðu fyrir sinn munn:
Ása gaf sig færra um.

66.
Hann kysti Ásu ástarkoss:
„hví komtu ekki á móts við oss?“

67.
„Því kom eg ekki fyrir þig,
að eg var slegin fyrir mig.“

68.
„Því ertu frá föður þín?
áttir þú að gjalda mín.“

69.

„Ekki átti eg að gjalda þín,
heldur eigin vilja mín."

70.

Pètur kallar á sveina sín:
„segið, hann Gunnar komi til mín!"

71.

Þeir koma svo fyrir Gunnars borð:
„herra Pètur sendi yður orð."

72.

Gunnar stè á hvítan hest:
hann reið allra manna bezt.

73.

Hægra fæti í höllina stè:
„heill sèrtu, Pètur! hvað viltu mèr?"

74.

„Því hraktir þú dóttur þín?
átti hún að gjalda mín?"

75.

„Ekki átti hún að gjalda þín,
heldur eigin vilja sín."

76.

Hann sló Gunnar högg á kinn:
„hafðu það fyrir viljann þinn!"

77.

Hann sló þá í annað sinn,
svo blóðið fèll um safala-skinn.

78.

Hann sló hann þá pústra tólf,
svo blóðið fèll um hallargólf.

79.

„Eigðu hana nú, Pètur minn!“
„Hafðu skömm fyrir!“ — sagði hinn.

80.

Hann setti sveininn sèr í hnè:
gaf honum bæði gull og fè.

81.

Hann festi Ásu sèr við hönd,
gaf henni bæði gull og lönd.

82.

Hvað í rekkju höfðust að,
— Sumarið mun líða -
hver á frjálst að hugsa um það.
— dettur niður dans undir hlíða.

E.

(Br. Jónss. s. 86—95.)

1.

Gunnar átti dætur tvær:
— Sumarið mun líða —
Ása og Signý hètu þær.
— þá var sleginn dans undir hlíða.

2.

Signý gefin manni var,
hún fór út af garði þar.

3.

Herra Pètur að garði fór,
hann sá hvar var skemma stór.

4.

Klappar á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp fyrir mèr, Ása mín!“

5.

„Eg læt hèr ekki lokuna frá:
fyrst mèr var þerna engin hjá.“

6.

Mjúkar hefir hann fingur smá:
með listum lauk hann lokunni frá.

7.

Þau lágu þar af um lánga nátt:
töluðu margt, en súngu fátt.

8.

Eptir þenna morgunbíng,
Ásu gaf hann rauðan hríng.

9.

Eptir þenna morgundúr,
Ásu gaf hann löndin þrjú.

10.

„Láttu engan vita þitt mein,
þó þú elskir úngan svein.

11.

Láttu engan á þèr sjá,
þó þú berir þúnga þrá.“

12.

Gunnar sendi sveininn sinn:
„segðu Ásu að koma hèr inn!“

13.

Lengi kembir hún lítið hár:
treg er hún sinn föður að sjá.

14.
Lengi þvær hún litla kinn:
treg er hún í höllina inn.

15.
Lengi þvær hún litla hönd:
treg er hún á föðurs lönd.

16.
Lengi þvær hún lítinn fót:
treg er hún á föðurs mót.

17.
Hægri fæti í höllina stè:
„heill sèrtu, faðir! og hvað viltu mèr?“

18.
„Svo ertu blá, og svo ertu bleik,
sem þú sèrt fyrir brjósti veik.“

19.
Hann sló hana högg á kinn:
„hafðu það fyrir trúskap þinn!“

20.
Hann sló hana í annað sinn,
svo blóðið rann um Ásu kinn.

21.
Móðirin kastar sessu blá:
„dóttir mín, Ása! sittu þar á.

22.
Snáfaðu burtu, skækjuskinn!
komdu ei fyrir mín augun inn.

23.
Einsýnan hest og einsýnan pilt:
farðu með hana hvert þú vilt.“

24.

„Hvert skulu[m] við nú halda bert?“
„þar eru öll ráðin, sem þú ert.“

25.

„Við skulum halda út að hól:
þar býr fyrir mín systirin góð.“

26.

þegar þau komu út að hól,
hún Signý úti dyrunum stóð.

27.

„Velkomin, Ása, systir mín!
blandað hefi eg þèr mjöð og vín.“

28.

„Eg hirði ekki um þitt mjöð nè vín,
ljáðu mèr leyndarloptin þín!“

29.

„Eg skal ljá þèr læstan hing,
ef lætur mig fá þinn rauða hríng.“

30.

„Lítt vinn eg það fyrir ástaband:
aldrei kemur hann þèr á hand!“

31.

„Snáfaðu burt, þín arma þrá!
komdu ei fyrir mín augun blá!“

32.

„Hvert skulum við nú halda bert?“
„þar er öll náðin, sem þú ert.“

33.

„Við skulum halda austr á skóg:
þar býr fyrir mín fóstran góð.“

34.
Þegar þau komu austr á skóg,
hann Þorbjörn útí dyrunum stóð.

35.
Þorbjörn kallar á Gyðu sín:
„komin er Ása, fóstra þín.“

36.
„Velkomin, Ása, fóstra mín!
blandað hefi eg þèr mjöð og vín.“

37.
„Eg hirði ekki um þitt mjöð nè vín,
ljáðu mèr leyndarloptin þín!“

38.
„Hvert af loptunum sem þú vilt,
hvíldu þar í svo hægt og stilt.“

39.
Hún leiðir hana í það hæga lopt,
þar hafa margir sofið opt.

40.
Þegar sól að víði fór,
hún Ása bar þá þúngan móð.

41.
Þegar sól á víði skein,
hún Ása fæddi fríðan svein.

42.
Svo ólu þær upp úngan svein,
það vissi ei nema hún Gyða ein.

43.
Þá ellefu vetra sveinninn var,
hann stóð útá ökrum þar.

44.

Herra Pètur að garði fór,
hann sá hvar var skemma stór.

45.

„Hver á þenna fríða svein?“
„Ása heitir móðir mín.“

46.

„Ef Ása heitir móðir þín,
þá er eg sannur faðir þinn.

47.

Söðli Blá og söðli Brún:
við skulum ríða í Gunnars tún.“

48.

Þegar þeir komu á Gunnars lóð,
hann Gunnar úti í dyrunum stóð.

49.

„Hvar fyrir slóstu dóttur þín?“
„Eg sló hana fyrir svikin sín.“

50.

Hann sló Gunnar högg á kinn:
„hafðu það fyrir dóttur þín!“

51.

Hann sló hann í annað sinn,
svo blóðið rann um Gunnars kinn.

52.

Hann tók Ásu í sín knè,
— Sumarið mun líða —
hann gaf henni gull og fè.
— Þá var sleginn dans undir hlíða.

F.

(Gísli Konráðss., 14.)

1.

Gunnar átti dætur tvær:
— Sumarið mun líða —
Ása og Signý hètu þær.
— þá var sleginn dansinn til hlíða.

2.

Signý manni gefin var,
Ása eptir ógipt var.

3.

Pètur frètti suðr um sjó:
Ása ein í skemmu bjó.

4.

Gekk svo inn á landið hann,
kom um nótt að Ásu rann.

5.

Klappaði á dyr með lófa sín:
„ljúktu upp, Ása, kæra mín!"

6.

„Ei lýk eg þèr lokunum frá:
seinna eg þess gjalda má."

7.

Fattar hefir hann fingur og smá:
með listum plokkar hann lokurnar frá.

8.

Ása kastar kodda á gólf:
„setist þar á sveinar tólf!"

9.

Ása kastar kodda blá:
herra Pètur sat þar á.

10.

Gisti hann um nætur þrjár,
svaf hjá honum snótin klár.

11.

Móður finnur Ása þá,
litum hennar brugðið sá,

12.

„Því ertu svo bleik og blá,
eins og þú með barni stá.“

13.

„Ei er eg bleik, og ei er eg blá,
og því síður með barni stá.“

14.

Móðir gaf henni högg á kinn,
svo blóðið rann um safala-skinn.

15.

Gunnar gaf henni pústra tólf,
svo blóðið rann um hallargólf.

16.

Ása mælti þá við svein:
„hèðan vil eg flýja ein.

17.

Við skulum ríða norðr um slóð,
þar [er] fyrir mín systirin góð.“

18.

Signý úti dyrum beið,
þá Ása heim að garði reið.

19.

„Velkomin, Ása, systir mín!
þèr skal bera bjór og vín.“

20.

„Ei vil eg þinn bjór og vín,
ljáðu mèr leyndarloptin þín!“

21.

„Burtu, burtu, vonda vætt!
þú skammar upp alla þína ætt.“

22.

„Við skulum ríða suðr um slóð,
þar býr fyrir mín fóstran góð.“

23.

Fóstran útí dyrum beið,
þá Ása heim að garði reið.

24.

„Velkomin, Ása, dóttir mín!
þèr skal bera bjór og vín.“

25.

„Ei vil eg þinn bjór og vín,
ljáðu mèr leyndarloptin þín!“

26.

þegar sól á fjöllum skein,
Ása fæddi fagran svein.

27.

þá kom skip við rauðan sand,
herra Pètur stè á land.

28.

„því er hún Ása úr ríki þín?
átti hún að gjalda mín?“

29.

„Ekki átti hún að gjalda þín.
heldur vondra verka sín.“

30.

Börðust þeir um dagana þrjá,
að hvorugr vann þar annan á.

31.

„Eigðu hana, Pètur minn!“
— Sumarið mun líða —
„Hafðu skömm fyrir!“ — sagði hinn.
— þá var sleginn dansinn til hlíða.

Overskrift: Ásu dans, **AdBaC; Aab**: Kvæði kallað Ásu dans; **E**: Ásu kvæði (vikivakakvæði); **F**: Kvæði frá Gunnarsdætrum.

A, **c** *består alene i en række antydninger af versenes begyndelser, således:*

[1] Gunnar á sèr	[4] Klappar á dyr
[2] Signý manni	[5] Eg læt hèr
[3] Herra Pètur	[6] Eg læt hèr

c *udelader v. 10, 46, 80, 81, 82, 83 og 85, men har to vers som fattes i* **abd**, *nemlig 1) mellem v. 77—78 ett, som begynder:* Enginn mann það, *altså Gunnars svar som i* **C**, *71*; *2) i steden for v 80—83 ett, som begynder:* Hafðu öðrum börnum þín. *altså svarende til* **C**, *74*; **c** *har altså 83 i steden for 88*; *dens øvrige afvigelser fra* **abd** *ere disse: v. 20:* Sveinninn kom fyrir; *31:* Burt, í burt; *32:* Burtu, burt; *36:* Sveinninn svaraði: *42:* Eg ljæ þèr ekki; *43:* Lítt man eg það; *45:* Burt, í burt; *48:* Sveinninn svaraði; *50:* Riðu þau holt; *56:* Gjarnan, gjarnan; *64:* Sveinninn úti; *80:* Skríðtu í burt.

A, *v. 4, l. 2.* **b**: lúktu upp Ása og lát mig inn.
— *v. 7, l. 1.* Fattar, **b**: fatta. *L. 2.* hann lokur, *fattes i* **b**.
— *v. 9, l. 1.* herra, **d**: herrann. *L. 2.* ei, **bd**; **a**: eigi *(ligeså i v. 41, 42 og 55).*
— *v. 17, l. 2.* farðu, **b**: far. *L. 2.* og, *fattes i* **d**.
— *v. 18, l. 1.* Sá, **d**: þá.
— *v. 20, l. 1.* Sveinar, **d**: Sveinninn.
— *v. 25, l. 2.* og, *fattes i* **d**.
— *v. 26, l. 2.* sittu, **b**; **ad**: sit.
— *v. 28, l. 2.* **b**: þar liggur þèr lítið á.
— *v. 29, l. 1.* henni, **bd** *(og* **c**); **a**: hana.
— *v. 30, l. 1.* í, *fattes i* **d**.
— *v. 32, l. 1.* hið, *fattes i* **d**. *L 2.* kom þú, **d**: komdu.
— *v. 35, l. 2.* og, *fattes i* **bd**.
— *v. 36, l. 1.* henni svaraði, **d**: svaraði henni *(ligeså i v. 48).*
— *v. 43, l. 1.* þá, *fattes i* **d**.
— *v. 56, l. 2.* býnum, **d**: býinn.
— *v. 60, l. 2.* merka-, **b**: merkur, **d**: merkja.
— *v. 67, l. 2.* faðir, **d**: faðirinn.
— *v. 68, l. 2.* loptið, **d**: loptin *(ligeså i v. 75).*
— *v. 69, l. 2.* Ása, **b**: En Ása. *L. 2.* sig, **bd**; **a**: sèr.
— *v. 72, l. 2.* er, *fattes i* **d**.
— *v. 74, l. 2.* sendi, **bd**; **a**: sendir.
— *v. 79, l. 2.* um, **b**: á.
— *v. 81, l. 2.* látir, **bd**: lètir.
— *v. 84, l. 2.* augun, **bd**; **a**: augu.
— *v. 86, l. 2.* hann, *fattes i* **d**.
— *v. 87, l. 2.* hann, *fattes i* **bd**.

B. *Omkvæd 2: foran* dans *står ved sidste v. indskudt ett:* mikill.

C, *v. 23, l. 2. Hdskr. har i klammer vedföjet to afvigende læsemåder:* þar stár enginn þinn sveinninn á, *og:* þar á enginn þinn sveinninn á.
v. 29, l. 1. Hdskr. har: Móður . . . . . barnið.
v. 73, l. 1. hann, *hdskr.:* hana.

E. *Optegneren har til omkvædets sidste verslinje gjort følgende anmærkning:* måske: inntil hlýða, því undir hlíðum á ekki við „líða", nema „undir hlýða" sè kímniyrði, sem líkast er. *og til v. 44, l. 2:* hefði eg trúað væri öðruvísi (t. a. m. hann kom þar sem sveinninn stóð), en Gunnhildur segist hafa lært það svona.

F, *v, 2, l. 2. Som variant anfører hdskr.:* Ása gull á höfði bar

v. 12, l. 1. og blá, *håndskr.:* á kinn.

v. 14, l. 2. safala-skinn, *håndskr.:* svala kinn.

62.

Þorkels kvæði Þrándarsonar.

Torkil Trundesön lokker Adeluds, hr. Laves datter, og sover hos hende. Da dette kommer Torkils fader for øre, giver han ham, for at afbryde et forhold, hvoraf han venter tvist og drab, med bud og brev til kongen af Frisland: han skal fare did i følge med Esbern Snare. Efter i kirken at have taget afsked med Adeluds, sejler Torkil til Frisland og bringer kongen sin faders brev. Kongen læser brevet, river det itu og siger så: din fader er mig syv tønder guld skyldig, som han har forholdt mig af min fædrenearv; dem skal du nu stå mig inde for; og kongen byder da sine hirdmænd at lægge Torkil i lænker. Han værger sig mandelig, men bliver til sidst bunden og sat i fængslet med hele sit følge.

Imidlertid bejler Stig Jonssön til Adeluds. Hun siger først, at hun vil ikke have saa gammel en mand, og tilstår derpå sin kærlighed til Torkil, men hendes fader svarer, at Torkil er i sikker forvaring i Frisland, og hun må da tage Stig Jonssön. For at skjule, at hun ikke er mø, overtaler hun sin terne Kristine Jonsdatter til at gå i brudeseng for sig. Fjorten dage efter brylluppet kommer Torkil tilbage, ser Adeluds i kirken med konehue på og spör da, hvo der har vovet at tage hendes hovedguld. Han dræber i sin harme den svend, der svarer, at det var Stig Jonssön. Efter messen taler han med Adeluds og siger, at han vil dræbe hendes husbond; men Adeluds svarer. at gör han det, får han hende aldrig, og beder ham hellere at ægte en anden mø: Ingeborg Iversdatter på Hol. Da Torkil kommer hjem, og hans moder gör ham samme forslag, følger han det og ægter Ingeborg. Hun dør i sin første barselseng og få måneder efter falder Stig Jonssön i krigen. Torkil ægter da Adeluds og giver hendes terne sadel og hest og tre byggede gårde.

Saaledes alle tre opskrifter, kun at den sidste (C) lader det være hr. Lave, der skikker Torkil til Frisland med et brev, hvori han lover kongen et hundred mark guld for hvert år, han holder Torkil fangen.

Dansk haves visen med de samme navne i flere opskrifter, af hvilke en har været trykt mangfoldige gange, først som flyveblad (det ældste bekendte tryk er af 1635) og siden hos Syv, nr. 69 og hos Abr., nr. 200.

Svensk: Afzel., I, s. 86; Arwidss., nr. 36.

A.

(a: Arnam. 153, f, 1. b: Arnam. 153, e, 2
[kun 1ste vers]).

1.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann ríðr sig undir ey:
lokkar hann únga Aðallist,
velborna mey.
Sefr hin ríka rós á hans armi.

2.

Lokkar hann únga Aðallist,
dóttur herra Loga:
hún lèt honum þau klæðin skera,
honum sómdi vel að bera.

3.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann sefr á systur barmi:
fullar lá hann vikur sjö
á stoltsjómfrúinnar armi.

4.

Enginn maðr það vissi,
og enginn maðr það sá:
nema sú ýngsta þjónustumey,
er stoltar-frúin á.

5.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
víða er manna getið:
að því spurði hans kæri faðir,
hvar hann hefði setið.

6.

„Eg hefi verið að veiða dýr
í herra Loga skóg:
hver þar kemur eptir mig,
sá fángar dýrin nóg.

7.

Eg hefi verið að blanda bjór
í herra Loga haga:
hver þar kemur eptir mig,
sá fángar góða daga.“

8.

„Þú hefir verið að veiða dýr
í herra Loga skóg:
þú veiðir þá hina fögru hind,
hún ber þig skjótt í róg.

9.

Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þú mátt þig við því vara:
þú skalt þig til Físlands fara
með Ásbirni snara.“

10.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann kann vel orðum venda:
„eg skal boðinn og búinn til,
hvert þèr vilið mig senda.“

11.

Það var einn so blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
Aðallist sig til kirkju gengr
með sælu móður sína.

12.

Úti í miðjum garðinum
axla þær sín skinn:
Aðallist sig til kirkju gengr
með höfuðgullin fimm.

13.

En svo rèð hún Aðallist
sinni móður að svara:
„hverir eru þeir sendimenn,
til Fríslands eiga að fara?"

14.

Svaraði frúin Gunnhildur,
hún brosti undir sín skinn:
„það er hann þorkell þrándarson,
bezti vinrinn þinn."

15.

Aptur rèð hún Aðallist
sinni móður að svara:
„guð, sá öllu góðu ræðr,
gefi honum vel að fara!"

16.

Lesin var þar messan,
súngið var þar prím:
þorkell fram með skörunum gengr,
kveður vinina sín.

17.

þorkell fram með skörunum gengr,
kveður frúr og mey:
seinast sinn hinn bezta vin,
Aðallist undan ey.

18.

„Heyrðu það, sæla sæti mín!
felldu ei fyrir mig tár!
það skal okkar lukkan vera:
komi eg aptr í ár.“

19.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
mart kann til að bera:
opt kemur sú lítil stund,
verðr að löngum trega.“

20.

Riddarinn stè á hvítan hest,
hyggst í burt að ríða,
hann tók í hennar hægri hönd:
„lifðu vel, unnustan fríða!“

21.

Níu vikur lágu þeir
í söltum sjá:
þeir tóku ekki seglin af
fyr en Fríslands kónginn sjá.

22.

Þegar þeir komu í borgar-hlið,
axlar hann sín skinn:
so snúðuglega gengur hann
fyrir Fríslands kónginn inn.

23.

Leysti hann brèf af linda sèr
og lagði í kóngsins knè:
„það er á sannur boðskapur,
minn faðir sendi þèr.“

24.

Kóngurinn við brèfunum tók,
bráðlega leit hann á:
hafði hjá sèr búinn hníf
og skar þau í stykkin smá.

25.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
hvað eg segi þèr:
fjórtán tunnur rauða-gulls
skyldugr er hann mèr.

26.

Hann hefir minni föðurleifð
haldið um lánga daga:
þú ert hans nú ýngsti son,
þá skalt því verða að svara."

27.

Kóngurinn kallar
á hermennina þrjá:
„takið hann Þorkel Þrándarson
og leggið fjötrinn á."

28.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
rykkti búnum knif:
hann stakk so fyrir þeirra brjóst,
að allir mistu líf.

29.

Mikið var að heyra
til Jórsala fram:
þeir tóku hann Þorkel Þrándarson
við átjánda mann.

30.

Þeir tóku hann Þorkel Þrándarson
við nítjánda svein:
fyr en hann kom í myrkvastofu,
vann hann þeim öllum mein.

31.

Af sumum hjó hann höndina,
af sumum hjó hann fót:
allir þeir á mót honum voru
biðu þess aldri bót.

32.

Tvennum eykur vísunum,
— hlýði þeir sem vilja!
heiman fór Stígur Jónsson
Aðallistar að biðja.

33.

[„Heyrðu það, minn kæri faðir!
segja vil eg þèr frá]:
það er hætt á úngum aldri
gamlan mann að fá.“

34.

„Heyrðu það, mín sæla dóttir!
segðu mèr satt í frá:
er sá annar öðlíngrinn,
sem þinn stár hugrinn á?“

35.

„Annar er sá öðlíngur,
minn stár hugrinn á:
það er hann Þorkell Þrándarson,
til Fríslands sigldi í ár.“

36.

„Heyrðu það, mín kæra dóttir!
löng eru þín mein:
hann situr sig á Fríslandi,
kemur aldri heim.“

37.

Frú var sett á brúðar-bekk
fyrir utan sinn allan vilja:
faðir og móðir gengu fyrir,
málann hennar að skilja.

38.

Tárin runnu af augunum,
vættu hvíta brá:
illa líkaði frú Gunnhildi,
hún það vatnið sá.

39.

„Því þegir þú ekki? vonda vætt!
þú kant þig ekki stilla:
segðu heldur mönnum til,
hvað þèr líkar illa!“

40.

„Heyrðu það, mín sæla móðir!
gefðu ei orðin sár!
annan daginn og þriðja
skulu við minnast á.“

41.

Það var síð aptan,
rökkur fèll á:
þá eiga brúðirnar
til sinnar sængur gá.

42.

„Heyrðu það, Kristín Jónsdóttir!
hvers eg beiði þig:
eina nótt eða allar tvær
liggðu mey fyrir mig!

43.

Eina nótt eða allar tvær
liggðu á riddarans arm!
mundi eg ei þess biðja þig,
ef vissirðu ei minn harm.“

44.

„Heyrðu það nú, Aðallist mín!
illt er synd að gjöra:
fyrir þig vilda eg kvenna helzt
bera þann aldurs trega.“

45.

Það var eitt sinn seint um kveld,
sleginn var villu viðr:
Aðallist stè af sængarstokk,
en þernan lagðist niðr.

46.

Þar leið ekki á milli,
nema hálfur mánuðr einn:
þá kom Þorkell Þrándarson
af Fríslandi heim.

47.

Það var einn so blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
Aðallist sig til kirkju gengr
með sælu móður sína.

48.

Útí miðjum garðinum
axla þær sín skinn:
Aðallist í kirkju gengr
með frúarfaldinn sinn.

49.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
spurði sveina sín:
„hver hefir fellt þau höfuðgull,
sem fyr bar unnustan mín?“

50.

Það var einn smásveinn,
er honum rèð að svara:
„það var Stígur Jónsson,
það þorði vel að gjöra.“

51.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann er sig maðrinn bráðr:
hann sló so til frúinnar sveins,
að heilinn fauk um rjáfr.

52.

Lesin var þar messan
súngið var þar prím:
Þorkell fram með skörunum gengr,
heilsar vinum sín.

53.

Þorkell fram með skörunum gengr,
heilsar frúm og mey:
seinast sínum bezta vin,
Aðallist undan ey.

54.

„Eg vil vega þann riddara,
er sefr á þínum armi:
svæfa hann á sútar karmi,
linna so okkar harmi.“

55.

„Ef vegr [þú] hann Stíg Jónsson,
ei segi eg þar til já:
þó eg lifi hundrað ár,
aldri sef eg þèr í hjá.

56.

Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
hvað eg tala við þig:
Kristín litla Jónsdóttir
lá hún mey fyrir mig.“

57.

„Gef eg henni söðu! og hest
og búgarða þrjá:
minna gaf hann herra Stígr,
á frúinnar armi lá.“

58.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þiggðu ráðin góð:
þeirrar máttu brúðar biðja,
dóttur Ívars á Hól.“

59.

„Þeirrar má eg brúðar biðja,
hún er sig so rík:
uggir mig það, Aðallist mín!
hún sè þèr ekki lík.“

60.

[Heim reið Þorkell Þrándarson
með svo miklu veldi:
hvorki neytti hann matar nè öls
á því sama kveldi.

61.

Til orða tók hún móðir hans:
„því eruð þèr ókátir,
sem þèr hafið í sóttum legið
eða sterka frændur látið?“]

62.

„Ekki hef eg í sóttum legið,
nè sterka frændur látið:
kvinnan sú, sem Stígr hefir fest,
veldur mínum gráti.“

63.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þiggðu ráðin góð:
þeirrar máttu brúðar biðja,
dóttur Ívars á Hól.“

64.

Svaraði Þorkell Þrándarson,
— eg hirði ei, hver þess spyr:
„herra guð signi það heiðurs víf,
mèr kendi það ráðið fyr!“

65.

Ekki mátti hún Aðallist
í þeirra brullaupi vera:
það var eina morgunstund,
hún bar so sáran trega.

66.

Íngibjörg á Hóli
fæddi syni þrjá:
sjálfrar sinnar lífið
lagði hún ofan á.

67.

Þar leið ekki nema
mánuður frá:
Stígur sigldi í leiðángr
og andaðist þá.

68.

Svaraði hann Þorkell Þrándarson,
borðunum sló saman:
„herra guð signi þess riddarans sál!
helztil varð hann gamall.“

69.

Svaraði hann Þorkell Þrándarson,
ríðr sig undir ey:
„nú skal eg þeirrar ekkju biðja,
sem áður fèkk eg mey.“

70.

Byrlaðr var þar bjór,
borið var þar bland:
víða var í þeirra brullaup
boðið um allt land.
Sefr hin ríka rós á hans armi.

B.

(a: kgl. fol., 170. b: G. Ív., 170.)

1.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
ríðr sig undir ey:
lokkar hann frúna Aðallist,
þá velbornu mey.
Fellur dögg á fagra eik í lundi.

2.

Lokkar hann frúna Aðallist,
dóttur herra Loga:
hún kann honum þau klæðin að skera,
honum sómir þau vel að bera.

3.

Hún kann honum þau klæðin að skera,
það er hans virðing full:
hver sá saumr, sem þar er á,
hann glóir með rauðagull.

4.

Það er hann Þorkell Þrándarson
með sárum sútar karmi:
fullar lá hann vikurnar sjö
á stolts-frúinnar armi.

5.

Enginn maðr það vissi,
og enginn maðr það sá,
nema hennar yngsti þjónustu-sveinn,
hann hèlt þar vakt upp á.

6.

Heyrði það Þorkell Þrándarson,
víða er manna getið:
að því spurði hans kæri faðir,
hvar hann hefði setið.

7.

„Eg hef verið að veiða dýr
í herra Loga skóg:
hver þar kemur eptir mig,
sá fángar dýrin nóg.

8.

Eg hef verið að blanda bjór
í herra Loga haga:
hver sem kemur eptir mig,
sá fángar góða daga.“

9.

„Hafirðu verið að veiða dýr
í herra Loga skóg:
þar er sú hind, sem þú hefr veiðt,
og þig ber fljótt í róg.

10.

Eg skal kenna þèr annað ráð
að veiða dýr í haga:
þú skalt þig til Fríslands
með Ásbirni hinum snara.

11.

Þú skalt þig til Fríslands,
brèfin mín að tjá:
segðu, kóngrinn komi til vor,
ef löndunum vili hann ná!“

12.

Það var einn svo blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
Aðallist sig til kirkju gengr
með sælu móður sína.

13.

Þegar þær koma í borgarhlið,
sveipa þær yfir sig skinn:
Aðallist sig með höfuðgull
gengr í kirkju inn.

14.

Þetta rèð hún Aðallist
við sína móður að tala:
„hverir eru þeir sendimenn
til Fríslands eiga að fara?“

15.

Þetta talar hún Gunnhildr,
hún brosir undir skinn:
„það er hann Þorkell Þrándarson,
bezti vinrinn þinn.“

16.

En svo rèð hún Aðallist
sinni móður að svara:
„sá guð, er allri veröldu ræðr,
gefi honum vel að fara!“

17.

Súngin var þar messan
og komið fram á tíð:
Þorkell sig með bekkjum gengr,
kveðr hann vinina sín.

18.

Þorkell sig með bekkjum gengr,
kveðr hann frúr og meyjar:
allra síðast sinn einka vin,
Aðallist undir eyju.

19.

„Heyrðu það. frúin Aðallist mín!
berðu ei nokkra þrá:
það mun okkur lukkan ljá,
að eg komist heim aptr í ár.“

20.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
margt kann til að bera:
það skeðr á einum litlum tíma,
er um aldr verðr að trega.“

21.

Láu þeir í höfnunum,
sem hver mann mátti sjá:
lægðist segl á búnka niðr
Fríslands drengjum hjá.

22.

Þegar þeir komu í borgarhlið,
sveipa þeir yfir sig skinn:
svo gánga þeir hæversklega
fyrir Fríslands kónginn inn.

23.

Leysir hann brèf af belti sèr
og lagði í kóngsins knè:
„það er sá sanni boðskapr,
minn herrann sendi þèr.“

24.

Kóngrinn tekr við brèfunum
og vill ei líta á:
tekr hann sèr einn tygilkníf
og sker þau í stykki smá.

25.

Það var hann Þorkell Þrándarson,
hann var sig maðrinn bráðr:
„hvað er þess á brèfunum,
þèr vilið ei líta á þau?“

26.

„Hann hefr mína föðurleifð
sèr fyrir eiginn haga:
bræður hans og einka synir
skulu þar fyrir svara.“

27.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann rykkir búnum knífi:
„fyr skal allt Frísland í rauðum loga,
en eg týni lífi.“

28.

Tveir voru þar kóngsins sveinar,
þeir tóku í Þorkels hönd:
þeim setti hann odd í bríngu-bein,
svo báðir mistu önd.

29.

Mikill var þá hljómrinn
eptir staðnum fram:
þeir tóku hann Þorkel Þrándarson
með átjánda mann.

30.

Þeir tóku hann Þorkel Þrándarson
með nítjánda svein:
þeir komu honum aldri í myrkva-stofu,
hann vann þeim öllum mein.

31.

Af sumum hjó hann hendur,
af sumum hjó hann fót:
allir þeir, sem fyrir urðu,
biðu þess aldri bót.

32.

Tveimur víkur vísunum,
og nú skal skýra frá:
Stígur heitir Jónsson,
er frúinnar biður þá.

33.

„Heyrðu það, frúin Aðallist mín!
þú mátt ei svo lifa:
Stígur heitir Jónsson,
eg vil þig honum gefa."

34.

„Heyrðu það, minn kæri faðir!
auktu mèr ei þá þrá:
það er svo illt á úngum aldri
gamlan mann að fá."

35.

„Heyrðu það, mín kæra dóttir!
segðu mèr satt í frá:
hver er sá nú öðlíngs sonr,
þinn stár hugrinn á?"

36.

„Annan daginn og þriðja
skulum við minnast á,
um hann Þorkel Þrándarson,
er til Fríslands fór í ár.“

37.

„Heyrðu það, mín kæra dóttir!
berðu ei fyrir hann þrá:
Þorkell sitr á Fríslandi.
þú munt hann aldri sjá.“

38.

Svaraði hennar fóstrmóðir,
hún sat henni í hjá:
„láti þèr mína kæru bíða,
hvað hún fregna má!“

39.

Þetta talar hún Gunnhildr:
„þið megið þegja báðar;
þið eigið öngva kosti að kjósa,
og ekki ber yðr að ráða.“

40.

Hún sló frúna Aðallist
á þá björtu brá:
illa þótti honum herra Stígi,
þegar hann tárin sá.

41.

Það var hann Stígr Jónsson,
hann vann sèr allt í hag:
fastnar hann frúna Aðallist
á þann sama dag.

42.

„Heyrðu það, Kristín Jónsdóttir!
hvers eg beiði þig:
eina nótt eðr allar tvær
liggðu mey fyrir mig!“

43.

„Heyrðu það, frúin Aðallist mín!
mikið er synd að gera:
fyrir þig vilda eg allra helzt
um minn aldr trega bera.“

44.

það var einn svo blíðan dag,
fólk fór út á skóg:
svo gátu þær hörmum skipt,
að báðar höfðu nóg.

45.

það var einn svo blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
Aðallist sig til kirkju gengr
með sæla móður sína.

46.

þegar þær komu í borgarhlið,
sveipa þær yfir sig skinn:
Aðallist sig með frúarfald
gengr í kirkjuna inn.

47.

Aðallist sig fyrir altari gengr
og krýpur þar á knè:
það er hann þorkell þrándarson,
hann fær vel til hennar sèð.

48.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
með karska sveina sín:
„hver hefr fellt það höfuðgull,
er áðr bar kæra mín?“

49.

Svaraði hennar þjónustu-sveinn,
sem honum mundi bera:
„Stígur heitir Jónsson,
hann þorði það vel að gera.“

50.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann var sig maðrinn bráðr:
hann sló frúinnar þjónustu-svein,
svo heilinn fauk um rjáfr.

51.

„Heyrðu það, frúin Aðallist mín!
segðu mèr satt í frá:
var það ljúflegr vilinn þinn,
að þú varst gefin þá?“

52.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þú kannt þig vel að stilla:
fátt hefr mèr að oskum gengið,
en hótin við mig spilla.“

53.

„Þann skal eg með vopnum vega,
er sefr á þinn arm:
bindum við okkar blíðu og trú!
svo lokið sè þínum harm.“

54.

„Vegir þú hann herra Stíg,
eg gef þar ei til já:
þó þú lifir minn allan aldr,
skaltu mig aldri fá.

55.

Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
farðu að biðja þèr kvenna!
svæfum við okkar sáran harm!
en þó mun eg hans kenna.

56.

Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þigg þú ráðin góð:
þeirrar máttu brúðar biðja,
dóttur Ívars á Hól."

57.

„Þeirrar má eg brúðar biðja,
hún er sig nógu rík:
uggir mig það, Aðallist mín!
ekki sè hún þèr lík."

58.

Þegar hann Þorkell Þrándarson
þetta mælti um það,
þá var hún Imba Ívarsdóttir
honum gefin í stað.

59.

Íngibjörg á Tindum
ól hún syni þrjá;
sjálfrar sinnar lífið
lagði hún ofan á.

60.

Þar leið ekki á milli,
utan um mánuði þrjá:
Stígur bjóst í leiðángr
og andaðist þá.

61.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann klappar lófum saman:
„herra guð signi þess riddara sál!
helzt til varð hann ofgamall.“

62.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann ríðr sig undir ey:
„nú skal eg þeirrar ekkju biðja,
er áður fèkk eg mey.

63.

Kristínu gef eg söðul og hest
og búgarðana þrjá:
minna gaf hann herra Stígr,
og svaf hann henni hjá.“
Fellur dögg á fagra eik í lundi.

C.

(J. Steph., 4.)

1.

Það er hann Þorkell Þrándarson,
hann siglir suðr undir ey:
lokkar hann frúna Aðallist,
velborna mey.
Þó kann vera, hann finni sína frúna.

2.

Lokkaði hann frúna Aðallist,
dóttur hans herra Loga:
hún kann honum klæðin skera,
sem kunna vel að duga.

3.

Þessu rèði hann Logi þá
honum Þorkeli að svara:
„þú skalt suður til Fríslands reisa
með Ásbirni snara."

4.

Svo rèð hann Þorkell Þrándarson
sínum orðum venda:
„eg skal boðinn og búinn til þess,
hvert þèr vilið mig senda."

5.

Það var einn svo blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
hún Aðallist til kirkju ríðr
með kæru móður sína.

6.

Svo rèð hin únga Aðallist
sinni móður að svara:
„hverir eru þeir sendimenn,
til Fríslands eiga að fara?"

7.

En því svaraði hún Snjófríður
og brosti undir skinn:
„það er hann Þorkell Þrándarson,
bezti vinrinn þinn."

8.

Út var súngin messan öll,
lesið var þar prím;
Þorkell fram með skörunum gekk,
kveður vinina sín.

9.

Þorkell fram með skörum gekk,
kveður frúr og mey:
seinast sinn hinn bezta vin,
Aðallist undir ey.

10.

Hún dró skóinn á hans fót,
hrínginn á hans arm:
„hvar þú fer um heiminn allan,
ber eg fyrir þig harm."

11.

„Heyrðu það nú, Aðallist mín!
felldu ei fyrir mig tár:
það skal okkar gleðin vera,
að eg kem aptr í ár."

12.

Hann hratt sínum skipunum
af söltum sand:
það var hann Þorkell Þrándarson,
þá fyrstur stè á land.

13.

Þegar hann kom í garðsins hlið
axlaði hann yfir sig skinn:
svo snúðuglega gengur hann
fyrir Fríslands kónginn inn.

14.

Leysti hann brèf frá linda sèr
og lagði í kóngsins knè:
„hèr í er sá boðskapur,
er Logi lèt í tè.“

15.

Konúngur tók við brèfunum
og bráðlega lítur á:
líka skipti hann litunum
og lagði þau sèr hjá.

16.

Þorkell svara þessu vann
konúnginum þá:
„hvað er þess á brèfunum,
þèr vilið þau ei sjá?“

17.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
segja vil eg það þèr:
hundrað merkur af rauðagulli
hvert ár býður hann mèr.

18.

Hundrað merkur af rauðagulli
hvert ár býður [hann] mèr,
ef þú gætir aldrei komið
fyrir augun á sèr."

19.

Þeir tóku hann Þorkel Þrándarson
við átjánda svein:
áður hann kom í myrkvastofu,
öllum vann hann mein.

20.

Af sumum hjó hann hendurnar,
af sumum hjó hann fót:
allir, sem á móti voru,
biðu þess aldrei bót.

21.

Hætti eg um hann um stund
— hlýði þeir sem vilja!—
þá kom hann Stígur Jónsson,
frú Aðallist til biðla.

22.

„Heyrðu það, minn kæri faðir!
segja vil eg þèr frá:
það er svo illt fyrir únga stúlku
gamlan mann að fá.

23.

Það er svo illt fyrir únga stúlku
gamlan mann að fá:
og lifa við hann sinn lángan aldur
bæði með sorg og þrá."

24.

„Heyrðu það, mín kæra dóttir!
segðu mèr þar frá:
er þar nokkur riddarinn,
sem veldur þinni þrá?“

25.

„Heyrðu það, minn kæri faðir!
segja vil eg þèr frá:
það er hann Þorkell Þrándarson,
sem Frísland sigldi á.“

26.

„Heyrðu það, hin arma jómfrú!
hygg af hörmum þeim:
hann Þorkell situr í Fríslandi
og kemur aldrei heim.“

27.

Aðallist sezt á brúðarbekk
utan allan vilja:
faðir og móðir fyrir gekk,
málann hennar að skilja.

28.

Einatt felldi hún tár á kinn
ofan á hvíta brá:
illa þótti honum herra Stíg
þegar hann tárin sá.

29.

„Heyrðu það, Kristín jómfrú:
hvers að eg bið þig:
eina nótt eða allar þrjár
sofðu mey fyrir mig!“

30.

„Heyrðu það nú, Aðallist mín!
illt er synd að fremja:
þó vil eg fyrir þig kvenna helzt
annað verra að hemja."

31.

Þá leið ekki lengur en
hálf önnur vika ein:
þá kom Þorkell Þrándarson
frá Fríslandi heim.

32.

Það var einn svo blíðan dag,
— guð gefi oss góðan tíma! —
hún Aðallist til kirkju ríðr
með vondu móður sína.

33.

Út var súngin messan öll
lesin var þar prín:
Þorkell fram með skörunum gekk
og heilsar vinunum sín.

34.

Þorkell fram með skörunum gekk,
heilsar frúm og mey:
seinast sínum bezta vini
Aðallist undir ey.

35.

Að því búnu spurði Þorkell
sveinana sín:
„hver hefir fellt þau höfuðgull,
sem fyr bar kæran mín?"

36.

Þar var þá einn lítill sveinn,
þorði honum svara:
„Það var hann Stígur Jónsson,
sem þetta þorði að gjöra.“

37.

Það varð Þorkell Þrándarson,
hann varð reiðibráður:
lagði hann þá til Loga frúar:
„launlega er eg smáður.

38.

Heyrðu það, Stígur Jónsson!
þú ert svo frúnni kær:
fyrir löngu skyldi eg drepa þig,
en þú sefur henni svo nær.“

39.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson
sem eg segi þèr frá:
þó eg lifi minn lángan aldur,
líf mitt skaltu ei fá.

40.

Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
þiggðu ráðin góð:
Íngibjargar brúðar bið þú!
býr á Hól gullslóð.“

41.

„Þeirrar skal eg brúðar biðja,
hún er nógu rík:
uggir mig það, Aðallist mey!
aldrei hún verði þèr lík.“

42.

„Heyrðu það, Þorkell Þrándarson!
segi eg það við þig:
Kristín litla, jómfrú úng,
hún svaf mey fyrir mig.“

43.

„Eg gef henni söðul og hest
og búgarðana þrjá:
minna gefur hann herra Stígr,
er á hennar armi lá.“

44.

Þá var Þorkell Þrándarson
með sárum sorgar eldi:
hvorki kendi hann öls nè matar
á því sama kveldi.

45.

„Heyrðu það, minn kæri sonur!
segðu mèr þar frá:
er sú nokkur jómfrúin,
sem veldur þèr þrá?“

46.

„Heyrðu það, mín kæra móðir!
segi eg þèr frá:
konan, sem hann Stígur hefir,
veldur minni þrá.“

47.

„Heyrðu það, minn kæri sonur!
vendu þig þar frá:
það er svo illt að elska þá,
sem annar maður á.

48.

Heyrðu það, minn kæri sonur!
þiggðu ráðin góð:
þeirrar skaltu brúðar biðja,
brúðurinnar á Hól."

49.

En því svaraði hann Þorkell,
og horfði niður á láð:
„guð hann eigi það jómfrú-blóð,
er gaf mèr þetta ráð!"

50.

Það var hann Þorkell Þrándarson,
honum gekk allt í hag:
fastnaði hann frú Ingibjörgu
á sjálfan sunnudag.

51.

Það var hann Þorkell Þrándarson,
honum gekk allt að vilja:
en á því hinu þriðja ári
hlutu þau að skilja.

52.

Ingibjörg á tèðum ól
tíma syni þrjá:
sjálfrar sinnar lífið lagði
ljúf þar ofan á.

53.

Það var hann Þorkell Þrándarson,
hann lèk sèr að tafli:
hann þá heyrði tíðindin,
að komu tveir á hjalli.

54.

Talar hann þorkell þrándarson
svo við sveina tvo:
„hann Stígur sigldi í leiðángur
og andaðist svo."

55.

En því svaraði hann þorkell
og brosti undir skinn:
„þeirrar skal eg brúðar biðja,
er beið með meydóm sinn."

56.

það var hann þorkell þrándarson,
honum gekk allt í hag:
fastnaði hann frúna Aðallist
á sjálfan sunnudag.

57.

Var þá drukkið vín óspart
við þann gleðieim:
gaf hann öllum gullið bjart,
gæði og margs kyns seim.
því nú hafði hann fundið sína frúna.

Overskrift fattes overalt.

A, *v. 33, l. 1—2. Skriveren har i hdskr. ladet plads åben til disse to linjer, der i teksten ere optagne efter* **C**, *22. Her fattes dog måske endnu ett helt vers forud =* **B**, *33; men det kan undværes og haves ej heller i* **C**.

A, *v. 60–61. Skriveren har her i hdskr. ladet plads åben til ett vers, men her fattes åbenbart to, svarende til* **C**, *44 og 45, og deres form må her have været lig v. 6 og 7 i vor nr. 28, hvorfra de derfor ere lånte til vor tekst med de nødvendige forandringer: af navnet i det første og af* stóra *til* sterka *i det andet vers.*

B, *v. 6, l. 1.* Heyrði, **b**: Heyrðu. L. 3. kæri faðir, **b**; **a**: kæra frú.

— *v. 7, l. 1.* veiða dýr, *begge hdskr.*: blanda bjór (*ligeså i v. 9*).

— *v. 12, l. 3.* Aðallist, **b**; **a**: að Allist (*ligeså i. v. 45*).

— *v. 13, l. 4.* **b**: í kirkjuna gengr inn.

— *v. 14, l. 2.* að, *fattes i* **b**.

— *v. 15, l. 3.* hann, **b**; *fattes i* **a**.

— *v. 16, l. 1.* rèð, **b**; **a**: rèði.

— *v. 19, l. 2.* nokkra, **b**: stóra.

— *v. 21, l. 3.* lægðist, **b**: lægði.

— *v. 23, l. 4.* herrann, **b**: herra.

— *v. 24, l. 4.* þau, *fattes i* **b**.

— *v. 27, l. 2.* rykkir, **b**: rykti.

— *v. 30, l. 4.* vann, **b**; **a**: var.

— *v. 31, l. 2.* af, **b**: en.

— *v. 32, l. 4.* er, **b**: og.

— *v. 34, l. 1.* minn kæri faðir, **b**; **a**: mín kæra frú.

— *v 37, l. 4.* sjá, **b**; **a**: fá.

— *v. 39, l. 4.* yðr, **b**: ykkr.

— *v. 44, l. 1.* blíðan, **b**; **a**: fríðan. *L. 2.* fór, **b**: fóru.

— *v. 47, l. 2.* á, *fattes i* **b**.

— *v. 50, l. 2.* sig, **b**: so. *L. 4.* fauk, **b**: hraut.

— *v. 61, l. 4.* til, **b**: í.

C. *Omkvædet gentages ved vers 56 i følgende form:*

Nú hefir hann fundið sína frúna.

63.

Gunnlaugs kvæði.

Gunløgs moder opmuntrer sin sön til at fæste sig en viv: kong Erik af Sverig har fem døttre, en af dem må han kunne få. Gunløg sejler til Ölvers-skær og går der i land op til kongeborgen. Kong Erik giver ham valget imellem sine fem døttre, og Gunløg hjemfører da en af dem til sin odelsgård.

(**a**: Giss. Sv., 14. **b**: kgl. fol., 14. **c**: G. Ív., 14. **d**: Brit. mus. 174., 16.)

1.

Hústrúin talar við sinn son:
„leitaðu þèr að úngri kon!“
Það heiðrar so margan riddara.

2.

Með sinn son:
„leitaðu þèr að úngri kon!“
„Kæri mín móðir, gerðu á skil:
hvar vísar þú mèr brúðar til?“
Það heiðrar so margan riddara.

3.

Gjörðu á skil —
„Eirek nefni eg kónginn þann,
fyrir Svíaríki ræður hann.

4

Kónginn þann —
Hann á sèr þær dætur fimm:
ná máttu þèr einni af þeim."

5.

Dætur fimm —
Gunnlaugr bjó til skip og her,
so siglir hann fyrir Ölvers-sker.

6.

Skip og her —
Hann gengur á land með drengja sveit:
þar inni drekkur hirðin teit.

7.

Drengja sveit —
Eirekr hóf sín málin grimm:
„kjóstu þèr víf af meyjum fimm!"

8.

Málin grimm —
Gunnlaugr bjarta brúði hlaut:
hann sigldi með hana þaðan á braut.

9.

Brúði hlaut —
Hann flutti hana heim til landa sín,
og lèt hana blanda bjór og vín.

10.

Landa sín —
Hann setti hana á einn gullegan stól,
og lèt hana sjá sín eðla ból.

11.

Gullegan stól,
og lèt hana sjá sín eðla ból.

Hann setti hana niðr með einum hætti,
þar sem grasið grundu mætti.
Það heiðrar so margan riddara.

Overskrift: Gunnlaugs kvæði. **a**; Kvæði af Gunnlaugi, **bcd**.
V. 1, l. 1 við, *sål. alle fire afsk. her, men i n. v.* **a**: með, **bcd**: við.
V. 2, l. 3. kæri, **bc**: kæra.
V. 3, l. 2. kónginn, **b**: konúnginn (*ligeså i n. v.*). *L. 3.* hann, *fattes i* **d** (*ligeså i gentagelsen*).
V. 4, l. 2. þær, **bc**: úngar. *L. 3.* máttu þèr, **bc**; **ad**: muntu þar (*ligeså i gentagelsen*). *L. 3.* þeim, **bc**; *fattes i* **ad** (*ligeså i gentag.*).
V. 5, l. 3. Ölvers-sker, **c**: Elvarsker (*ligeså i gentag*). *L. 3.* fyrir, **d**: inn fyrir, (*ligeså i gentag.*).
V. 9, l. 3. og, *fattes her i* **b** (*men står i gentag.*). *L. 3.* hana, **bc**: henni (*ligeså i gentag.*).
V. 10, l. 3. eðla ból, **bcd**: aðalból (*ligeså i gentag.*).

64.

Sigríðar kvæði.

Sigurd lander med sine guldsmykkede snekker ved en ø og bejler til Gunløgs søster Sigrid, men får afslag. Da siger han til Gunløg: væn er vel din søster, Sigrid, men fagrere mø er dog på mine skibe. Gunløg svarer i vrede: tolf guldringe vædder jeg på, at det er ikke sandt. Sigurd går

ned til sit skib og byder sin søster Sidsel at følge med sig. Fuldt smykket træder Sidsel ind i hallen, fulgt af sine fem møer; hun sætter sig der ved drikkebordet, men Sigrid talte ikke til hende. Alle beundrede Sidsels skönhed, hvorover Sigrid bar stor avind. — Det blev enden på visen: at den stolte Sigrid fik barn med en træl.*)

(**a**: Giss. Sv., 4. **b**: kgl. fol., 4. **c**: G. Ív., 4. **d**. Brit. mus. 174., 6.)

1.

Sigurðr lendir skipunum
við eina ey:
gulli voru þau búin
með fagri fley.
Svefn öngvan má eg sofa.

2.

Sigurðr biður Sigríðar
sem hann kann:
hún vill ekki eiga þann
hinn væna mann.

3.

„Væn er hún Sigríður,
systir þín:
þó finnst annað fegra fljóð
á skipum mín.“

---

*) *Denne sidste sætning indeholdes i v. 10, som findes i* **abd** *men fattes i* **c**; *måske er det uægte og tilsat efter at visens ægte slutning (hvad den nu kan have været) var tabt.*

4.

En svo svaraði hann Gunnlaugr
og varð við reiðr:
„eg skal gefa þèr hrínga tólf,
ef það er ei.“

5.

Sigurðr gengur stuttan veg
til skipa sín:
„stattu upp, Sesselía,
systir mín!“

6.

Sesselía klæddi sig
í stakkinn blá,
silfrinu temprar hún
þar utan á.

7.

Sesselía klæddi sig
í safala-skinn:
svo gengur hún í höllina inn
með meyjar fimm.

8.

Sesselía settist undir
drykkju-borð:
ekki mælti hún Sigríður
við hana orð.

9.

Öllum þótti hún Sesselía
væn að sjá:
þar lèk henni Sigríði
öfundin á.

10.

Svo lyktaði kvæðinu
fyrr og nær:
Sigríður átti barn
við borgar-þræl.
Svefn öngvan má eg sofa.

Overskrift: Kvæði af Gunnlaugi og af [*fattes i* **bcd**] Sigurði.
Omkvæd: eg sofa, **bcd**: eg því sofa.
V. 1, l. 3. þau búin, **bc**: b. þ. *L. 4.* **bc**: hinu fögru fley [*fattes i* **b**]. *L. 4.* fagri, **d**: fögur.
V. 3, l. 3. fljóð, **d**: fljóðið. *L. 4.* skipum, **d**: skipunum.
V. 4, l. 4. **bc**: ef sá finnst heiður. *L. 4.* ei, *fattes i* **d**.
V. 5, l. 3. upp, **bc**: upp og klæðst.
V. 6, l. 1. klæddi sig, **bc**: klæðist. *L. 3.* **c**: og silfri temprar. *L. 3.* hún, *fattes i* **d**.
V. 7, l. 2. í, **bc** [*fattes i* **d**]: með. *L. 3.* inn, *fattes i* **bc**.
V. 10, fattes i **c**. *L. 2.* fyrr, *således alle afskr.; skrivf. f.* firr *eller* fjær? *L. 3.* Sigríður, **bd**: önnur þeirra [*fattes i* **d**].

65.

Bóthildar kvæði.

Peder hedder en bonde, der bor ude ved å; han har tre væne døttre. Han lader brygge og blande og reder et

gæstebud for kongen og alle hans mænd. Mellem dem var Lave staller. Han siger

Hør du det, Peder, selle min:
giv du mig Bodil, datter din!

Men Peder svarer:

Det gör jeg aldrig, mens jeg må leve:
at jeg skulde dig hende Bodil give.

Da drager Lave sit sværd og hugger til Peder, som da for at frelse sit liv lover Lave sin datter.

Bodil vågner ved våbengnyet og kalder mænd til hjælp, men får til svar (formodenlig af faderen):

Ikke da kan jeg hjælpe dig,
ti Laves svende de holde mig.

Så tog Bodil selv sværd i hånd og vog Lave staller; og derefter gik hun i kloster:

Bodil hun holdt så vel sin tro:
hun gav sig i kloster med femten bo.

Denne vise kan sammenlignes dels med en **dansk**: i Danm. gl folkev. nr. 189, der også haves på **svensk**: hos Arwidsson, nr. 29, og på **norsk**: hos Landstad, nr. 21; dels med en anden **dansk** vise om Lave Pedersen: i Danm. gl. folkev nr. 199, der, da han forgæves har søgt at lokke Ebbes datter, vil trænge ind i hendes bur ved nattetid, men der får en hånd afhugget af hendes fader.

(**a**: Giss. Sv., 17. **b**: kgl. fol., 17. **c**: G. Ív., 17. **d**: Brit. mus. 174., 19.)

1.

Býr einn bóndinn 'upp með á,
hann á sèr þær dætur þrjár.
Lætur hann byrla og blanda.
Því nú er hann einn staddur í þeim vanda.

2.

Vanda,
boð fyrir kóng að senda.
Boð fyrir kóng og alla hans menn.

3.

Alla hans menn,
Logi stallari kom þar inn:
„heyrðu það, Pètur, solli minn!

4.

Solli minn:
giptu mèr Bóthildi, dóttur þín!“
„Það gjöri eg aldrei á meðan eg lifi.

5.

Meðan eg lifi:
frú Bóthildi að eg þèr gefi.“
Logi sínu sverði brá.

6.

Sverði brá,
minnilega til Pèturs hjó.
„Hættu þig, Logi, högg ei mig!

7.

Högg ei mig!
frú Bóthildi gef eg þèr.“
Vaknaði hún Bóthildur, upp að hún sá.

8.

Upp að hún sá:
„hver er sá maðr, að hjálpa má?“
„Eg þori ekki að hjálpa þèr.

9.

Hjálpa þèr,
því Loga synir halda mèr.“
Frú Bóthildur hún vó þann mann.

10.

Vó þann mann:
Logi stallari heitir hann.
Settist hún í helgan stein.

11.

Helgan stein,
bætti hún um fyrir öllum mein.
Bóthildur sitr og heldr sinni trú.

12.

Heldr sinni trú:
hún gefst i klaustur með fimtán bú.
Vendi eg mínu kvæði í kross.
Því nú er hann einn staddur í þeim vanda.

Overskrift: Bóthildar kvæði, **a**; Kvæði af Bóthildi, **bcd**.
V. 1, l. 2. þær, *fattes i* **d**; **bc:** fríðar.
V. 2, l. 2 og 3. kóng, **b**: konúng.
V. 4, l. 3. á, *fattes i* **bcd**.
V. 5, l. 2. að, *fattes i* **bcd**.

V. 6, l. 3. ei, **b**: eigi.
V. 7, l. 2. gef eg þèr, **a**: eg þèr gef.
V. 11, l. 2. um, *fattes i* **bc**.
V. 12, l. 2. gefst, **bc**: gafst.

66.

Íngu kvæði.

1.
Liden var stolt Inge,
— I grönnen skov —
så ene rider hun til tinge.
— til jomfruens bur at ride.

2.
Kongen taler til ridder' sin:
„Jeg ser en jomfru til tinge ride."

3.
Kongen han lod spörge dertil:
„Hvad mon den jomfru ad tinge vil?"

4.
Det svared den liden smådreng:
„Hun er udridende at skue eders mænd.

5.
Men enten er hendes kjortel for sid,
og heller hendes kåbe den er for vid."

6.
Og alt da holdt den jomfru så mod,
hun lydde på den smådrengs ord.

7.

„Havde jeg ikke haft på [at] kære,
da havde jeg meget heller været hjemme end here.

8.

Og havde jeg ikke mit ærinde vist,
da skulde jeg vel have hjemme sidt.

9.

Men ikke da er min kjortel for sid,
min kåbe er vel til måde vid.

10.

Hør i, danerkongen, vil i mig høre?
jeg haver en sag for eders nåde at føre.

11.

Jeg var mig så lidt et barn,
så tidlig faldt mig moder fra.

12.

Min fader satte mig liden på sit knæ,
han skifte med mig både guld og fæ.

13.

Han leved ikke med mig foruden et år,
så rådte jeg ene for al den bo.

14.

Igen så leve min' morbrøder ni,
alt mit gods forødte di.

15.

De skær min ager, de slår min eng,
de lokke fra mig både pige og dreng.

16.

De tage fra mig både okse og ko,
de lokke mine svende fra mit bord.

17.

Men för end det skulde så længer blive,
da vilde jeg eders nåde mit fæderne give."

18.

„I haver tak, jomfru, for eders gave!
hvilken af min' ridder' da vil i have?"

19.

„Havde jeg kår, og måtte jeg tage,
her Ove Stiesen så vilde jeg have."

20.

„Stat op, her Ove, og svar for dig!
her er en jomfru, vil have dig."

21.

Op stod her Ove og svared for sig:
„Skön jomfru! i får intet af mig.

22.

Langt bedre kan jeg min' ærmer snöre,
end jeg kan den bomand være.

23.

Langt bedre kan jeg med høg og hund,
end jeg kan lade drive din plov i grönne lund."

24.

„Da sidder i karm og ager med mig!
så god en bondesæd da lærer jeg eder.

25.

Tager plov i hånd, lader plöje vel dybt!
tager korn i hånd, sår mådelig tykt!

26.

Og lader så harven efter gå!
så må i vel jomfruens fæderne nå.

27.

I værer ikke niding over eders bord!
så får i vel en dannemands ord."

28.

Det var stor lyst at høre den ro:
her Ove gav den jomfru sin tro.

29.

Hun red til tinge hun var så ene:
kongen fulgte hende siden hjem med alle sine mænd.

30.

Der var glæde og halvstörre gammen
— I grönnen skov —
her Ove og stolt Ingelil blev given til-sammen.
— til jomfruens bur at ride

Denne **danske** vise, der findes trykt i Danm. gl. folkev. nr. 222, viser os en fuldstændigere skikkelse af nærværende islandske og kan træde i steden for en angivelse af dennes indhold.

(**a**: Giss. Sv., 16. **b**: kgl. fol., 16. **c**: G. Ív. 16, **d**: Brit. mus. 174., 18,)

1.

Úng var hún Ínga,
hún reið sig til þínga,
hún reið sig á velborið þíng,
hún talar við danskan konúnginn.
Hvar á land sem hún er.

2.

Velborið þíng,
hún talar við danskan konúnginn:
„Eg á mèr þá bræður þrjá,
þeir halda öllu því eg á.
Hvar á land sem hún er.

3.

Bræður þrjá —
Eg á mèr þá bræður fimm,
allt mitt gózið er hjá þeim.

4.

Bræður fimm —
Ef það á svo lengi að vera,
vil eg það mínum herra gefa.“

5.

Lengi að vera —
„Hafðu þökk fyrir gáfur þín!
kjóstu þèr mann af riddurum mín!“

6.

Gáfur þín —
Íngu varð svo skjótt til svara:
„Loga Stígsson vil eg helzt hafa.“

7.

Skjótt til svara —
Logi gaf þá svar fyrir sig:
„eg kann svo lítt í búmanns sið.

8.

Svar fyrir sig —
Betr kann eg við skjöld og spjót,
úngum riddurum ríða á mót.“

9.

Skjöld og spjót —
„Þú skalt ei það lengi læra,
hvernig þú átt þinn búk að hræra.

10.

Lengi læra —
Taktu þinn hest og ríð með mèr!
búmanns sið skal eg kenna þèr.

11.

Ríð með mèr!
búmanns sið skal eg kenna þèr."
Riðu þau svo til hallar heim,
líkaði fullvel báðum þeim.
Hvar á land sem hún er.

Overskrift: **a**: Íngu kvæði; **bcd**: Kvæði af Loga og Íngu.
Omkvæd: land, **bc** *overalt*: landi.
V. *1*, *l*. *2*. hún, **bc**: er hún. *L*. *4*. hún, **bc**: og. *L*. *4*. konúnginn, **b**: konúng: **c**: dögling (*samme læsemåder i n. v.*).
V. *2*, *l*. *4*. halda, **d**: halda á (*ligeså i gentagelsen*). *L*. *4*. því, **c** *her*: sem (*i gentag*. því).
V. *4*, *l*. *3*. vil eg það, **ad**: það vil eg (*ligeså i gentag.*).
V. *6*, *l*. *3*. Loga, **b** *har i gentag*.: hann Loga.
V. *7*, *l*. *2*. þá, **bc**: það. *L*. *3* svo, *fattes i* **bc** (*ligeså i gentag.*).
V. *9*, *l*. *2*. ei, **b**: eigi. *L*. *3*. hræra, **a**: bera (*ligeså i gentag.*).
V. *10*, *l*. *3*. **a**: eg skal kenna þèr búmanns sið (*ligeså i gentag.*).
V. *11*, *l*. *3*. þau, *fattes i* **bc**. *L* *3*. þau svo, **d**: svo þau.

Efterskrift.

Efter at det gennem hr. cand. mag. Pálmi Pálsson var meddelt, at der blandt afd. prof. Sv. Grundtvigs literære efterladenskaber befandt sig en nogenlunde fuldstændig samling af materiale til fuldendelsen af de af ham i forening med afd. arkivar Jón Sigurðsson for det nordiske Literatur-Samfund udgivne *Íslenzk fornkvæði* (1—3. hæfte, Kbh. 1854—59) — deraf dog kun forholdsvis få kvæder, af udgiverne bestemte til at udgöre fortsættelsen af det sidst offenliggjorte, der kunde betragtes som færdige til trykning —, besluttede bestyrelsen for „Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur“ som arving af Nordisk Literatur-Samfunds midler om muligt ved udgivelsen af et 4de hæfte at afslutte 2den del af de af det ældre Literatur-Samfund bekostede fornkvæder. På årsmødet 1885 erhvervedes derfor generalforsamlingens bemyndigelse til ved optagelse af den fornødne kapital at udgive det af afd. prof. Sv. Grundtvig til trykning forberedte materiale som et slutningshæfte, der uden at omdeles som årsskrift vilde komme i handelen. Udgivelsen heraf overdroges hr. cand. P. Pálsson, hvis arbejde således væsenlig har været en bestemmelse og ordning af det föreliggende materiale, med fremdragelse af hvad der måtte ansés for at være fuldstændig færdigt til trykning og således kunde frem-

træde som de tidligere udgiveres eget arbejde. Enkelte henvisninger har han tilföjet og optaget nogle, af prof. Sv. Grundtvig senere tilföjede bemærkninger på deres rette plads (f. eks. nr. 61, s. 237 henvisningen til den danske folkevise, af Grv. kun antydet ved et „DgF. 269"). Endvidere har han gjort enkelte tilföjelser, hvorom der ikke havdes noget i de foreliggende arbejder, sål. afvigende læsemåder fra enkelte, udgiverne ikke bekendte håndskrifter (f. eks. Brit. Mus. 174), samt tilföjelsen af de to sidste opskrifter af nr. 61. Ásu dans (E. og F.). — Den her således offenliggjorte afslutning på 2den del af Íslenzk fornkvæði udgör s. 217—331, samt indholdsliste; endvidere medfølger titelblade til bægge bind.

Kbh. Juni 1885.

Best. f. Samf. til udgivelse af gammel nordisk litteratur.

Indhold af 2den del.

